

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวัดดีเกิดมาคุย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2557

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการข้อดีเกิดมาคุย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวัดดีเกิดมาคุย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2557

วิมล งามยิ่งยวด. (2557). *กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย*.

ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ,
อาจารย์ ดร.ชญญา ลีศัตร์พ่าย.

ปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย โดยรวบรวมข้อมูลจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทุกวันอาทิตย์ เวลา 22.30 – 23.30 น. ตั้งแต่เดือนมกราคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555 โดยนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ทั้งหมด 32 เทป

ผลการศึกษาพบลักษณะการตอบคำถามซึ่งพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ความต่อเนื่องของแก่นเรื่องของคำถามและเกณฑ์การสนองประเด็นในการตอบเป็นตัวกำหนด พบลักษณะของคู่ถ้อยคำถาม – ตอบ 4 ประเภท คือ 1. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ 1.1 ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัดการถาม – ตอบไม่เกิน 2 ผลัด 1.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัดการถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด แต่ไม่เกิน 4 ผลัด 2. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม 3. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถาม และ 4. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม

ในส่วนของลักษณะคำถามคู่คำถามหน้าพบลักษณะของคำถามที่คู่คำถามหน้า 5 ลักษณะ คือ 1. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายส่อไปในทางลบ 2. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย 3. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล 4. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว 5. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น

ในด้านกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามพบการใช้กลวิธีเพื่อตอบคำถามจำนวน 12 กลวิธีเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1. กลวิธีการปฏิเสธ แบ่งย่อยได้ 3 กลวิธีคือ 1.1 การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา 1.2 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย 1.3 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน 2. กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน 3. กลวิธีการกลบเกลื่อน แบ่งย่อยได้เป็น 2 กลวิธี คือ 3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน 3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ 4. กลวิธีการถามคำถามกลับ 5. กลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถาม 6. กลวิธีการหัวเราะ 7. กลวิธีการไม่ตอบคำถาม แบ่งย่อยได้เป็น 2 กลวิธีคือ 7.1 การเงิบ

7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม 8. กลวิธีการกล่าวอ้างบุคคลอื่น 9. กลวิธีการต่อว่ากลับ 10. กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ 11. กลวิธีการถ่อมตนเอง และ 12. กลวิธีการประชดประชัน

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย โดยปัจจัยทางสังคมด้านอายุ พบว่า กลุ่มช่วงชั้นอายุ 3 ช่วงชั้น เลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กลุ่มช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation) ร้อยละ 1.95 ช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer) ร้อยละ 4.89 และช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X) ร้อยละ 3.26 ในขณะที่ช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y) เลือกใช้กลวิธีการยอมรับสมมติฐานเป็นกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.01

ปัจจัยทางสังคมด้านเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.12 และร้อยละ 13.03 ตามลำดับ ในขณะที่เพศที่ 3 พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามเท่ากัน 4 กลวิธี คือ กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา การใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย การใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน และกลวิธีการต่อว่ากลับ คิดเป็นร้อยละ 0.33

ปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด ซึ่งพบว่ากลวิธีที่เลือกใช้มากที่สุดคือกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน คิดเป็นร้อยละ 14.98

WOODY'S TALK PROGRAMME FACE-SAVING STRATEGIES IN
ANSWERING QUESTIONS

AN ABSTRACT
BY
WIMOL NGAMYINGYUAD

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2014

Wimol Ngamyinyuad. (2014). *Woody's Talk Programe Face-Saving Strategies in Answering Questions*. Master thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst.Prof. Dr. Pimpaporn Boonprasert, Dr.Chanya Leesattrupai.

This thesis aimed to analyze face-saving strategies in answering the questions from Woody's talk program by gathering data from Woody talk which aired every Sunday from 22:30 to 23:30 pm during January 2013 - December 2013 on Modernnine television, a total of 32 tapes were used for the analysis.

The results were considered by two criteria, topic continuity and comment found that the characteristics of question-response adjacency pairs divided into 4 categories: 1) be concise and precise which was split into 2 types, (1.1) the concise with ask - answer with not more than 2 turns and (1.2) the concise with ask - answer with more than 2 turns but less 4 turns. (2) the concise beside the point (3) the precise with continuously and (4) continued and beside the point.

Moreover, the result found that there were five characteristic faces - threatening act questions: 1) the use of language or words that describe in a negative way, 2) the use of language or words which are incorrect from the principle of polite language of Thailand 3) asking on the issues that related to specific or personnel. 4) asking on the issues in the news and 5) asking on the issues with reference to the others.

For face-saving strategies, the results found that there were 12 strategies for answering the questions by descending order: 1) denying the assumptions which are further subdivided into 3 strategies as (1.1) to reject straightforward hypothesis, (1.2) to reject the word shown controversial or disagree, (1.3) to reject the hypothesis editing using words. (2) accepting the assumptions (3) hedging which are further subdivided into 2 strategies as (3.1) using the word with show conjecture in the sentence (3.2) using the word with show attitude in the sentence 4) questioning the interview by means of rhetorical questions 5) avoid the answering strategy 6) laughing strategy 7) refused to provide answers which are further subdivided into 2 strategies as (7.1) calming and (7.2) using the words to refuse answer the questions, 8) referring to others, 9) towards reproach, 10) metaphor, 11) self-abasement and 12) the mordant.

The results also found the social factors that influencing strategies for face-saving in answering questions from Woody talk was age which divided into four stages. The interviews in difference stage had selected different face saving strategies. From first to third stage had selected straightforward rejected for the face-saving strategies by descending order: 1) between 69 – 89 years (Silent Generation) accounted for 1.95 %, 2) between 50 – 68 years (Baby Boomer) accounted for 4.89 %, 3) between 35 – 49 years (Generation X) accounted for 3.26 % and 4) the fourth stage, between 17 – 34 years (Generation Y) had selected accepted hypothesis for the face-saving strategies accounted for 14.01 %.

Furthermore, both male and female had selected accepted hypothesis for the face-saving strategies accounted for 9.12% and 13.03% by respectively while the third sex had selected four strategies for face-saving in equally as 1) straightforward rejected hypothesis, 2) using the word with show the controversial wording or disagree, 3) using the word with revised assumptions and 4) towards reproach with accounted for 0.33%. The accepted hypothesis was the most strategies for face-saving that were selected by interview who has been working in entertainment with accounted for 14.98%.

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากปราศจากความเมตตาและความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ และอาจารย์ ดร.ชัญญา ลีศัตรูพาย อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้สละเวลาตรวทงแก้ไข ให้คำแนะนำและคอยชี้แนะประเด็นที่มีประโยชน์ตลอดจนกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเด่น บุญปก ประธานสอบปากเปล่าที่คอยชี้แนะประเด็น และเสนอแนะมุมมองให้แก่ผู้วิจัยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ที่ให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณางานและชี้แนะประเด็นที่เป็นประโยชน์จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาธารกร ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ปมเพาะวิชาความรู้และแนะนำสิ่งดี ๆ ให้แก่ศิษย์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ที่ให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียน อันเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ผู้วิจัยได้นำความรู้กลับไปพัฒนาแก้ปัญหาชนรุ่นหลังตลอดจนคณาจารย์ และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่คอยถามไถ่ด้วยความห่วงใยตลอดระยะเวลาของการศึกษาปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอขอบคุณผองเพื่อนสาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านที่เป็นมิตรร่วมแลกเปลี่ยนความรู้อันเป็นประโยชน์ รวมถึงทุกถ้อยคำกำลังใจที่มีให้แก่กันเสมอมา

ขอขอบคุณ “พี่ป๊น” ที่คอยอยู่เคียงข้าง รับฟังทั้งสุขและทุกข์ รับรู้ทั้งเสียงหัวเราะและน้ำตา ตลอดจนคอยดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยทุกครั้ง

สุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแทบเท้าบิดา มารดา คณาญาติ พี่สาว พี่ชายที่อยู่เป็นกำลังใจอันมีค่ายิ่งทุกครั้ง แม้จะไม่ได้เอื้อมเอยออกมาเป็นถ้อยคำที่ไพเราะแต่ทุกถ้อยคำเป็นเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้ผู้วิจัยก้าวเดินต่อด้วยความมุ่งมั่นและอดทน...ขอกราบขอบพระคุณค่ะ...

วิมล งามยิ่งยวด

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	16
วิธีดำเนินการวิจัย	18
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์	25
ความหมายของการสัมภาษณ์	25
รูปแบบของการสัมภาษณ์	27
ประเภทของการสัมภาษณ์	29
ลักษณะคำถามคุกคามหน้า	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์	35
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า	38
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า	38
ความหมายของคำว่าหน้า	38
ประเภทของหน้า	39
ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้า	40
กลวิธีการรักษาหน้า	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า	47
3 ลักษณะการตอบคำถามในการสัมภาษณ์จากรายการข้อดีเกิดมาคุย	52
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบ	52
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับ	53
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม	53
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3 (ต่อ)

คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อ	63
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถาม	63
คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม	69
ลักษณะคำถามคุกคามหน้า.....	73
การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายสื่อไปในทางลบ.....	73
การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพ ในภาษาไทย.....	75
การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่อง ส่วนบุคคล.....	77
การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว.....	80
การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น.....	82
4 กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวัดดีเกิดมาคุย	84
กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม.....	84
การปฏิเสธสมมติฐาน	85
การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา.....	85
การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้ง หรือไม่เห็นด้วย.....	89
การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน.....	92
การยอมรับสมมติฐาน.....	96
การกลบเกลื่อน	101
การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	101
การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ	106
การถามคำถามกลับ.....	108
การเลี่ยงการตอบคำถาม.....	112
การหัวเราะ.....	117
การไม่ตอบคำถาม.....	121
การเงิบ.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม.....	124
การกล่าวอ้างบุคคลอื่น	127
การต่อว่ากลับ	129
การใช้อุปลักษณ์	132
การถ่อมตนเอง	133
การประชดประชัน.....	135
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรักษาหน้าในการตอบคำถาม.....	135
ปัจจัยทางสังคมด้านอายุ.....	136
ปัจจัยทางสังคมด้านเพศ.....	141
ปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพ.....	144
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	150
สรุป	150
อภิปรายผล	155
ข้อเสนอแนะ	159
บรรณานุกรม	161
ประวัติย่อผู้วิจัย	168

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม จากรายการวัดดีเกิดมาคุย แยกตามเพศ อายุ และอาชีพ	12
2 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านอายุที่มีผลต่อการเลือกใช้ กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม.....	138
3 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านเพศที่มีผลต่อการเลือกใช้ กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม.....	142
4 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพที่มีผลต่อการเลือกใช้ กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม	146

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้า.....	43
2 แสดงกลวิธีความสุภาพของการกระทำที่ดูถูกคนอื่น.....	45

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รายการบันเทิง คือ รูปแบบของรายการที่เผยแพร่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความบันเทิง ผ่อนคลายความตึงเครียด รูปแบบของรายการจะมีความหลากหลายทั้งสาระ ความรู้ และความบันเทิง ซึ่งสามารถเติมเต็มและตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ทุกเพศทุกวัย รูปแบบรายการบันเทิงที่มักปรากฏได้แก่ รายการแสดงดนตรีและร้องเพลง รายการแสดงตลกหรือละครตลกเบาสมอง รายการสัมภาษณ์นักร้องหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียงพร้อมการแสดงความสามารถพิเศษ ภัทวดี นิติเกษตรสุนทร (2549) ได้กล่าวถึงบทบาทของรายการบันเทิงไว้ว่า รายการบันเทิงจะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้สึก คือ ความต้องการบริโภคสื่อเพื่อประเทืองอารมณ์ ผ่อนคลายความตึงเครียด ความต้องการด้านส่วนบุคคล คือ ความต้องการบริโภคสื่อเพื่อแสวงหาความเชื่อมั่นในตนเองหรือทำให้ตนเองมีกำลังใจ ความต้องการด้านสังคม คือ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการนำหัวข้อจากรายการมาสนทนากันในหมู่เพื่อนฝูงหรือญาติมิตร และความต้องการด้านการหลบหลีกหรือเบี่ยงเบนจากโลกแห่งความจริง คือ ความต้องการบริโภคหรือกระตุ้นจินตนาการอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากความเป็นจริงของตนเอง นอกจากนี้รายการบันเทิงยังแฝงความรู้ ข้อคิด แนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นเหตุผลให้รายการบันเทิงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในสื่อวิทยุโทรทัศน์

รายการสัมภาษณ์หรือรายการสนทนาจัดเป็นรายการบันเทิงประเภทหนึ่งผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม เนื่องจากโดยปกติแล้วมนุษย์มีสัญชาตญาณความต้องการอยากรู้อยากเห็น ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว และต้องการที่จะรับรู้เรื่องราวความเคลื่อนไหวหรือบางแง่มุมของบุคคลที่น่าสนใจ จึงมีการซักถามข้อข้องใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เรียกว่าการสัมภาษณ์ (ปานทิพย์ แสงสว่าง. 2546: 8) การสัมภาษณ์จึงเป็นรูปแบบของรายการที่เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากผู้ชม ผู้ฟังจะได้รับฟังข้อเท็จจริง ความคิดเห็น มุมมองในเรื่องต่าง ๆ ผ่านการถาม – ตอบในรายการ โดยเฉพาะหากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีประวัติน่าสนใจหรือเป็นบุคคลที่กำลังอยู่ในข่าว การชม

รายการสัมภาษณ์จึงเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการทราบข้อเท็จจริงและเพื่อความบันเทิงในบางครั้ง ดังที่ เมตตา กฤตวิทย์ (2534: 131-141) ได้กล่าวว่า รูปแบบของรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์เป็นรูปแบบรายการที่สามารถดึงดูดความสนใจหรือความนิยมจากประชาชนได้อย่างดี เพราะนอกจากจะได้รับรู้เรื่องราวที่ตนสนใจแล้วในขณะที่การพูดคุยหรือการสัมภาษณ์ดำเนินอยู่นั้น ผู้ชมยังสามารถสังเกตเห็นสีหน้า แววตา ท่าทางที่สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกทั้งของผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย ฉะนั้น ตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการหรือผู้สัมภาษณ์จึงต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่ต้องการรับรู้เรื่องที่น่าสนใจหรือเรื่องที่ทำให้ความบันเทิง โดยการหาหัวข้อ ประเด็น หรือบุคคลต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ได้มากที่สุด

ในส่วนเนื้อหาการสัมภาษณ์นั้น ผู้สัมภาษณ์จะต้องพยายามถามผู้ให้สัมภาษณ์หรือแขกรับเชิญในแง่มุมที่น่าสนใจ ถามเรื่องที่คนสงสัยหรือยังไม่ทราบรายละเอียดเพื่อเผยให้เห็นถึงข้อเท็จจริงรวมถึงบุคลิกภาพ ความคิด ทักษะคติ ตลอดจนการดำเนินชีวิตในมุมมองที่น่าสนใจ โดยคำถามจะมีความเข้มข้นและเป็นเรื่องส่วนตัวมากขึ้นในช่วงท้ายของรายการเพื่อให้ผู้ชมติดตามจนจบ ฉะนั้น การสัมภาษณ์จึงอาจมีลักษณะเป็นคำถามส่วนตัวในระดับหนึ่งและมีลักษณะเจาะจงมิใช่การถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปซึ่งคนส่วนใหญ่ทราบอยู่แล้ว ส่วนวิธีการสัมภาษณ์ย่อมแตกต่างกันไปตามแต่รูปแบบของแต่ละรายการ เช่น อาจจะมีการแสดงเล็ก ๆ น้อย ๆ สลับการสัมภาษณ์ เป็นต้น

องค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์รายการสัมภาษณ์ให้ได้รับความนิยมคือพิธีกรประจํารายการหรือผู้สัมภาษณ์ ผู้ทำหน้าที่เหมือนตัวแทนของผู้ชมรายการ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการนำเสนอ มีไหวพริบดี แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเก่งและมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ดังที่ ปานทิพย์ แสงสว่าง (2546: 11) กล่าวว่า ผู้ชมจะสนใจผู้สัมภาษณ์ที่มีความคล่องตัว มีความรอบรู้ และมีบุคลิกหรือน้ำเสียงที่ดี โดยผู้สัมภาษณ์อาจมีทั้งเดี่ยว คู่ หรือเป็นกลุ่มขึ้นอยู่กับรูปแบบเฉพาะของแต่ละรายการ ผู้สัมภาษณ์ในรายการลักษณะนี้ต้องมีความสามารถในการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง มีความสามารถเฉพาะตัวในการทำให้รายการสนุก และมีอารมณ์ร่วมไปกับแขกรับเชิญด้วย อาทิ รายการจันทร์พันดาว รายการสุริวิภา รายการวู้ดดี้เกิดมาคุย เป็นต้น

รายการวู้ดดี้เกิดมาคุย เป็นรายการปิกนิกะบันเทิงประเภทสัมภาษณ์รายการหนึ่ง ดำเนินรายการโดย วุฒิชัย มิลินทจินดา (วู้ดดี้) ลักษณะของรายการเป็นการนำเสนอเรื่องราวของคนใน

วงการบันเทิงทั้งไทยและต่างประเทศ บุคคลผู้มีชื่อเสียง ผู้ที่ชีวิตมีประเด็นน่าสนใจ บุคคลซึ่งเป็นที่จับตามองอยู่ในกระแสนิยม (Talk of the Town) ดังที่ บุญศรี ปรามณศักดิ์ (2539: 221-224) กล่าวไว้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ควรเป็นบุคคลที่กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ชมยอมรับ ต้องเป็นบุคคลสำคัญ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม เนื่องจากคนทั่วไปย่อมมีความสนใจจะทราบข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหน้าที่การงานด้วย เรียกว่าเมื่อเป็นคนของประชาชนประชาชนก็อยากจะรู้ทุกซอกทุกมุมของชีวิต การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ง่ายต่อการมีความน่าเชื่อถือและได้รับความนิยมน

รายการวู้ดดี้เกิดมาคุยมีการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นไปในลักษณะดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ ในการออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2551 เนื้อหารายการนำเสนอชีวิตหลังแต่งงานของ นาตาลี เกลโบว่า นางงามจักรวาลประจำปี พ.ศ. 2548 กับ ภราดร ศรีชาพันธุ์ นักเทนนิส ชื่อดังของเมืองไทย ซึ่งเมื่อออกอากาศไปมีผู้กล่าวถึงรายการอย่างมากทำให้รายการได้รับความนิยมนอย่างรวดเร็ว รายการยังคงเชิญบุคคลสำคัญและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในสังคมมาร่วมรายการอย่างต่อเนื่อง เช่น สุจินดา เชิดชัย (เจ้เกี้ยว) คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ อธิพิทักษ์ กุลพงษ์วิชย์ (ต๊อบ แก้วแก่น้อย) นิชคุณ หรือเวทกุล (คุณ) พัชรศรี เบญจมาศ (กัลละแมร์) เจ้าสัวบุญชัย เบญจรงค์กุล และคุณตัน ภาสกรนที เป็นต้น ทำให้รายการได้รับความนิยมนอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลากว่า 5 ปี ปัจจุบันรายการวู้ดดี้เกิดมาคุยออกอากาศเวลา 22.30 - 23.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (สารานุกรมเสรี. 2555: ออนไลน์)

ส่วนหนึ่งที่ทำให้รายการได้รับความสนใจจากผู้ชมรวมถึงสื่ออื่น ๆ เป็นอย่างดีก็คือรูปแบบการถามในรายการที่มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นทำให้แตกต่างไปจากรายการสัมภาษณ์รายการอื่น ๆ โดยเฉพาะการถามคำถามแทนใจคนดู ถามในสิ่งที่ผู้คนกำลังให้ความสนใจ หรือต้องการทราบคำตอบ ดังที่ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ กล่าวถึง วุฒิธร มิลินทจินดา (วู้ดดี้) ไว้ในหนังสือพูดให้ดีเป็นพิธีกรให้เก่งว่า ลักษณะการตั้งคำถามมีความน่าสนใจชวนให้ติดตามตรงกับความต้องการของผู้ชม ดังนี้

“...วู้ดดี้” วุฒิธร มิลินทจินดา เกิดมาคุยและคุยเก่ง คุณวุฒิธร มิลินทจินดา เป็นพิธีกรดำเนินรายการที่เป็นตัวของตัวเอง ในความรู้สึกของผม ผมชอบที่เขาสัมภาษณ์ใคร เขาถามแทนใจคนดูได้เสมอ เรียกว่า ถามเหมือนรู้ใจว่าคนดูอยากรู้อะไรจากแขกรับเชิญที่ไปออกรายการ “วู้ดดี้เกิดมาคุย” เวลาสัมภาษณ์ใคร คุณวุฒิธรจะสบตา และถามต่อเมื่อคำตอบนั้นไม่ประเด็นน่าจะถามต่อ คุณวุฒิธรมีลักษณะคุยสดๆ...”

(นิเวศน์ กันไทยราษฎร์. 2553)

นอกจากนี้ข้อมูลจากเว็บไซต์ ดาราเดลี ได้วิจารณ์ถึงการตั้งคำถามในรายการ วู้ดดี้เกิดมาคุย ในลักษณะว่าอาจมีผู้ให้สัมภาษณ์บางคนไม่พอใจเพราะสร้างความอึดอัดใจ ดังนี้

...ดูเหมือนรายการวู้ดดี้ทอล์กที่สร้างกระแสการตอบรับได้อย่างฮือฮาที่สุดรายการหนึ่งของเมืองไทย อย่าง “วู้ดดี้เกิดมาคุย” จะเดินทางไม่สะดวกเสียแล้วสำหรับการทำงานที่ดำเนินรายการด้วยพิธีกรฝึกปากไม่ธรรมดาอย่าง “วู้ดดี้-วุฒิชัย มลิณหจจินดา” หลังจากรายการเริ่มออกอากาศเทปแรกไปเมื่อวันที่ 20 ม.ค. 2551 กระแสตอบรับก็ออกมาทั้งแง่ดีและร้ายคละเคล้ากันไป จะเห็นได้ชัดตามเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่พูดถึงรายการวู้ดดี้ ทั้งลีลาการยิงคำถามของพิธีกร รวมทั้งท่าทางการตอบคำถามของแขกรับเชิญ ที่แสดงท่าทางอึดอัดกับคำถามของพิธีกร จนดูเหมือนเป็นความอึดอัดสำหรับดาราที่จะมาออกรายการวู้ดดี้ บางคนถึงขนาดแสดงท่าทางไม่พอใจสำหรับคำถามที่เหมือนจะแทงใจดำ... (ดาราเดลี. 2555: ออนไลน์)

จากข้อมูลที่มีผู้กล่าวถึงรายการวู้ดดี้เกิดมาคุย ทั้งกล่าวชมและวิพากษ์วิจารณ์ โดยมุ่งตรงไปที่พิธีกรแสดงให้เห็นว่าผู้สัมภาษณ์มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์หรือความนิยมให้เกิดขึ้นกับรายการของตนเอง โดยเฉพาะลักษณะการสัมภาษณ์หรือใช้คำถามแบบ “ถามตรง” หรือ “ถามแทงใจคนดู” ดังตัวอย่างคำถาม เช่น

ตัวอย่าง

(1)

1	ถาม	ยอมรับว่าผมได้ยื่นข้อเท็จจริงมาตลอด และทุกครั้งที่ผมได้ยื่นข้อนี้คนก็จะพ่วงด้วยคำว่ามาเฟีย เจ้าแม่ เป็นคนซึ่งกำหนดทิศทางของรัฐบาล อะ เรารู้เรื่องนี้กันดีกว่า เมื่อค่าน้ำมันขึ้นเจ้าสามารถเจรจากับรัฐบาลได้ทุกชุดทุกสมัยเลยว่าการให้ราคาขึ้นก็ขึ้นตามด้วย เหมือนกับว่าเจ้าเข้าไปเกาะที่หนึ่งทุกคนก็ต้องฟังเจ้าเกี่ยวหมดแท้จริงแล้วมันเป็นยังไง เราเคยล้อบี้มี้ยักรับ
2	ตอบ	ล้อบี้ ล้อบี้ไม่ค่อยเป็นหรือแค่พูดเลย

(สัมภาษณ์ สุจินดา เชิดชัย (เจ็กเกีย) 15 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (1) เป็นการสัมภาษณ์นางสุจินดา เชิดชัย หรือ เจ็กเกีย ผู้เป็นเจ้าของบริษัทเชิดชัยทัวร์ และเป็นนายกสมาคมผู้ประกอบการรถยนต์โดยสาร ผู้ให้สัมภาษณ์มีกระแสข่าวเรื่องการมีอิทธิพลต่อการปรับราคาค่าโดยสารของบริษัทขนส่ง จำกัด ซึ่งผู้รับผิดชอบในกระทรวง

คมนาคมจะมีมติเห็นชอบให้ปรับราคาค่าโดยสารตามให้ผู้ให้สัมภาษณ์กำหนด ผู้สัมภาษณ์ถามโดยใช้คำว่า “ล้อบปี” ซึ่งมีความหมายถึงการกระทำเพื่อมุ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล (เดโช สวานานนท์. 2545: 135) ลักษณะการถามดังกล่าวเป็นการ “ถามตรง” ถึงประเด็นที่เป็นกระแสาวซึ่งอาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ได้

ตัวอย่าง

(2)

- 1 ถาม วุฒิสภาอนุญาตใช้ค่าง่าย ๆ แล้วกันในการคุยทุกคนจะได้เข้าใจไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม สิ่งที่ยังสงสัย ทำไมชอบแต่งตัวโป๊
- 2 ตอบ ความจริงไม่ได้ชอบแต่งตัวโป๊ จะบอกว่าเอ่อ คือ คือ ในมุมไบเตย ตอนแรกก็ยุ่ง ๆ อยู่เหมือนกัน เอ๊ะ เราเช็กซีหรือ เราเช็กซีตรงไหน คำเนี่ย ลูกทุ่งเช็กซีเนี่ยไม่เคยคิดว่า ว่าเป็นตัวเองเลย
(สัมภาษณ์ สุธีวัน ทวีสิน (ไบเตย อาร์สยาม). 26 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (2) เป็นการสัมภาษณ์นักร้องลูกทุ่งผู้มีชื่อเสียง คือ ไบเตย อาร์สยาม ซึ่งเป็นนักร้องที่มักจะแต่งกายเปิดเผยเรื่อนร่าง เน้นสัดส่วนแตกต่างจากนักร้องลูกทุ่งทั่วไป ผู้สัมภาษณ์ใช้คำถามว่า “ทำไมชอบแต่งตัวโป๊” ซึ่งลักษณะการถามเป็นการ “ถามตรง” และ “ถามแทนใจคนดู” เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มักถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อต่าง ๆ หลายครั้งในเรื่องของการแต่งกาย และจากการสำรวจข้อมูลในสื่ออินเทอร์เน็ตจากผู้แสดงความคิดเห็นบนกระทู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์มักจะพบข้อความแสดงความคิดเห็นในลักษณะตั้งคำถามว่าทำไมผู้ให้สัมภาษณ์จึงมักแต่งกายเปิดเผยเรื่อนร่างซึ่งแตกต่างไปจากนักร้องลูกทุ่งคนอื่น ๆ

ตัวอย่าง

(3)

- 1 ถาม ถามเลยแล้วกัน เมื่อไหร่คุณจะขออยู่กับแต่งงาน
- 2 ตอบ อ้อ ก็ ผม ยังไม่ได้คิดไปถึงจุดนั้นครับพี่วุฒดี ก็คือเราคบกันทุกวันนี้เราก็มีความสุข happy ดีแล้ว แต่ว่าถึงจุดแต่งงาน ผมว่ามันต้อง มันต้องผ่าน ต้องโตกว่านี้อีกเยอะครับ
(สัมภาษณ์ นักแสดงจากภาพยนตร์ จันดารา. 9 กันยายน 2555)

จากตัวอย่าง (3) เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงจากภาพยนตร์จินตหรา คือ มาริโอ้ เมาเร่อ ซึ่งมีข่าวว่า มาริโอ้ ได้คบหาดูใจกับนักแสดงสาว กุ๊บกิ๊บ สุมณทิพย์ มาเป็นเวลานาน และเป็นคู่รัก อีกคู่หนึ่งในวงการบันเทิงที่ผู้ติดตามผลงานมีความประสงค์ให้ทั้ง 2 คนแต่งงานกัน ผู้สัมภาษณ์ใช้ ประโยคคำถาม “เมื่อไหร่คุณจะขอกุ๊บกิ๊บแต่งงาน” ซึ่งเป็นการ “ถามแทนใจคนดู” โดยเฉพาะผู้ชม รายการที่ชื่นชอบและติดตามผลงานของตัวผู้ให้สัมภาษณ์

จากตัวอย่างคำถามดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าบางครั้งคำถามของผู้สัมภาษณ์ อาจส่งผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความลำบากใจในการตอบ เนื่องจากบางคำถามมีลักษณะของการรุกร้าความเป็นส่วนตัวหรือส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์ในรายการที่นำเสนอเรื่องราวของดารานักแสดง บุคคลที่มีชื่อเสียง ตลอดจนบุคคล ที่มีเรื่องราวน่าสนใจ บริบทของการถาม – ตอบ ย่อมมีลักษณะการถูกตั้งคำถามในหลากหลาย ประเด็น โดยเฉพาะลักษณะคำถามส่วนตัวที่มีลักษณะเจาะจง ดังที่ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2553) ได้กล่าวถึงการให้สัมภาษณ์ของดารานักแสดงไว้ว่า ในบริบทการให้สัมภาษณ์ดารานักแสดง มักจะถูกสื่อมวลชนตั้งคำถามในประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจแต่คำถามเหล่านั้นสามารถ คุกคามหน้า (Face-Threatening Act; FTA) และส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านบวก (Public positive image) ของตัวดารานักแสดงเพราะสื่อมวลชนเห็นว่าตนมีสิทธิที่จะตั้งคำถามอย่างตรงไปตรงมาใน ฐานะตัวแทนของประชาชน กล่าวคือ สื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความ สุขภาพในการตั้งคำถามสามารถที่จะตั้งคำถามจนกว่าจะได้รับคำตอบจากอีกฝ่ายหนึ่ง และผู้ให้ สัมภาษณ์ก็มีหน้าที่ต้องตอบคำถามเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สัมภาษณ์

การกระทำที่คุกคามหน้าตามความหมายของ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson. 1987) หมายถึง การกระทำที่ขัดกับความต้องการในเรื่องหน้าของผู้ฟังหรือผู้พูด เนื่องจากหน้าคือ ภาพลักษณ์สาธารณะซึ่งคนในสังคมต้องการได้สำหรับตัวเอง และเมื่อได้มาแล้วก็เสียไปได้เพราะ หน้าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและสามารถสูญเสียได้เมื่อเราสื่อสารกัน เพราะฉะนั้นเป้าหมายในการ สื่อสารก็คือการปกป้องหน้าหรือภาพลักษณ์นี้ไว้ หน้าแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ หน้าด้านบวก หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะให้ผู้อื่นชื่นชมคุณสมบัติที่ผู้ใช้ภาษามี และหน้าด้านลบ หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะไม่ถูกผู้ใดรบกวนหรือลดทอนสิทธิ (กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช. 2551: 129) ด้วยเหตุนี้ในบริบทของการให้สัมภาษณ์ ดารานักแสดงจึง จำเป็นต้องใช้ภาษาในการตอบคำถามอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้คำตอบกระทบต่อภาพลักษณ์ซึ่งมี ผลต่อความนิยมของประชาชน

รูปแบบคำถามในรายการวัดดีเกิดมาคุย มีลักษณะของการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าบริบทของการถาม – ตอบ แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเท่านั้นแต่ยังเป็นการสร้าง รักษา รวมไปถึงการพยายามปกป้องหน้าหรือภาพลักษณ์ของคู่สนทนา หากผู้สัมภาษณ์ถามคำถามที่แสดงถึงการคุกคามหน้า ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเลือกกลวิธีตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเองเพื่อรักษาชื่อเสียงหรือไม่ให้สูญเสียความนิยมที่ประชาชนมีต่อตนเอง ในขณะที่ยังคงสามารถตอบคำถามในประเด็นที่ถูกตั้งคำถามได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(4)

- 1 ถาม "พี่จะถามเบา ๆ ซอฟท์ ๆ ก่อนว่าเขาเป็นใคร มาจากไหน"
 - 2 ตอบ "เออ...เอาเป็นว่าเรามีโอกาสได้เจอกันในเรื่องของงานบุญอย่างนี้ดีกว่าค่ะ
 แล้วก็ด้วยเวลาที่มันอาจจะเหมาะสมในช่วงเวลานี้ และมันมีอะไรที่ แพนคิดว่า
 เรา เราน่าจะมีโอกาสได้ลองเรียนรู้กันในเรื่องของไลฟ์สไตล์ต่าง ๆ หรือว่า
 ในเรื่องของการดำเนินชีวิต หรืออะไรแบบนี้ค่ะ"
- (สัมภาษณ์ เขมนิจ จามิกรณ์. 16 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (4) เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงสาวซึ่งมีข่าวเรื่องความรักกับบุคคลนอกวงการบันเทิง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงบุคคลซึ่งตกเป็นข่าวว่าเป็นคนรักของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าเป็นใครมาจากไหนเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยการให้รายละเอียดเพิ่มเติมคำถามในผลัดที่ 1 มีลักษณะของการคุกคามหน้าด้านลบเนื่องจากการถามในเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกว่าคุณละเมิดสิทธิ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามโดยการเลี่ยงการตอบคำถาม กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นใคร มาจากไหน ตอบเพียงว่าพบกันเมื่อครั้งไปร่วมงานประเพณีและมีโอกาสเรียนรู้กันเท่านั้น การตอบคำถามในผลัดที่ 2 นอกจากจะเป็นการรักษาหน้าด้านลบของตนเองแล้วยังเป็นการรักษาหน้าของบุคคลที่ถูกพาดพิงถึงอีกด้วย

ตัวอย่าง

(5)

- 1 ถาม พูดถึงตึกแล้วเนี่ยจะกลาย...ถ้า...ถ้า...ภาษาของละครนะจะกลายเป็นคุณนายที่ 6 ถูกมั๊ยครับ
- 2 ตอบ ก็ประมาณนั้น เขาบอกนะครับว่าเขาเกลียด เกลียดผู้ชายมีประวัติเยอะ
- 3 ถาม ตึกเขาพูดอย่างนี้เลยหรือ เผอิญว่าคุณบุญชัยประวัติ้น้อยมาก 1 2 3 4 5... (นับนิ้ว)
- 4 ตอบ น้อยกว่าอลิซาเบธ เทเลอร์ (หัวเราะ)

(สัมภาษณ์ เจ้าสัวบุญชัย เบญจรงค์กุล. 11 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (5) เป็นการสัมภาษณ์ เจ้าสัวบุญชัย เบญจรงค์กุล ผู้ซึ่งมีกระแสข่าวว่ากำลังจะเข้าสู่พิธีหมั้นกับนักแสดงสาว บงกช คงมาลัย หรือ ต๊ก ผู้สัมภาษณ์ถามถึงเรื่องราวของการมีชีวิตคู่ในอดีตของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเคยผ่านการมีชีวิตคู่มาแล้ว 5 ครั้ง ผู้สัมภาษณ์จึงได้กล่าวถึงนักแสดงสาวที่กำลังจะเข้าสู่พิธีหมั้นว่ากำลังจะเป็นภรรยาคนที่ 6 ของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่านักแสดงสาวเคยกล่าวกับตนเองว่า “เกลียดผู้ชายมีประวัติเยอะ” ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามกลับว่านักแสดงสาวพูดอย่างนั้นจริงหรือไม่ และกล่าวขอความต่อด้วยประโยค “เผอิญว่าคุณบุญชัยประวัติ้น้อยมาก” พร้อมกับนับนิ้วประกอบ การกระทำดังกล่าวเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะการใช้ถ้อยคำว่า “น้อยมาก” พร้อมกับการนับจำนวนนิ้วประกอบเป็นการประชดประชันเพื่อสื่อความหมายตรงกันข้ามกับพฤติกรรมจริงอันเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์จึงทำการรักษาหน้าด้านบวกของตนเองด้วยการกล่าวอ้อมโดยใช้กลวิธีการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นด้วยประโยค “น้อยกว่าอลิซาเบธ เทเลอร์” เนื่องจาก อลิซาเบธ เทเลอร์ ซึ่งเป็นนักแสดงหญิงที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในวงการฮอลลีวูด มักจะมีข่าวในเรื่องของการใช้ชีวิตคู่และเลิกรากันหลายครั้งแม้จะมีอายุล่วงเข้าสู่วัยชราแล้วก็ตาม การใช้กลวิธีดังกล่าวจึงเป็นการรักษาหน้าของตนเองโดยการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นเพื่อให้เห็นว่าพฤติกรรมของตนเองนั้นมีผู้นับประพติหรือปฏิบัติอยู่แล้วเช่นกัน

ตัวอย่าง

(6)

1	ถาม	<u>วางการตลาด</u> มัยว่าฉันจะต้องเป็นข่าวทุก ๆ 2 เดือน
2	ตอบ	โอ้ย <u>ไม่</u> ไหว <u>ไม่</u> เคยวางเลยคะ

(สัมภาษณ์ เมอมาลย์ บุญยศักดิ์. 23 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (6) เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงสาวผู้มีชื่อเสียง คือ เมอมาลย์ บุญยศักดิ์ หรือ พลอย ที่ในช่วงปี 2555 มักตกเป็นประเด็นข่าวต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวในด้านลบ เช่น การเลี้ยงไม่ซื่อระภาชีส่วนบุคคล มีปัญหากับสื่อมวลชนและผู้จัดการ รวมทั้งการใช้คำพูดไม่เหมาะสมต่อว่าสื่อมวลชนออกสู่สาธารณะ ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามด้วยประโยค “วางการตลาดมัยว่าฉันจะต้องเป็นข่าวทุก ๆ 2 เดือน” เนื่องจากมีกระแสวิจารณ์ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งใจทำให้ตนเองเป็นข่าวเพื่อจะได้ถูกนักข่าวหรือสื่อมวลชนพูดถึงอยู่ตลอดเวลา ถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ คือ “วางการตลาดมัย” เป็นถ้อยคำที่คุกคามหน้าด้านบวกที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะแสดงว่าผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่าข่าวที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะ “วางการตลาด” ของตัวผู้ให้สัมภาษณ์เอง ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์จึงต้องตอบคำถามด้วยกลวิธีตรงประเด็นแบบไม่ตกแต่งคำพูดด้วยกลวิธีการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาด้วยประโยค “ไม่ไหว ไม่เคยวางเลยคะ” ซึ่งปรากฏการใช้คำ คือคำว่า “ไม่” ในประโยค

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบหรือข้อมูลแก่ผู้สัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมานั้นอาจเนื่องมาจากผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมาอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนเองได้ ผู้ให้สัมภาษณ์จึงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย เช่น กลวิธีการปฏิเสธที่จะตอบคำถาม กลวิธีการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่น และกลวิธีการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น เพื่อรักษาหน้าหรือลดการคุกคามหน้าของตนเอง จากคำถามของผู้สัมภาษณ์ สอดคล้องกับที่ แม็คคอลเลย์ (นิจจากา วงษ์กระจ่าง. 2545: 1; อ้างอิงจาก Macaulay. 1996) และ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2545) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาที่คู่สนทนามีสถานะไม่เท่าเทียมกัน ผู้สัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องตระหนักถึงความรู้สึก และสามารถถามคำถามจนกว่าจะได้คำตอบจากอีกฝ่ายทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้พึงต้องทำการรักษาหน้าของตนเองในการตอบคำถามเพื่อไม่ให้เกิดการคุกคามหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบตามแนวคิด

ความสุภาพและการรักษาหน้าของ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือมีหน้าที่การงานอันเป็นที่ยอมรับในสังคม

อย่างไรก็ตามในการเลือกกลวิธีเพื่อลดการคุกคามหน้า หรือกลวิธีการรักษาหน้าตามแนวคิดความสุภาพของบราวน์และเลวินสันนั้น การพิจารณาปัจจัยแวดล้อมนับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใช้ภาษาต้องคำนึงถึง บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson. 1987: 74) ได้กล่าวถึงปัจจัยแวดล้อม 3 ประการที่ผู้พูดจะต้องพิจารณา ได้แก่ ระดับความผิดหรือระดับความรุนแรงของสถานการณ์ สถานภาพหรืออำนาจระหว่างคู่สนทนา และระยะห่างหรือความสนิทสนมระหว่างคู่สนทนา ปัจจัยแวดล้อมทั้ง 3 ประการนี้มีส่วนกำหนดการเลือกใช้กลวิธีเมื่อผู้ใช้ภาษาต้องทำการรักษาหน้าของตนเอง

นอกจากปัจจัยแวดล้อมทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นจะมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการถาม – ตอบในการสัมภาษณ์แล้ว ปัจจัยทางสังคม เช่น เพศ อายุ และชั้นสังคม ยังส่งผลต่อการใช้ภาษาและเป็นที่กำหนดความแตกต่างของภาษาอีกประการหนึ่งด้วย

ด้วยความน่าสนใจของลักษณะภาษา การตอบคำถามซึ่งมีกลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการรักษาหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการถาม – ตอบ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยทำให้ทราบถึงกลวิธีทางภาษาในการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าในรายการวู้ดดีเกิดมาคุย อันจะสะท้อนให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาเพื่อรักษาภาพลักษณ์ในบริบทของการสัมภาษณ์ทางสื่อมวลชน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลโดยการถอดเสียงและเขียนสะกดตามภาษาพูดในผลัดการถาม - ตอบ จากการสัมภาษณ์ในรายการวู้ดดีเกิดมาคุย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทุกวัน อาทิตย์ เวลา 22.30 – 23.30 น. ตั้งแต่เดือนมกราคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555 โดยกำหนดขอบเขตข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากเทปรายการวู้ดดีเกิดมาคุยที่ผู้ให้สัมภาษณ์พูดภาษาไทย เป็นคนไทย หรือมีสัญชาติไทยเพื่อศึกษาการใช้ภาษาไทยในการถาม - ตอบในบริบทของการ สัมภาษณ์ทางสื่อมวลชน

2. สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากเทปรายการวู้ดดีเกิดมาคุยในช่วงผลัดการถาม - ตอบที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ตามจุดประสงค์ของการวิจัย

3. สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากเทปรายการวู้ดดีเกิดมาคุยในช่วงผลัดการถาม - ตอบ ระหว่างพิธีกรและผู้ให้สัมภาษณ์ที่มาร่วมรายการแบบมาเดี่ยวหรือมาคู่เท่านั้น

จากการกำหนดขอบเขตข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ทั้งหมด 32 เทป รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 33 คน แยกได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์หลักวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการผู้ติดเชื้อเกิดมาคุย แยกตามเพศ อายุ และอาชีพ

เทป ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	เพศ		ช่วงชั้นอายุ				อาชีพ			วันที่ออกอากาศ	
		ชาย	หญิง	เพศที่ 3	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	นัก	บันเทิง		อื่น ๆ
					69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี	ธุรกิจ			
1	สุจินดา เติตชัย		✓		✓				✓			15 มกราคม 2555
2	วิภากร สุขพิมาย		✓					✓			✓	22 มกราคม 2555
3	กรภพ จันทรเจริญ (โจ๊ก โขกุล)	✓							✓	✓		29 มกราคม 2555
4	อารักษ์ อมรศุภศิริ (เป้ อารักษ์)	✓							✓	✓		19 กุมภาพันธ์ 2555
5	อนันดา เอเวอร์ริ่งแฮม	✓							✓	✓		26 กุมภาพันธ์ 2555
6	เชมนิจ จามิกรณ์ (แพนเค้ก)		✓						✓	✓		18 มีนาคม 2555
7	พิชญ์นาฏ สาขากร		✓						✓	✓		8 เมษายน 2555
8	นงผณี มหาดไทย (จ๊ะ ค้านหนู)		✓						✓	✓		6 พฤษภาคม 2555
9	ตรีชฎา เพชรรัตน์			✓					✓	✓		13 พฤษภาคม 2555
	เอ็ม พีระพงษ์	✓							✓		✓	
10	ศรียิตา เจนเซน		✓						✓	✓		20 พฤษภาคม 2555

ตาราง 1 (ต่อ)

เทป ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	เพศ		ช่วงชั้นอายุ				อาชีพ			วันที่ออกอากาศ	
		ชาย	หญิง	เพศที่ 3	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	นัก	บันเทิง		อื่น ๆ
					69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี	ธุรกิจ			
11	มารี เบิร์นเนอร์		✓					✓		✓		27 พฤษภาคม 2555
12	คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์		✓			✓					✓	3 มิถุนายน 2555
13	เจน ญาณทิพย์		✓					✓			✓	10 มิถุนายน 2555
14	ชานนท์ เรืองกฤตยา	✓					✓		✓			17 มิถุนายน 2555
15	อิทธิพัทธ์ กุลพงษ์วณิชย์	✓						✓	✓			24 มิถุนายน 2555
16	กรณ์ ณรงค์เดช	✓						✓	✓			8 กรกฎาคม 2555
	ณพากรณ์ โพธิ์ตันังกูร		✓					✓	✓			
17	สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา		✓			✓				✓		22 กรกฎาคม 2555
18	นิชकुณ หรเวชกุล	✓						✓		✓		29 กรกฎาคม 2555
19	จิรายุ ละอองมณี	✓						✓		✓		5 สิงหาคม 2555
20	อารยา เอ ฮาร์เก็ต		✓					✓		✓		19 สิงหาคม 2555

ตาราง 1 (ต่อ)

เทป ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	เพศ		ช่วงชั้นอายุ				อาชีพ			วันที่ออกอากาศ	
		ชาย	หญิง	เพศที่ 3	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	นัก ธุรกิจ	บันเทิง		อื่น ๆ
					69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี				
21	สุธีวัน ทวีสิน (ไบเทค อาร์สยาม)		✓					✓		✓		26 สิงหาคม 2555
22	คณาธิป สุนทรรักษ์ (ครูกอล์ฟ)			✓				✓			✓	30 กันยายน 2555
23	สันต์ ภิรมย์ภักดี	✓					✓		✓			7 ตุลาคม 2555
24	มยุรา เศวตศิลา (1)		✓			✓				✓		14 ตุลาคม 2555
25	มยุรา เศวตศิลา (2)											21 ตุลาคม 2555
26	พัชรศรี เบญจมาศ		✓				✓			✓		4 พฤศจิกายน 2555
27	บุญชัย เบญจรงค์กุล	✓				✓			✓			11 พฤศจิกายน 2555
28	ชญาดา ลีเฉลิมวงศ์		✓				✓			✓		18 พฤศจิกายน 2555
29	วรนุช ภิรมย์ภักดี		✓				✓			✓		25 พฤศจิกายน 2555
	บงกช คงมาลัย		✓					✓		✓		2 ธันวาคม 2555
30	บุญชัย เบญจรงค์กุล											2 ธันวาคม 2555
	ตัน ภาสกรนที	✓				✓			✓			2 ธันวาคม 2555

ตาราง 1 (ต่อ)

เทป ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	เพศ		ช่วงชั้นอายุ					อาชีพ			วันที่ออกอากาศ
		ชาย	หญิง	เพศที่ 3	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	นัก ธุรกิจ	บันเทิง	อื่น ๆ	
					69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี				
31	เขมนิจ จามิกรณ์											16 ธันวาคม 2555
32	เมอมาลย์ บุญยศักดิ์		✓					✓		✓		23 ธันวาคม 2555
	รวม	12	19	2	1	5	6	21	8	20	5	32
	รวมทั้งสิ้น		33				33			33		32

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หน้าด้านบวก หมายถึง ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือความต้องการให้สังคมยอมรับความคิด การตัดสินใจ การกระทำของตน ตลอดจนความต้องการที่จะได้รับความชื่นชม ในฐานะสมาชิกที่ดีในสังคม และไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาวิพากษ์วิจารณ์

2. หน้าด้านลบ หมายถึง ความต้องการความเป็นส่วนตัวที่จะมีอิสระในการกระทำ รวมทั้งไม่ต้องการให้ใครมารบกวน ก้าวร้าว บังคับหรือลิดรอนสิทธิ

3. ลักษณะคำถามคุกคามหน้า หมายถึง การใช้ภาษาหรือถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดของ บราวน์และเลวินสัน (1987) และจากเอกสารอื่น ๆ ที่กล่าวถึงลักษณะภาษาไทยและหลักการใช้ภาษาไทย จึงได้สรุปลักษณะคำถามคุกคามหน้าซึ่งกำหนดใช้ในงานวิจัยนี้ 5 ลักษณะ คือ

3.1 การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายสื่อไปในทางลบ คือ ลักษณะคำถามของผู้สัมภาษณ์ที่มีการใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่สื่อความหมายไปในทางลบ และภาษาหรือถ้อยคำนั้นส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเอง เช่นคำว่า “ยัด” ที่มีความหมายถึงการใช้จ่ายเงินในการตัดสินใจ เป็นต้น

3.2 การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย คือ การใช้คำที่ไม่เป็นไปตามลักษณะการใช้คำสุภาพในภาษาไทย เช่น การใช้คำสรรพนามที่ไม่เหมาะสม ไม่ให้เกียรติคู่สนทนา เช่น “เจ้” รวมไปถึงการใช้คำหยาบคำต่ำ เช่น คำว่า “ตด” และคำสแลง เช่น คำว่า “ปอดบวม” เป็นต้น

3.3 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล คือ การถาม – ตอบถึงเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น เรื่องความรัก เรื่องสถานะทางการเงิน เป็นต้น

3.4 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว คือ การถามถึงเรื่องราวที่เป็นประเด็นหรือกระแสข่าวในวงสังคมต่าง ๆ และถูกพูดถึงโดยทั่วไป เช่น ข่าวเกี่ยวกับฉายาที่ได้รับของนักแสดงบางคน เป็นต้น

3.5 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น คือ การถามคำถามในหัวข้อหรือประเด็นที่มีบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์มาเกี่ยวข้อง

4. กลวิธีการรักษาหน้า หมายถึง การใช้ภาษาหรือถ้อยคำในการพูดเพื่อปกป้องศักดิ์ศรี และภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ในการตอบคำถาม ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยของ ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์ (2541) , สุนันทา คงประโคน (2544) , นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) , วรวรรณ เพ็ชรกิจ (2549) , นินันญา ประจงจิต (2553) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2553) จึงได้สรุป กลวิธีการรักษาหน้าในงานวิจัยนี้ได้ 12 กลวิธี ดังนี้

4.1 การปฏิเสธสมมติฐาน

4.1.1 การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา

4.1.2 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย

4.1.3 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน

4.2 การยอมรับสมมติฐาน

4.3 การกลบเกลื่อน

4.3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน

4.3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ

4.4 การถามคำถามกลับ

4.5 การเลี่ยงการตอบคำถาม

4.6 การหัวเราะ

4.7 การไม่ตอบคำถาม

4.7.1 การเงิบ

4.7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม

4.8 การกล่าวอ้างบุคคลอื่น

4.9 การต่อว่ากลับ

4.10 การใช้อุปลักษณ์

4.11 การถ่อมตนเอง

4.12 การประชดประชัน

5. ช่วงชั้นอายุ หมายถึง ช่วงวัยของผู้ให้สัมภาษณ์ ในงานวิจัยนี้แบ่งช่วงวัยของผู้ให้ สัมภาษณ์ออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเกณฑ์ของเสาวคนธ์ วิทวัสโอฬาร (2550: 22-26) ดังนี้

5.1 ช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation)

5.2 ช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer)

5.3 ช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X)

5.4 ช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y)

6. อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำของผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มบันเทิง และกลุ่มอื่น ๆ (นักการเมือง , นักโหราศาสตร์ , อาจารย์สอนในสถาบัน กวดวิชา , นักกอล์ฟ และผู้จัดการส่วนตัวศิลปินเพลง)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่องหน้าและความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson. 1987) มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจะรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมการตอบคำถาม กลวิธีการรักษาหน้า และกลวิธีความสุภาพ

2. รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยถอดเสียงและเขียนสเกดตามภาษาพูดโดยเลือกคู่ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบ จากการสัมภาษณ์ในรายการวู้ดดีเกิดมาคุย โดยใช้ตัวเลขกำกับแต่ละผลของการถาม – ตอบ หากมีผู้ให้สัมภาษณ์มากกว่า 2 คนขึ้นไป กำหนดให้ “ตอบ1” หมายถึง ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 “ตอบ2” หมายถึง ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ตัวอย่างเช่น

1	ถาม	มันเล็กกันได้มั้ยของแบบนี้ คุณบุญชัย
2	ตอบ1	ได้มัย
3	ตอบ2	เล็กได้ครับ เลิกได้ ผมว่าถ้าคนที่ใช่แล้วก็คือ คนที่ใช่ก็ต้องมีความสุขอะ เราไม่ใช่ไก่แจ้จะครับ

(สัมภาษณ์ บงกช คงมาลัย - บุญชัย เบญจรงค์กุล. 2 ธันวาคม 2555)

3. การดำเนินการวิเคราะห์

ในงานวิจัยนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาลักษณะการถาม – ตอบในการสัมภาษณ์จากรายการผู้ได้เกิดมาคุย โดยพิจารณาจากความต่อเนื่องของประเด็นเรื่องที่ถามและคำตอบที่ได้สนองประเด็นคำถามหรือไม่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะพบลักษณะคู่ถ้อยคำถาม – ตอบ 4 ประเภท คือ คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถาม และคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม ดังนี้

3.1.1 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม ตัวอย่างเช่น

- 1 ถาม ผมได้ยินมาเยอะก็เลยอยากจะถามคุณหญิงสุตารัตน์ว่าเคยซื้อคน และเคยซื้อประชาชนมั๊ย
- 2 ตอบ อ่า ซื้อคนกับซื้อประชาชนเนี่ย พี่คิดว่าพวกพี่เอง การทำงานการเมือง พี่บอกตรง ๆ พี่รังเกียจ แล้วก็มันจะยืนไม่มั่นคง โดยเฉพาะพื้นที่ในกรุงเทพ พื้นที่กรุงเทพคนมีการศึกษาจะซื้อเสียง จะเป็นผลลบด้วยซ้ำไปถ้าเกิดปัญหาอะไรเกิดขึ้นมาถูกกล่าวหา ทุกคนถูกกล่าวหาโดนชี้หน้าว่าคนนั้นซื้อเสียง คนนี้ซื้อเสียง ถูกกล่าวหา ถูกอะไรกันก็ว่าไป แต่ว่าถ้าเราจะยืนการเมืองระยะยาว และพวกพี่เนี่ย ถ้าศึกษาการทำงานของพี่และคณะในกรุงเทพเนี่ย พวกพี่จะใช้ผลงานแลกคะแนนเสียง แล้วก็พวกพี่มี มี มี งานในระดับพื้นที่คล้าย ๆ เหมือน ground wall พี่ก็ทำเชิงรุก พี่มีหน่วย ออกหน่วย พบปะประชาชนตลอด
- 3 ถาม งั้นคุณหญิงสุตารัตน์ก็ยอมรับครับว่าหลาย ๆ โครงการนี้ก็เป็นหนึ่งในแผนการเมืองด้วยหรือเปล่า
- 4 ตอบ อ่า พี่ก็ตรงไปตรงมานะ ก็คือการเข้าไปออกหน่วยก็ออกในนามพี่เลยนะ คือออกหน่วยในนามพี่ เพื่อที่จะให้ผลกลับมาคือเสียง เอาผลงานไปแลกคะแนนเสียง คือพี่ไม่มีทางเลือกกว่าคนที่อยู่ในหมู่บ้านจัดสรรเนี่ยยังไงเราจะเข้าไปคุยกับเขาได้ พี่ทำแม้กระทั่งตอนหาเสียงพี่ยืนอยู่หน้าประตูหมู่บ้านใหญ่ ๆ เพื่อรอรถออกมาแล้วยืนสวัสดีเขา

(สัมภาษณ์ คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์. 3 มิถุนายน 2555)

คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่มีผลัดการถาม – ตอบเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด โดยผลัดที่ 1 จะเป็นผลัดการถามจากผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์จะทำการตอบคำถามในผลัดที่ 2 จากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตนักการเมืองผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ทางการเมืองมาหลายสมัย ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องการใช้เงินซื้อคน หรือซื้อคะแนนเสียงว่าเคยทำหรือไม่ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องและตรงกับประเด็นคำถามด้วยประโยค “พี่บอกตรง ๆ พี่รังเกียจ แล้วก็มันจะยืนไม่มั่นคง” ซึ่งเป็นการยืนยันว่าตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองไม่เคยซื้อคน หรือซื้อประชาชนเพราะเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงกระทำ เมื่อขึ้นคำถามใหม่ในผลัดที่ 3 จะพบว่าผู้สัมภาษณ์ได้ถามคำถามที่ไม่มีความต่อเนื่องกับคำถามในผลัดที่ 1 ลักษณะคู่ถ้อยคำถาม-ตอบแบบนี้จะถือว่าเป็นคู่ถ้อยคำถาม-ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม

3.1.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม ตัวอย่างเช่น

1	ถาม (หัวเราะ) คุณอยากนึกภาพหน้าผู้หญิงหรือว่าสาว ๆ เวลาคุณเขาบอกว่าผมขอเบอร์หน่อยได้มั๊ยครับ หน้าเขาคงแบบ Oh My GOD! มันน่าจะมีโอกาสที่จะเป็นแฟนกันหรือเปล่า คือ มันจะเป็นหน้าแบบนั้นมั๊ยหรือยัง
2	ตอบ ในชีวิตนี้คุณเคยขอเบอร์สาวอยู่แค่ประมาณครั้ง 2 ครั้งเองจะเป็นคนซื่อๆ เป็นคนไม่กล้ามากซะ ยิ่งเจอผู้หญิงที่คุณชอบ คุณแบบ เจ็บแบบ พุดไม่ออกอะซะ
3	ถาม แล้วถ้าเกิดว่าคุณจะไม่ได้เจอเขาอีกล่ะ
4	ตอบ ก็คือมันมีแบบหลุดมือไปเยอะเยะ แบบหลุดโอกาสไปเยอะเยะเต็มไปหมดเลย
- (สัมภาษณ์ นิชคุณ หรือเวชกุล. 29 พฤษภาคม 2555)

คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถามเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่มีผลัดการถาม – ตอบเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด แต่คำตอบที่ได้ในผลัดที่ 2 จะไม่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและไม่สนองประเด็นคำถามในผลัดที่ 1 และเมื่อผู้สัมภาษณ์ถามคำถามในผลัดถัดมาจะไม่นำประเด็นเรื่องเดิมมาถามซ้ำ จากตัวอย่างผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องราวเวลาไปพุดคุยกับหญิงสาวว่าหญิงสาวผู้นั้นมีสีหน้าท่าทางเป็นอย่างไรเมื่อถูกขอเบอร์โทรศัพท์ แต่ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวเพียงว่าในชีวิตเคยขอเบอร์โทรศัพท์ผู้หญิงแค่ 2 ครั้งเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่ไม่มีความมั่นใจในตนเองโดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเพศตรงข้ามที่ตนเองให้ความสนใจ จะพบว่าคำตอบในผลัดที่ 2 ยังไม่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 และในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้ทำการเปลี่ยนประเด็นเรื่องใหม่ซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเดิมในผลัดที่ 1

3.1.3 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยัดเยียดชนิดตรงประเด็นคำถาม ตัวอย่างเช่น

- 1 ถาม กระบวนการทางความคิดของคุณตอนนั้นมันคือยังไง ตอนที่ประกาศว่าจะแจก 10 ล้าน 1 ล้าน 5 แสน ตอนนั้นคือตั้งใจที่จะให้คนพูดถึงเรามาก
- 2 ตอบ อ้อ ก็ผมเห็นว่าน่าจะปลุกกระแสให้คนรู้ ณ วันนั้นคือแก้วก็เริ่มแผ่วแล้ว
- 3 ถาม ตอนนั้นคิดถึงอะไรมากกว่ากัน ปลุกกระตุมให้คนลุกขึ้นมาสู้หรือชื่อเสียงของตัวเองที่จะดีขึ้น
- 4 ตอบ อ้อ มันเป็นผลพลอยได้อยู่แล้วครับ ทำดีได้ดี ชื่อเสียงก็มาตามผลงาน ทำไม่ดีชื่อ ก็เสียเป็นธรรมดา
- 5 ถาม บางคนก็บอกว่าทำไมไม่ให้เขาได้เงินทั้ง ๆ ที่เขาก็ได้เหรียญทองนะ ผมก็ทำได้ เขาไม่ได้เหรียญทอง เขาได้เหรียญเงิน แล้วคุณก็บอกว่าคุณก็ไม่สามารถให้ทุกคน ได้ในกติกาคุณก็พูดไว้อย่างนี้ แต่สุดท้ายคุณก็ยอมกลับคำ
- 6 ตอบ ผมเชื่อว่าคนไทยทั่วประเทศตื่นเช้าขึ้นมาดูทีวีต้องมีความรู้สึกเหมือนผมเลยว่า แก้วถูกปล้นเหรียญทองไป แก้วแพ้ แต่ชนะใจคนไทยทั่วประเทศ ผมก็มีความรู้สึกอย่างนี้ แก้วถูกปล้นไปแล้วเหรียญทอง วัสดุที่ผมสมควรจะปล้นเขาอีก 5 ล้านมัย ผมก็คืนเขาไป เขาควรจะได้รับ 10 ล้าน ไม่เกี่ยวกับใครพูดเพราะเงินของผม ผมจะให้ใครหรือไม่ให้มันสิทธิของผมอยู่แล้ว

(สัมภาษณ์ ตัน ภาสกรนที. 2 ธันวาคม 2555)

คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยัดเยียดชนิดตรงประเด็นคำถามเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่มีผลัดการถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด โดยผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะทำการถาม – ตอบในแก่นหรือประเด็นเรื่องเดิมไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเปลี่ยนแก่นหรือประเด็นเรื่องใหม่และคำตอบที่ได้จะเป็นคำตอบที่สนองประเด็นคำถาม จากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจผู้ซึ่งได้ลงประกาศในสื่อโซเชียลมีเดียว่าจะมอบเงินรางวัลให้กับนักกีฬาไทยที่ได้เหรียญในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก 2012 ในผลัดการถามที่ 1 และ 3 ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามว่าการกระทำที่เป็นข่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ทำไปเพื่อตนเองมากกว่าการปลุกกระตุมให้คนลุกขึ้นมาสู้หรือไม่ ในผลัดการตอบที่ 2 และ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและสนองประเด็นคำถาม และในผลัดที่ 5 ผู้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนแก่นเรื่องหรือประเด็นเรื่องใหม่โดยการถามถึงเรื่องการมอบเงินรางวัลที่ไม่เป็นไปตามที่ประกาศในสื่อโซเชียลมีเดียซึ่งไม่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องเดิมกับคำถามในผลัดที่ 1 และ ผลัดที่ 3

- 3.1.4 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยัดเยียดชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม ตัวอย่างเช่น
- 1 ถาม ต้องบอกว่าผู้หญิงคนนี้เพียบพร้อมทุกอย่างนะครับ มีชื่อเสียงก็มี หนังสือก็มี มีแฟน ๆ เยอะมากแต่เสียอย่างเดียวไม่มีผู้ชายครับช่วงนี้ ไม่เคยมีผู้ชายเลยซักคน
- 2 ตอบ รู้ได้ไงอะ
- 3 ถาม มีผู้ชายหรือ
- 4 ตอบ อ้าว เพื่อนนะ หน้าตาดีนะ
- 5 ถาม อ้อหรือ
- 6 ตอบ ถึงอาจจะไม่ได้สวยมาก แต่เพื่อนก็ คิดว่าน่าจะต้องมีคนมาโต้ตอบบ้างอะไรบ้าง
- 7 ถาม แล้วยังไงอะไรยังไง ไหนลองอธิบายให้รายละเอียดนิดหนึ่งซิ
- 8 ตอบ ความรักเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบสำหรับชีวิตได้ อย่าไปบอก โอ๊ย ไม่มีเวลาเวลาทุกอย่างเหล่านี้มันแทรกเข้ามาได้ กินข้าวได้
- 9 ถาม เขาเป็นใครอะไร ยังไง
- 10 ตอบ โอ๊ย อย่าเพิ่งไประบุเป็นตัวตนเป็นคนอะไรอย่างนี้สิ เอาแบบดูกันไปนาน ๆ ก่อนไม่รีบไง
- 11 ถาม คิดว่าจะแต่งงานเพราะเขียนหนังสือมั๊ย
- 12 ตอบ เป็นคำถามที่ดีนะ

(สัมภาษณ์ พัทศรี เบญจมาศ. 4 พฤศจิกายน 2555)

คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยัดเยียดชนิดไม่ตรงประเด็นคำถามเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่มีผลัดการถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด โดยผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะทำการถาม – ตอบในแก่นหรือประเด็นเรื่องเดิมไปเรื่อย ๆ แต่สุดท้ายผู้สัมภาษณ์จะไม่ได้รับคำตอบที่สนองประเด็นคำถามจนต้องทำการเปลี่ยนแก่นเรื่องหรือประเด็นคำถามใหม่ จากตัวอย่างเป็นการสัมภาษณ์คุณพัทศรี เบญจมาศ ผู้ซึ่งเป็นพิธีกร ผู้ประกาศและคอลัมน์นิสต์ให้กับนิตยสารฉบับหนึ่ง ในผลัดที่ 1, 3, 7 และ 9 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามผู้ให้สัมภาษณ์ถึงเรื่องราวความรักของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามจนสุดท้ายในผลัดการถามที่ 11 ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนแก่นเรื่องและประเด็นคำถามใหม่

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากคู่ถ้อยคำถาม – ตอบทั้ง 4 ประเภทในมุมมองของผู้สัมภาษณ์ กล่าวคือ พิจารณาคำถามเพื่อให้เห็นลักษณะคำถามคุกคามหน้าที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดการเสียหน้าทั้งด้านบวกและด้านลบจึงต้องใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการรักษาหน้าตนเอง

3.3 วิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่ผู้สัมภาษณ์ได้ถามคำถามที่คุกคามหน้าในผลัดที่ 1 และผลัดที่ 2 เป็นการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ถูกคุกคามหน้าจึงต้องทำการรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- 1 ถาม ต้องบอกว่าผู้หญิงคนนี้เพียบพร้อมทุกอย่างนะครับ มีชื่อเสียงก็มี หนังสือก็มี มีแฟน ๆ เยอะมากแต่เสียอย่างเดียวไม่มีผู้ชายครับช่วงนี้ ไม่เคยมีผู้ชายเลยซักคน
- 2 ตอบ รู้ได้ไงอะ

(สัมภาษณ์ พัชรศรี เบญจมาศ. 4 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำถามชวนชมถึงคุณสมบัติที่พึงมีของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าเพียบพร้อมทุกอย่างแต่ขาดสิ่งหนึ่งคือ “ผู้ชาย” ซึ่งหมายถึงผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มี “คู่รัก” หรือ “คนรัก” สมมติฐานของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์จึงทำการรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีการถามคำถามกลับว่า “รู้ได้ไงอะ” จากตัวอย่างเมื่อพิจารณาปัจจัยแวดล้อมทั้ง 3 ปัจจัยจะพบว่าการพูดคุยเรื่องดังกล่าวจะไม่รุนแรงเมื่อพิจารณาถึงระดับความสนิทระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายเป็นที่คุ้นเคยและรู้จักสนิทสนมกันเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในบริบทการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะการพูดเรื่องดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ แม้ว่าผู้สัมภาษณ์จะมีสถานะเหนือกว่าผู้ให้สัมภาษณ์และได้สิทธิในการถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบตามที่ผู้สัมภาษณ์กำหนด

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้ามาพิจารณาถึงปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ ว่ามีอิทธิพลอย่างไรต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม จากนั้นจะใช้ตารางแสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยทางสังคมแต่ละด้านว่ามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยอย่างไร

4. นำเสนอผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการถาม – ตอบในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้จำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.1.1 ความหมายของการสัมภาษณ์

1.1.2 รูปแบบของการสัมภาษณ์

1.1.3 ประเภทของการสัมภาษณ์

1.1.4 ลักษณะคำถามคำถามหน้า

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า

2.1.1 ความหมายของคำว่าหน้า

2.1.2 ประเภทของหน้า

2.1.3 ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้า

2.1.4 กลวิธีการรักษาหน้า

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.1.1 ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับการทำธุรกิจ การติดต่อกิจการ การเข้าสังคมหรือการศึกษา การสัมภาษณ์ปรากฏใช้ในสถานการณ์ของการสื่อสารอย่างหลากหลาย เช่น การคัดเลือก การฝึกอบรม การทำวิจัย หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วารสาร การเจรจาต่อรองและวิทยุ เป็นต้น จากการศึกษาความหมายของการสัมภาษณ์มีผู้ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2529: 157) ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ว่า การสัมภาษณ์หมายถึง การสนทนาระหว่างบุคคลสองฝ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ตามปกติการสัมภาษณ์มักปรากฏในรูปแบบที่คู่สนทนาฝ่ายหนึ่งขอให้อีกฝ่ายหนึ่งแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีผู้ชักเรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตอบเรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์

เสนาะ ดิเญวี่ (2533: 2-4) อธิบายความหมายของการสัมภาษณ์ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยกัน เมื่อนำเอาไปใช้ในการทำหนังสือพิมพ์ก็ได้แก่การพูดคุยกันสำหรับการหาข้อมูลจากบุคคลต่าง ๆ เพื่อนำเอามาลงเป็นข่าว ความหมายที่แคบกว่านั้นก็คือการแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลโดยทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันแบบพบหน้ากัน การพูดคุยนั้นไม่เฉพาะเจาะจงว่าจะคุยกันด้วยเรื่องอะไรหรือมีจุดมุ่งหมายอะไร การสัมภาษณ์จึงเป็นเพียงสื่อกลางของการส่งข้อมูลจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งและมีลักษณะเช่นเดียวกับการสื่อสารโดยการเขียนนั่นเอง อีกความหมายหนึ่ง การสัมภาษณ์ คือ รูปแบบของการสื่อสารด้วยคำพูดระหว่างบุคคลโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งและมุ่งที่เนื้อหาของเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน

ลักษณะ สตะเวทิน (2537: 175) กล่าวถึงการสัมภาษณ์ว่าหมายถึงการสื่อสารด้วยคำพูดระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่มีจุดประสงค์ที่แน่นอน โดยมีบุคคลฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถามเรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ และบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตอบเรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์

สุจริต เพียรชอบ (2539: 112) อธิบายไว้ว่า การสัมภาษณ์คือการสนทนาเพื่อสื่อสารความคิดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการสัมภาษณ์ประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน มีการตั้งคำถามที่ชัดเจนให้ผู้สัมภาษณ์เข้าใจและตอบง่าย ในขณะที่เดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์ก็ต้องเตรียมตัวในการตอบคำถามให้พร้อมให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแก่ผู้ฟัง ตอบคำถามด้วยความเต็มใจและตรงประเด็นคำถาม ทั้งนี้ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้มีศิลปะในการพูดเป็นอย่างดีด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2545: 1170) ให้ความหมายของคำว่า สัมภาษณ์ไว้ว่า สัมภาษณ์เป็นคำกริยา หมายถึง สนทนาหรือสอบถามเพื่อนำเรื่องราวไปเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์หรือวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์สัมภาษณ์นายกราชบัณฑิตยสถานเกี่ยวกับความเป็นมาของราชบัณฑิตยสถาน, ถ้าทำหน้าที่เป็นคานาม หมายถึง การพบปะสนทนากันในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งต้องการทราบเรื่องจากอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อนำไปเผยแพร่ เรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ และอีกฝ่ายหนึ่งที่ต้องการจะแถลงข่าวแก่อีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์; การสอบ ท่วงที วาจา และไหวพริบ พิจารณาดูชั้นเชิงและความสามารถของผู้เข้าสอบว่าจะเป็นผู้เหมาะสมตามที่ต้องการหรือไม่ เรียกว่า สอบสัมภาษณ์

เมตตา วิวัฒนานุกูล (2545: บทนำ) กล่าวถึงการสัมภาษณ์ไว้ว่า การสัมภาษณ์เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลประเภทหนึ่งแต่เป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะต่างจากการสนทนาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และบทบาทของผู้สื่อสารก็เด่นชัดกว่าการสนทนาทั่วไป นอกจากนี้การสัมภาษณ์จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า เช่น จะสัมภาษณ์ใคร ที่ไหน อย่างไร ผ่านสื่อใด และหวังผลประโยชน์ใด เป็นต้น

ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ (2547: 99) ได้กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ เนื้อหาของการสัมภาษณ์อาจเป็นการชี้แจงข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทศนคติ ประสบการณ์ ข่าวสาร ตลอดจนความรู้ของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้อง ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กำหนดทิศทางของคำถาม – คำตอบ เป็นเรื่องให้ผู้ฟังสนใจและคำถามต้องมีลักษณะที่ถามโดนใจหรือแทนใจผู้ฟัง

กอบกาญจน์ วงศ์วิสิทธิ์ (2551: 191-197) ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ไว้ว่า การสัมภาษณ์เป็นการสอบถามข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการที่จะรับรู้ข้อมูลนั้น โดยผู้สัมภาษณ์จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ไว้ชัดเจน เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้

ลัดดา แพรภักดิ์พิศุทธิ์ (2552: 135) ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ คือ การสนทนา ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายอาจมีบุคคลมากกว่า 1 คน โดยฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ซักถาม เพื่อให้ได้คำตอบตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้เรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ ส่วนอีกฝ่ายเป็นผู้ตอบคำถาม เรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์

เอกธิดา เสริมทอง (2552: 109) กล่าวถึงรายการสัมภาษณ์ไว้ว่า รายการสัมภาษณ์ (Interview Program) เป็นรายการที่ประกอบด้วยผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์หรือเป็นผู้ถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ตอบคำถามตั้งแต่ 1-2 คนขึ้นไปมาพูดคุยซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของรายการ เรื่องที่สัมภาษณ์มักเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือเกี่ยวโยงโดยตรงกับผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์อาจเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียง หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

วันดี ชวตณัฐ (2556: 143) ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ไว้ว่า การสัมภาษณ์ หมายถึง การที่คน 2 คนหรือมากกว่ามาพูดคุย ซักถามปัญหา ข้อข้องใจ ชี้แจงเรื่องราวข่าวสาร ตามหัวข้อหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยคนหนึ่งทำหน้าที่ถามแทนผู้ฟังหรือผู้ชมเพื่อถ่ายทอด เรื่องราวต่าง ๆ

จากความหมายของคำว่า การสัมภาษณ์ ดังกล่าวข้างต้นกล่าวโดยสรุปได้ว่าการสัมภาษณ์ หมายถึง การสื่อสารหรือการสนทนากันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งฝ่ายหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ ซักถามข้อมูล เรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ กับอีกฝ่ายหนึ่งจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการตอบคำถาม เรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์

1.1.2 รูปแบบของการสัมภาษณ์

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการสัมภาษณ์ พบว่ามีผู้กล่าวถึงรูปแบบของการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

ลักขณา สตะเวทิน (2537: 177) แบ่งรูปแบบของการสัมภาษณ์ตามลักษณะของการปฏิบัติออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. การสัมภาษณ์แบบเป็นพิธีการ (Formal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีแบบแผนและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์จะต้องแจ้งเรื่องที่จะทำการสัมภาษณ์ วัน เวลา และสถานที่ รวมทั้งจะต้องส่งคำถามที่จะสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ที่จะให้สัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวทั้งในด้านเนื้อหาและข้อมูลต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เป็นทางการแต่ต้องเตรียมจุดประสงค์ที่แน่นอนไว้ล่วงหน้า การสัมภาษณ์ลักษณะนี้ช่วยสร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง ลดความหวาดกลัว และความประหม่าของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มาก

ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ (2547: 100) แบ่งรูปแบบของการสัมภาษณ์ได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์มีการนัดหมายและเตรียมประเด็นคำถาม – ตอบ ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ข้อดีของการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ คือ มีการเตรียมเนื้อหาไว้ล่วงหน้าจึงเหมาะสำหรับการสัมภาษณ์ที่ต้องการข้อมูลที่ถูกต้องสามารถใช้อ้างอิงได้ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนี้จะเอื้อต่อผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ชำนาญในการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อ อย่างไรก็ตามการสัมภาษณ์ลักษณะนี้จะขาดความเป็นธรรมชาติ และผู้สัมภาษณ์ไม่สามารถตั้งคำถามใหม่ ๆ เพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์ได้

2. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้นัดหมายกัน กล่าวคือ เมื่อผู้สัมภาษณ์พบหน้าผู้ให้สัมภาษณ์ก็จะถามคำถามทันที ซึ่งจะมีความเป็นธรรมชาติมากกว่าการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการแต่คำถามของการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามที่เปิดกว้างและไม่สามารถเจาะลึก ความคิดเห็น หรือข้อมูลที่ได้อาจไม่สามารถอ้างอิงรายละเอียดได้ซึ่งพบว่าหากผู้ให้สัมภาษณ์พูดไม่เก่งหรือไม่มีการฝึกฝนก็จะทำให้การสัมภาษณ์ล้มเหลว

3. การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ การสัมภาษณ์ลักษณะนี้เป็นการนำเอาจุดเด่นของการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการมารวมกัน กล่าวคือ มีการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ มีการตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แต่ไม่มีการเตรียมบทคำถาม – ตอบ ผู้สัมภาษณ์จะถามแต่ละประเด็นจนกว่าจะได้คำตอบที่น่าพอใจ

เอกธิดา เสริมทอง (2552: 111-113) แบ่งลักษณะการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) มักเป็นการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ มีชื่อเสียง หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องมีการเตรียมข้อมูลไว้เป็นอย่างดี มีการตกลงในหัวข้อคำถามและแนวทางในการตอบ

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการตกลงในเรื่องและประเด็นที่จะสัมภาษณ์ โดยอาจไม่ต้องเตรียมหัวข้อคำถามหรือบทถาม – ตอบ ผู้ให้สัมภาษณ์มีโอกาสหาข้อมูลในประเด็นที่จะถูกสัมภาษณ์ล่วงหน้า ส่วนผู้สัมภาษณ์ก็จะถามตามประเด็นที่ตั้งไว้ การสัมภาษณ์ลักษณะนี้จะได้รับรายการของการพูดคุยอย่างเป็นกันเองได้ดี

3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการเตรียมตัวหรือเจาะจงให้ผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่มีการตกลงในแนวทางคำถามหรือแนวทางคำตอบ เนื้อหาการสัมภาษณ์มักเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ไม่เจาะลึกในรายละเอียด

จากข้อมูลรูปแบบของการสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์รายการวัดดีเกิดมาคุย พบว่า รายการวัดดีเกิดมาคุยเป็นรายการสัมภาษณ์ที่มีรูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ กล่าวคือ มีรูปแบบการถาม – ตอบที่ผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ตกลงกันในเรื่องหรือประเด็นการถาม – ตอบ ผู้สัมภาษณ์จะทำการถามคำถามไปที่ละประเด็นที่ตั้งไว้ จนกว่าจะได้คำตอบที่น่าพอใจ ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็จะตอบคำถามเพื่อแสดงข้อมูลทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็นส่วนตัว

1.1.3 ประเภทของการสัมภาษณ์

การแบ่งประเภทของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เสนาะ ดิยาวี (2533: 21 - 24) ได้การแบ่งประเภทของการสัมภาษณ์โดยอาศัยปัจจัยด้านโครงสร้างของการสัมภาษณ์ซึ่งถือเอาคำถามหรือประเด็นหัวข้อในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสัมภาษณ์ที่กำหนดหัวข้อขึ้นล่วงหน้า (Directed Interview) มีลักษณะที่สำคัญคือกำหนดเรื่องไว้ก่อนว่าจะสัมภาษณ์เรื่องอะไรบ้างเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการทราบ การสัมภาษณ์อาจกำหนดลำดับของเรื่องว่าจะเริ่มด้วยเรื่องอะไรก่อนหลังเพื่อให้ทราบข้อมูลตามที่ต้องการแต่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ ความสอดคล้องของเรื่องที่ถามจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่งด้วย การสัมภาษณ์ประเภทนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้วยังช่วยให้การสัมภาษณ์ดำเนินติดต่อกันไปเป็นลำดับส่งผลให้ผู้สัมภาษณ์ได้รับข้อมูลโดยครบถ้วนสมบูรณ์

2. การสัมภาษณ์ที่ไม่ได้กำหนดหัวข้อขึ้นล่วงหน้า (Nondirective interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ไม่ได้รับหัวข้อที่จะสัมภาษณ์ ไม่มีจุดประสงค์และไม่ได้กำหนดแนวทางที่จะแก้ไขปัญหา การสัมภาษณ์ประเภทนี้มีประโยชน์มากที่จะทำให้ผู้สัมภาษณ์

ได้รับข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าการสัมภาษณ์แบบกำหนดหัวข้อขึ้นล่วงหน้า กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะเลือกพูดเฉพาะเรื่องที่สำคัญเท่านั้น

เมตตา วิวัฒนานุกูล (2545: 4) จำแนกการสัมภาษณ์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ในฐานะเป็นเครื่องมือของการบริหารในองค์กร แบ่งออกเป็น
 - 1.2 การสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน
 - 1.2 การสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลงาน
 - 1.3 การสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษาหารือ
 - 1.4 การสัมภาษณ์เพื่อวางวินัยหรือแก้ไขพฤติกรรม
 - 1.5 การสัมภาษณ์ก่อนลาออกจากงาน
 - 1.6 การสัมภาษณ์เพื่อตอรองหรือโน้มน้าวใจ
2. การสัมภาษณ์ในฐานะเป็นเครื่องมือทางสื่อสารมวลชน แบ่งออกเป็น
 - 2.1 การสัมภาษณ์เพื่อใช้ในสิ่งพิมพ์
 - 2.2 การสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง
 - 2.3 การสัมภาษณ์ในการแถลงข่าว
3. การสัมภาษณ์ในฐานะเป็นเครื่องมือการศึกษาและวิจัย แบ่งออกเป็น
 - 3.1 การสัมภาษณ์เชิงสำรวจ
 - 3.2 การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
 - 3.3 การสัมภาษณ์กลุ่มทดลองหรือกลุ่มเฉพาะ
 - 3.4 การสัมภาษณ์เพื่อสำรวจองค์กรหรือตรวจสอบการสื่อสารในองค์กร

จิตต์สุขุม พวงเพชร (2548: 9) ได้แบ่งประเภทของรายการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ลักษณะ

ดังนี้

1. รายการสัมภาษณ์ตลอดรายการ คือ รายการโทรทัศน์ที่กำหนดไว้ในตารางออกอากาศว่าเป็นรายการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ ผู้ดำเนินรายการหรือผู้สัมภาษณ์อาจเป็นคนเดียวกันหรือคนละคน ผู้ให้สัมภาษณ์อาจมีมากกว่า 1 คนขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรายการ
2. รายการสัมภาษณ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของรายการ คือ รายการโทรทัศน์ที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของรายการเพราะการสัมภาษณ์ช่วยให้มีความหลากหลายในรายการทั้งภาพและเสียง ตลอดจนทัศนะต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ช่วยให้เกิดความรู้สึกและบรรยากาศสมจริง น่าเชื่อถือ

3. รายการสัมภาษณ์เนื่องในโอกาสพิเศษ รายการสัมภาษณ์แบบนี้มักจัดขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ในรายการควรมีผู้สัมภาษณ์ที่ต้องมีบุคลิกและมีความสามารถในการถามแทนผู้ชมรายการ ตลอดจนทักษะ ไหวพริบในการสรุปและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ผู้ให้สัมภาษณ์อาจเป็นบุคคลสำคัญของเหตุการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่ต้องการ

คมสัน รัตนะสิมากุล (2555: 99-100) ได้กล่าวถึงการสัมภาษณ์ที่แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เน้นความคิดเห็น (Opinion interview) การสัมภาษณ์ลักษณะนี้เน้นไปที่มุมมองของปัจเจกบุคคลที่มีต่อประเด็นหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งมักจะเลือกบุคคลที่มีความเด่นหรือความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขามาให้สัมภาษณ์ ดังนั้น การสัมภาษณ์ลักษณะนี้จึงมีลักษณะการสัมภาษณ์แบบให้ข้อมูลและสัมภาษณ์บุคคลสำคัญผสมกัน

2. การสัมภาษณ์เน้นข้อมูลข่าวสาร (Information interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือสังคมซึ่งบุคคลที่เชิญมานั้นแม้ไม่ใช่บุคคลที่มีชื่อเสียงแต่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ

3. การสัมภาษณ์เน้นที่บุคลิกภาพ (Personality interview) การสัมภาษณ์ลักษณะนี้เน้นไปที่ประเด็นที่เป็นเรื่องความสนใจของมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของบุคคลที่มีชื่อเสียงซึ่งผู้รับสารมีความสนใจและอยากรู้เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวและความเป็นอยู่ของบุคคลเหล่านี้

วันดี ชวตานุช (2556: 144 - 146) แบ่งประเภทของรายการสัมภาษณ์ตามลักษณะของรายการได้ดังนี้

1. รายการตอบปัญหาและเล่นเกม (Game and Quiz Shows) ผู้สัมภาษณ์จะสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมรายการแต่ละคนเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์ ผู้ร่วมรายการและผู้ฟังหรือผู้ชม จะเป็นเพียงการสัมภาษณ์สั้น ๆ เกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ อาชีพ ความสามารถ เหตุผลการเข้าร่วมรายการ หรือประวัติความรู้สึกส่วนตัวอื่น ๆ หลังการสัมภาษณ์และเริ่มดำเนินรายการผู้สัมภาษณ์ควรมีปฏิสัมพันธ์และพูดคุยกับผู้เข้าร่วมรายการตลอดเวลา ก่อนจบรายการผู้สัมภาษณ์อาจสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมรายการถึงความรู้สึกต่อรายการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องไปยังผู้ชม

2. รายการสัมภาษณ์เพื่อความบันเทิงแบบหลากหลาย (Magazine Programs) รายการสัมภาษณ์ประเภทนี้อาจมีความบันเทิงหลายรูปแบบอยู่ในรายการเดียวกัน (Variety show) เช่น การเล่นเกม การแสดงละคร การร้องเพลง เป็นต้น บุคคลที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์อาจอยู่ใน

วงการบันเทิงหรือวงการอื่น ๆ ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นการให้ความบันเทิงหรือผ่อนคลายเป็นหลัก เน้นการแสดงและบุคลิกภาพมากกว่าการรวบรวมข้อเท็จจริง รายการประเภทนี้อาจมีผู้สัมภาษณ์คนเดียวหรือหลายคนก็ได้

3. รายการบันเทิงที่มุ่งเน้นการสัมภาษณ์อย่างเดี่ยว (Interview Programs) เป็นรายการสัมภาษณ์ที่เน้นการให้ความสุขแก่ผู้ชมด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นรายการที่มีแต่การสัมภาษณ์เนื้อหา วิธีการ ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องสร้างความเพลิดเพลินและผ่อนคลายให้แก่ผู้ชม โดยทั่วไปผู้สัมภาษณ์จะเป็นองค์ประกอบแรกที่ทำให้ผู้ชมให้ความสนใจในส่วนของความคล่องตัว ความรอบรู้ และบุคลิกน้ำเสียง ขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์ก็ต้องเป็นผู้ที่ผู้ชมให้ความสนใจ ฉะนั้นการเลือกผู้ที่จะมาให้สัมภาษณ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับรายการประเภทนี้ ส่วนเนื้อหาการสัมภาษณ์นั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องถามในแง่มุมที่น่าสนใจ ถามเรื่องที่คนสงสัย หรือยังไม่รู้เรื่องราวดีพอ ลักษณะคำถามจึงมีความเป็นส่วนตัวในระดับหนึ่ง มิใช่การถามข้อมูลพื้นฐานทั่ว ๆ ไป

4. รายการสัมภาษณ์เพื่อทำข่าว (News Programs) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการเสนอข่าวซึ่งอาจเป็นการสัมภาษณ์สดหรือการบันทึกเทปก็ได้

จากคำอธิบายดังกล่าวจะพบว่า การแบ่งประเภทของการสัมภาษณ์สามารถพิจารณาได้จากการตั้งประเด็นคำถาม เรื่องราว รวมไปถึงการมองการสัมภาษณ์ในลักษณะของเครื่องมือ ซึ่งเมื่อพิจารณารายการที่ดีเกิดมาคุยแล้วพบว่าสามารถจัดอยู่ในการสัมภาษณ์ในฐานะเป็นเครื่องมือทางสื่อสารมวลชนประเภทการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงโดยเน้นที่บุคลิกภาพ นอกจากนี้ลักษณะคำถามของรายการยังเป็นส่วนสำคัญหนึ่งที่ทำให้รายการมีความน่าสนใจและดึงดูดให้ผู้ชมรายการติดตามเรื่องราวการสัมภาษณ์ตั้งแต่ต้นจนจบรายการ

1.1.4 ลักษณะคำถามคำถามหน้า

พจนานุกรมฉบับมติชน (2549: 186) ให้ความหมายของคำว่า คำถาม ว่าหมายถึง ปรกวน , รังแก , ทำให้เดือดร้อนหรืออยู่ไม่เป็นสุข

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 262) ให้ความหมายของคำว่า คำถาม ไว้ว่า การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือท่าทางให้หวาดกลัว

จากความหมายของคำว่า คำถาม ตามการให้ความหมายของพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับ พบว่าไม่ใช่ความหมายของคำว่า คำถาม ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดความหมายของคำว่า คำถาม ตามที่ กฤษดาภรณ์ หงส์ลดาธรรม และธีรเดช โชคสุณิษ (2551: 130)

ได้กล่าวไว้ว่า การคุกคามหมายถึง การกระทำที่อาจทำด้วยคำพูดที่เรียกว่าวจนกรรม หรือทำด้วยการกระทำที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การลั่นหกล้ม การทำให้ผู้อื่นอายในที่สาธารณะ การกระทำเหล่านี้ถือเป็นการกระทำคุกคามหน้าซึ่งเป็นการให้คำนิยามตามแนวคิดเรื่องหน้าของบราวน์และเลวินสัน

รายการสัมภาษณ์เป็นรายการที่ออกอากาศทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ถ่ายทอดให้ผู้ชมรายการได้รับรู้ รับฟังข่าวสารและความบันเทิงด้วยการพูดคุยของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ถามแทนผู้ฟังเพื่อการถ่ายทอดความคิด ความรู้ หรือข่าวสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ และอีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ตอบคำถามเพื่อให้ข้อมูลหรือรายละเอียดข่าวสารต่าง ๆ ผ่านผู้สัมภาษณ์ไปยังผู้ฟังหรือผู้ชมรายการ เรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์

ศุภริตา เทียมสมบุญ (2541: 14) ได้กล่าวว่า คำถามในการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการสัมภาษณ์เนื่องจากการสัมภาษณ์จะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การตั้งคำถามเพราะคำถามไม่เพียงแต่เป็นการหาข้อมูลเท่านั้นแต่คำถามยังเป็นสิ่งที่ขยายความเข้าใจหรือตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนทัศนคติ และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วันดี ชวตนะ (2554: 152) ที่ได้กล่าวว่า คำถามเป็นหัวใจสำคัญของการสัมภาษณ์ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม

คมสัน รัตนสิมากุล (2555: 109-114) ได้กล่าวถึงลักษณะคำถามในการสัมภาษณ์ว่า คำถามที่สัมภาษณ์ควรเป็นคำถามที่มีลักษณะชักถามประสบการณ์ทั่วไปเพราะประเด็นเหล่านี้จะสะท้อนตัวตน วิธีคิด และสร้างควมมีชีวิตของบุคคลนั้นออกมาซึ่งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ได้ดี ในขณะที่เดียวกันผู้สัมภาษณ์ควรเลี่ยงคำถามในเรื่องที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยากตอบหรือพูดถึงแม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องที่ประชาชนอยากรู้หรือให้ความสนใจก็ตาม สอดคล้องกับ ลัดดา แพรภักดิ์พิศุทธิ์ (2552: 141) ที่กล่าวว่า หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องการตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งผู้สัมภาษณ์ไม่ควรรุกเร้าหรือคยั้นคยอยให้ตอบ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ไม่ควรถามซ้ำเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวเพราะเป็นการเสียมารยาท

โดยปกติการสัมภาษณ์เป็นการกระทำที่คุกคามหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการสัมภาษณ์เป็นการสนทนาที่คู่สนทนาทั้ง 2 ฝ่ายมีสถานะไม่เท่าเทียมกันผู้สัมภาษณ์จึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสุขภาพ และในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องใช้กลวิธีการถามเพื่อที่จะรักษาหน้าผู้ให้สัมภาษณ์แต่สามารถที่จะถามคำถามจนกว่าจะได้คำตอบจากอีกฝ่ายหนึ่งดังที่ นิยะดา รสิทวรรณ (2544: 9) ได้กล่าวว่า ในการสัมภาษณ์ผู้ร่วมสนทนาจะมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน ผู้สัมภาษณ์จะมีสถานะเหนือกว่าผู้ให้สัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์มีสิทธิในการถามคำถามในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีหน้าที่ในการตอบคำถามนั้น ๆ

บราวน์และเลวินสัน (1987: 65-66) ได้กล่าวถึงประเภทของการกระทำที่คุกคามหน้าของผู้ฟังไว้ในหนังสือ Politeness: Some Universals in language usage ดังนี้

1. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง

1.1 การกระทำที่แสดงความคาดหวังหรือกำหนดการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ได้แก่ การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การให้คำปรึกษา การเตือน การข่มขู่ การทำทนาย

1.2 การกระทำที่ผู้พูดคิดว่าจะเป็นผลดีแก่ผู้ฟัง แต่ในการกระทำนั้นทำให้ผู้ฟังต้องยอมรับหรือปฏิเสธและอาจก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณจะต้องทำอะไรทดแทน ได้แก่ การที่ผู้พูดเสนอที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้ฟัง การสัญญา

1.3 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีความต้องการบางสิ่งบางอย่างที่เป็นคุณสมบัติที่น่าชื่นชมของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังอาจต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อปกป้องสิ่งนั้นหรือคุณสมบัตินั้น ได้แก่ การชม การแสดงความอิจฉา การใช้คำพูดแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง เช่น ความโกรธ หรือความเกลียด

2. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง

2.1 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้ฟัง หรือไม่ชื่นชมในคุณสมบัติที่ผู้ฟังมี ได้แก่ การแสดงความไม่เห็นด้วย การติเตียน การแสดงความดูถูกหรือเหยียดหยัน การตำหนิ และดูว่า การกล่าวหา การดูถูก การทำทนาย

2.2 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่สนใจในสิ่งที่ผู้ฟังมี และอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่นับถือชื่นชม ได้แก่ แสดงความรู้สึกรุนแรงต่อผู้ฟังอย่างควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ การแสดงความไม่เคารพ การพูดเรื่องที่ไม่เหมาะสม การบอกข่าวร้ายของผู้ฟัง หรือการบอกข่าวดีของผู้พูดซึ่งเป็นการอวดอ้าง การพูดถึงหัวข้อที่ก่อให้เกิดการถกเถียง การไม่ให้ความร่วมมือการใช้คำเรียกขานในการพบกันครั้งแรก

จุกเกอร์ (นิจจามา วงษ์กระจ่าง. 2545: 13; อ้างอิงจาก Jucker. 1986) วิเคราะห์การสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนของสถานีวิทยุบีบีซี พบกลวิธีการตั้งคำถามที่เป็นการคุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์ 13 กลวิธี ดังนี้

1. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับว่าตนเองได้ทำบางสิ่งบางอย่างลงไป
2. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงแนวความคิดของตนเอง
3. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันความคิดที่ผิดพลาดของตนเอง
4. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับความขัดแย้งระหว่างความคิดและการกระทำของตนเอง

กระทำของตนเอง

5. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองและความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

6. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับสิ่งที่ได้ทำว่ามีเหตุผลไม่สมควร

7. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงการกระทำที่ผิดพลาด

8. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันการกระทำที่ผิดพลาด

9. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ผิดพลาด

10. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงเหตุผลของการกระทำ

11. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงการต่อต้านบางสิ่ง

12. คำถามที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงถึงการคุกคามหน้าผู้อื่น

13. คำถามที่ต้องการทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสียหน้า

เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องของลักษณะคำถามในการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นทำให้เห็นลักษณะของคำถามคุกคามหน้าในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางเพื่อวิเคราะห์กรอบแนวคิดลักษณะคำถามคุกคามหน้าในรายการวุดดีเกิดมาคุย ซึ่งแบ่งได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายสื่อไปในทางลบ
2. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย
3. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล
4. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว
5. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น

จากกรอบแนวคิดทั้งหมด 5 ลักษณะจะทำให้เห็นลักษณะคำถามคุกคามหน้าในรายการวุดดีเกิดมาคุยซึ่งส่งผลให้เกิดกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการได้เป็นอย่างดี

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับกลวิธีการตอบคำถามในบริบทต่าง ๆ ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์ (2541) ศึกษาเรื่อง “กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลไกทางภาษาในการ

ตอบคำถามของนักการเมืองเมื่อให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นบทสัมภาษณ์นักการเมืองไทยในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้า 10 บท และแบบจัดเตรียม 10 บท

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสัมภาษณ์นักการเมือง คือ การถามและการตอบที่มีลักษณะเป็นคู่ถ้อยคำในการสนทนา 2 ชนิด คือ แบบกระชับและแบบยืดเยื้อ ผลของการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับมีจำนวนมากที่สุดในทั้งสองสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ ในการศึกษาลักษณะการถามของผู้สื่อข่าว พบว่า มีทั้งการถามด้วยรูปประโยคคำถามและด้วยรูปประโยคบอกเล่า ในการศึกษาการตอบคำถามได้พบการตอบคำถาม 3 รูปแบบ คือ การตอบแบบเข้าเรื่องตรงประเด็น การตอบแบบเข้าเรื่องเลียงประเด็น และการตอบแบบนอกเรื่อง ในการตอบคำถามทุกรูปแบบนักการเมืองใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนที่ละเมิดหลักการความร่วมมือในการสนทนาทั้ง 4 ประเภท คือ การกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ เชิงความสอดคล้อง และเชิงรูปแบบ

ในภาพรวมของการวิเคราะห์พบว่า สถานการณ์การสัมภาษณ์มีอิทธิพลต่อลักษณะของการสัมภาษณ์เพียงเรื่องเดียว คือ รูปแบบของการตอบคำถาม ในสถานการณ์เฉพาะหน้านักการเมืองตอบคำถามแบบเลียงประเด็นมากกว่าในสถานการณ์แบบจัดเตรียม

ประไพพรรณ พึ่งฉิม (2542) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์สองประเภท” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์สองประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริง โดยศึกษาจากบทสัมภาษณ์ในช่วงทอล์คโชว์ของรายการทไวไลท์โชว์และบทสัมภาษณ์จากรายการไอทีวีทอล์ค รายการละ 10 ครั้ง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีหลายอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการในปริจเฉทการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ จากการศึกษาเรื่องรูปประโยคที่ใช้ถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์สองประเภทพบว่า ผู้สัมภาษณ์ใช้รูปประโยค 2 ชนิดได้แก่ ประโยคคำถาม และประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธ ส่วนกลวิธีการถามที่ใช้ในปริจเฉทการสัมภาษณ์มี 8 กลวิธี ได้แก่ การถามในลักษณะสรุปคำตอบ การชี้นำคำตอบ การรุกรไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง การเปลี่ยนคำถาม การซ้ำคำถาม การใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อยั่วยุ การตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมติและการตั้งคำถามแย้ง นอกจากนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้สัมภาษณ์ยังใช้กลวิธีเสริมการถามอีก 5 กลวิธี ได้แก่ การเสริมคำตอบ การทวนคำตอบ การกล่าวแสดงความชื่นชมผู้ให้สัมภาษณ์ การหยอกเย้า และการตัดบท

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ผู้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ที่เน้นวัตถุประสงค์ต่างกัน 2 ประเภทใช้กลวิธีการถามและกลวิธีเสริมการถามแตกต่างกัน กลวิธีการถามและกลวิธีเสริมการถามที่ผู้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ที่เน้นวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้สัมภาษณ์เลือกใช้มากจนถือเป็นลักษณะเด่นของการสัมภาษณ์ได้แก่ การถามในลักษณะสรุปคำตอบ การชี้คำตอบ การเสริมคำตอบ การทวนคำตอบ การกล่าวแสดงความชื่นชมผู้ให้สัมภาษณ์ และการหยอกล้อ ในขณะที่กลวิธีการถามและกลวิธีเสริมการถามที่ผู้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ที่เน้นวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อเท็จจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์เลือกใช้มากจนถือเป็นลักษณะเด่นของการสัมภาษณ์ ได้แก่ กลวิธีการรุกไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง การเปลี่ยนคำถาม การซ้ำคำถาม การใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อยั่ว การตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมติ การตั้งคำถามแย้ง และการตัดบท

ความแตกต่างของการเลือกใช้กลวิธีนี้อธิบายได้ด้วยเรื่องบริบทของการสัมภาษณ์ จากการศึกษาเรื่องบริบทของการสัมภาษณ์พบว่า รายการทไวไลท์โชว์และรายการไอทีวีกทอล์คมีบริบทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร ในรายการทไวไลท์โชว์ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเป็นอย่างดีตลอดการสัมภาษณ์ คู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่พบเป็นแบบเสร็จสิ้นในหนึ่งคู่มากกว่าที่ปรากฏในรายการไอทีวีกทอล์ค กลวิธีที่ปรากฏเป็นไปในลักษณะของการช่วยให้คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ฟังดูดีขึ้น ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการไอทีวีกทอล์คให้ความร่วมมือในการตอบคำถามน้อยกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการทไวไลท์โชว์ กลวิธีที่ปรากฏใช้จึงมักเป็นไปในลักษณะของการคาดคั้นและรุกไล่คำตอบอยู่เสมอ คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อจึงปรากฏในรายการนี้มากกว่าในรายการทไวไลท์โชว์

กมลวรรณ ปกรณ์ขจรนาวัน (2549) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์รายการถึงลูกถึงคน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์รายการ “ถึงลูกถึงคน” ซึ่งศึกษาปริบทการสัมภาษณ์ตามกรอบ SPEAKING ของ HYMES พบว่า รายการ “ถึงลูกถึงคน” มีบริบทที่แตกต่างกันโดยเฉพาะในส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตกเป็นประเด็นข่าวในด้านลบ และผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้ตกเป็นประเด็นข่าวในด้านลบ ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสารวิธีการที่ใช้ในการสื่อสาร บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ รวมไปถึงการผลานด้านทัศนคติของกลุ่มชนแตกต่างกันด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อกลวิธีการถามของผู้สัมภาษณ์

ผลการศึกษาเรื่องกลวิธีการถามพบว่า ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการถามที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สนองประเด็นการถาม กลวิธีการถามทั้งหมดที่พบมี 10 กลวิธี ได้แก่ การถามในลักษณะยั่วอารมณ์ การถามแย้ง การรุกไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง การเปลี่ยนคำถาม การถามแบบ

ชี้นำคำตอบ การถามโดยใช้รูปประโยคขอร้อง การถามในลักษณะสรุปประเด็น การถามย้ำ การถามโดยใช้ถ้อยคำสั้น ๆ และการตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมติ กลวิธีการถามที่พบมากที่สุดในการรายการ คือ การถามในลักษณะสรุปประเด็น กลวิธีการถามที่เป็นลักษณะเด่นในการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตกเป็นประเด็นข่าวในด้านลบ ได้แก่ การถามในลักษณะยั่วอารมณ์ การถามแย่งการรู้กล่าวด้วยคำถามต่อเนื่อง และการเปลี่ยนคำถาม ส่วนกลวิธีการถามที่เป็นลักษณะเด่นในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้ตกเป็นประเด็นข่าวในด้านลบ ได้แก่ การถามแบบชี้นำคำตอบ และการถามโดยใช้รูปประโยคขอร้อง

ผลการศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ หลายวิธีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายการ กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ที่พบมี 10 กลวิธี ได้แก่ การใช้สำนวนและความเปรียบ การกล่าวแย้ง การตัดบท การทวนคำตอบ การแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกร่วมต่อเรื่องที่สัมภาษณ์ การใช้กลวิธีความสุภาพเพื่อสร้างความสนิทสนม การให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีส่วนร่วมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ การแทรกหรือเสริมคำตอบ การสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ และการหยอกเย้าหรือการกล่าวตลกตลก กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ที่พบมากที่สุดในการรายการ คือ การทวนคำตอบ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า

2.1.1 ความหมายของคำว่าหน้า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 1246) ให้ความหมายของคำว่าหน้าไว้ว่า หน้า หมายถึง ส่วนของศีรษะตั้งแต่หน้าลงมาจดคาง , ซีกของกายที่ตรงข้ามกับหลัง , ด้านของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่ตรงข้ามกับสายตาของเราหรือด้านที่เผชิญกับสายตาของเรา , ส่วนบนของบางสิ่ง , ด้านหนึ่ง ๆ ของวัตถุแบบ ๆ ; โดยปริยายหมายถึงคน เช่น เขาสู้อยู่ทุกคนไม่ว่าหน้าไหน , เกียรติและศักดิ์ศรี เช่น เห็นแก่หน้า ไม่ไว้หน้า

Brown and Levinson (1987: 61) อธิบายเรื่องหน้าซึ่งได้แนวคิดมาจาก เออร์วิง กอฟฟ์แมน นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน โดยกล่าวว่า หน้า (Face) คือความรู้สึกทางอารมณ์และมุมมองทางสังคมของตนเองที่แสดงต่อสาธารณชนและคาดหวังให้ผู้อื่นตระหนักถึงความรู้สึกนั้น หน้าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและสามารถสูญเสียหรือได้มาเมื่อเราสื่อสารกัน เป้าหมายในการสื่อสารจึงเป็นการปกป้องหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเอง

สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2547: 13) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของหน้าไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หน้าเป็นเรื่องราวสาระไม่ใช่เรื่องบุคคล กล่าวคือ หน้าหมายถึงภาพที่บุคคลอื่นมองตัวเราไม่ใช่ภาพที่เราคิดว่าเราเป็น
2. หน้าคือการให้เกิดอิทธิพลต่อคนโดยที่ผู้พูดไม่จำเป็นต้องมีความรู้สึกตรงกับการแสดงออกของตน กล่าวคือ ในการสื่อสารกันบางครั้งผู้พูดอาจรู้สึกไม่พอใจผู้ฟังแต่ผู้พูดยังคงต้องใช้ภาษาสุภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาหน้าหรือแสดงความยกย่องผู้ฟัง
3. หน้าเป็นสิ่งที่มีความค่าเชิงบวกทางสังคม หรือกล่าวได้ว่าหน้าคือความต้องการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมซึ่งแต่ละสังคมจะมีมาตรฐานหรือการยอมรับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะสภาพแวดล้อมหรือบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ

จากความหมายของคำว่า หน้า ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปคำว่า หน้า ในงานวิจัยนี้ว่าหมายถึง เกียรติ ศักดิ์ศรี รวมไปถึงภาพลักษณ์ของแต่ละบุคคลที่คาดหวังให้ผู้อื่นรักษาหน้าของตนเองในระหว่างการสนทนาหรือสื่อสารกัน

2.1.2 ประเภทของหน้า

Brown and Levinson (1987: 62) แบ่งหน้าออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. หน้าด้านบวก (Positive face) หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับและความสนใจจากผู้อื่น เช่น การชม การแสดงความยินดี การเชื่อเชื่อยเป็นวัจนกรรมที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี และได้รับการยอมรับจากคู่สนทนา การใช้คำเฉพาะกลุ่มเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มเดียวกันหรือการใช้ชื่อเล่นเพื่อสร้างความสนิทสนม
2. หน้าด้านลบ (Negative face) หมายถึง ความปรารถนาที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิ ขัดขวางเจตนาหรือถูกบังคับจากผู้อื่น คนส่วนใหญ่มักคำนึงถึงหน้าเชิงลบในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การใช้สรรพนามที่เป็นทางการเพื่อเป็นการให้เกิดเกียรติ การเสนอทางเลือกมากกว่าการใช้คำสั่ง หรือการกล่าวขอโทษเมื่อตนต้องขัดจังหวะการสนทนาของผู้อื่น

หน้า เปลี่ยนแปลงได้ในขณะทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น การพูดหรือการกระทำที่รักษาหน้าของผู้พูดเรียกว่า การรักษาหน้า (Face Saving Act หรือ FSA) ส่วนการพูดหรือการกระทำที่ขัดกับเจตนาของผู้อื่นในการสื่อสารเรียกว่า การเสียหน้า (Face Threatening Act หรือ FTA) ดังตัวอย่าง (1) และ (2) ในสถานการณ์ที่เราต้องการให้เพื่อนไปบอกให้พี่ชายของเขาเบาเสียงวิทยุลง

ตัวอย่าง

- (1) เธอพอจะไปบอกเขาให้หนีเสียวิทยุลงหน่อยได้ไหมเพราะตอนนี้ก็ตีึกมากแล้ว
- (2) ไปบอกเขาให้หนีเสียวิทยุหน่อยซิ หนวกหูจะตายอยู่แล้ว

(นินันญา ประจักษ์. 2553: 11)

จากตัวอย่าง (1) เป็นการใช้วัจนกรรมการขอร้องเพื่อแสดงความสุภาพ เนื่องจากผู้พูดคำนึงถึงหน้าของผู้ฟังจึงเป็นการรักษาหน้าของผู้ฟัง แต่ตัวอย่าง (2) ผู้พูดไม่ได้คำนึงถึงหน้าของผู้ฟังจึงใช้วัจนกรรมการสั่งต่อผู้ฟังส่งผลให้ผู้ฟังเสียหน้า

จากการศึกษาประเภทของหน้าดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของหน้าเพื่อใช้เป็นแนวทางในงานวิจัยนี้ได้ว่า หน้า มี 2 ประเภทคือ หน้าด้านบวกกับหน้าด้านลบ โดยหน้าด้านบวก คือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือความต้องการให้สังคมยอมรับความคิดเห็น การกระทำของตน ตลอดจนความต้องการที่จะได้รับความชื่นชมในฐานะสมาชิกที่ดีในสังคม และไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนหน้าด้านลบ คือ ความต้องการความเป็นส่วนตัวที่จะมีอิสระในการกระทำ รวมทั้งไม่ต้องการให้ใครมารบกวน ก้าวร้าว บังคับหรือลิดรอนสิทธิ

2.1.3 ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้า

กฤษฎาภรณ์ หงส์ลดาธมภ์ และธีรณัฐ โชคสุณิซ (2551: 130 - 135) กล่าวถึงประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้าไว้ว่า การกระทำที่คุกคามหน้าอาจทำได้ด้วยคำพูดที่เรียกว่าวัจนกรรม หรืออาจเป็นการกระทำที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การหลก้มในที่สาธารณะ การกระทำบางอย่างคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดหรือผู้ฟัง ในขณะที่บางอย่างคุกคามหน้าด้านบวก เช่น การขอร้องจะคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง การขอโทษจะคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด ทั้งนี้การกระทำเหล่านี้อาจแปรไปตามวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ การกระทำบางอย่างถือเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าผู้ฟังในสังคมหนึ่ง แต่อาจไม่คุกคามหน้าผู้ฟังในอีกสังคมหนึ่ง เช่น ในสังคมจีน การให้คำแนะนำไม่ถือว่าเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เป็นต้น

หนังสือ Politeness: Some Universals in language usage ของบราวน์และเลวินสัน ได้เสนอประเภทของวัจนกรรมที่เป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกและด้านลบของผู้พูดและผู้ฟัง (1987: 65-68) ดังนี้

1. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เป็นการกระทำที่ขัดต่อความต้องการความเป็นส่วนตัวที่จะมีอิสระในการกระทำ การไม่ต้องการให้ใครมารบกวน ก้าวกาย บังคับหรือลิดรอนสิทธิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การกระทำที่แสดงความคาดหวังหรือกำหนดการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ได้แก่ การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การให้คำปรึกษา การเตือน การข่มขู่ การทำทนาย

1.2 การกระทำที่ผู้พูดคิดว่าจะเป็นผลดีแก่ผู้ฟัง แต่ในการกระทำนั้นทำให้ผู้ฟังต้องยอมรับหรือปฏิเสธและอาจก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณจะต้องทำอะไรทดแทน ได้แก่ การที่ผู้พูดเสนอที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้ฟัง การสัญญา

1.3 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีความต้องการบางสิ่งบางอย่างที่เป็นคุณสมบัติที่น่าชื่นชมของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังอาจต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อปกป้องสิ่งนั้นหรือคุณสมบัตินั้น ได้แก่ การชม การแสดงความอิจฉา การใช้คำพูดแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง เช่น ความโกรธ หรือความเกลียด

2. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เป็นการกระทำที่ขัดต่อความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือความต้องการให้สังคมยอมรับความคิด การตัดสินใจ การกระทำของผู้ฟัง ตลอดจนการกระทำที่ขัดต่อความต้องการที่จะได้รับความชื่นชมในฐานะสมาชิกที่ดีในสังคม โดยไม่ถูกผู้อื่นวิพากษ์วิจารณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้ฟัง หรือไม่ชื่นชมในคุณสมบัติที่ผู้ฟังมี ได้แก่ การแสดงความไม่เห็นด้วย การติเตียน การแสดงความดูถูกหรือเหยียดหยัน การตำหนิ และดูว่า การกล่าวหา การดูถูก การทำทนาย

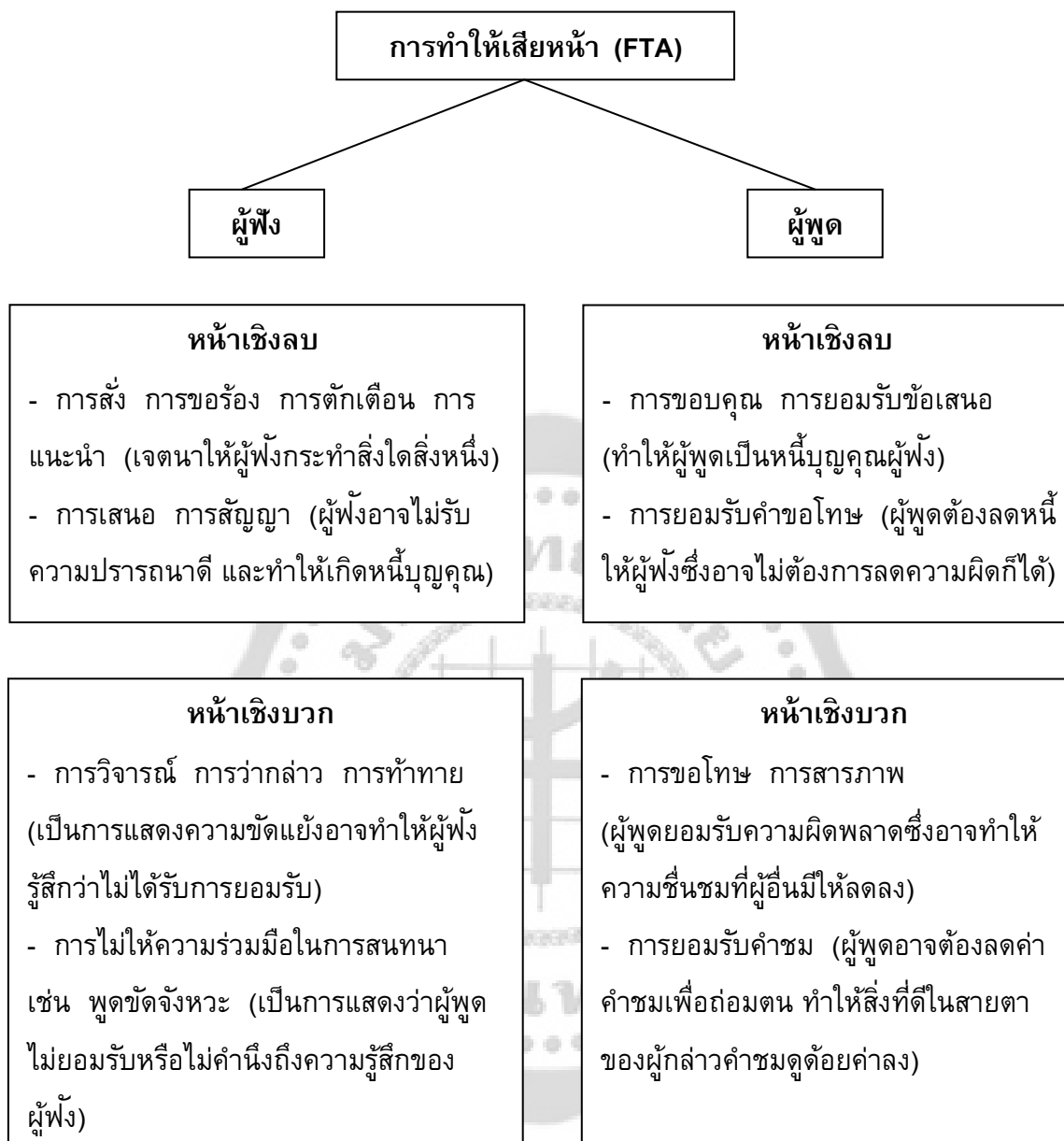
2.2 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่สนใจในสิ่งที่ผู้ฟังมี และอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่นับถือชื่นชม ได้แก่ แสดงความรู้สึกรุนแรงต่อผู้ฟังอย่างควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ การแสดงความไม่เคารพ การพูดเรื่องที่ไม่เหมาะสม การบอกข่าวร้ายของผู้ฟัง หรือการบอกข่าวดีของผู้พูดซึ่งเป็นการอวดอ้าง การพูดถึงหัวข้อที่ก่อให้เกิดการถกเถียง การไม่ให้ความร่วมมือการใช้คำเรียกขานในการพบกันครั้งแรก

3. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด ได้แก่ การขอบคุณ การยอมรับ คำขอบคุณหรือคำขอโทษจากผู้ฟัง การแก้ตัว การยอมรับข้อเสนอ การต้องตอบสนองต่อการประพัตติผิดหรือพฤติกรรมที่ผิดของผู้ฟัง การสัญญาและการเสนอที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งโดยที่ผู้พูดไม่เต็มใจ

4. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด ได้แก่ การถ่อมตัว การยอมรับ ความผิดหรือการสารภาพ การขอโทษ การเสียการควบคุมทางอารมณ์หรือร่างกาย เช่น การแสดง ความโกรธ การยอมรับคำชม การหกล้ม ลื่น การเสียความทรงตัว การควบคุมอารมณ์ความรู้สึก ไม่ได้ การกระทำที่ทำให้ตัวเองต้องอาย การประณามตนเอง

นฤพร สันตมนัส (2547: 28) ได้สรุปวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้าตามแนวคิดของ บรรานันและเลวินสันข้างต้นได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้า

อย่างไรก็ตามการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกและด้านลบของผู้พูดและผู้ฟังซึ่งส่งผลต่อการเสียหน้าตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสันดังกล่าวข้างต้นจะต้องพิจารณาจากมุมมองของแต่ละวัฒนธรรมด้วย

2.1.4 กลวิธีการรักษาหน้า

ในการสนทนาตามปกติมีสิ่งหนึ่งที่มักจะแฝงอยู่ด้วยเสมอ คือ ความเสี่ยงต่อการเสียหน้าของกลุ่มสนทนา เนื่องจากในทุก ๆ การสนทนาจะมีการกระทำที่คุกคามหน้า (Face - threatening acts หรือ FTAs) แฝงอยู่ด้วยไม่มากนักน้อย กลวิธีการรักษาหน้าตามหลักทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (1987: 68-71) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการรักษาหน้ากับกลวิธีความสุภาพ สรุปได้ว่า ความสุภาพในการสื่อสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของทั้งผู้พูดและผู้ฟังเพราะหน้าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องรักษาไว้ทั้งหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบ คนในสังคมจึงพยายามใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อแสดงความสุภาพต่อกันซึ่งเรียกว่า กลวิธีความสุภาพ บราวน์และเลวินสันได้เสนอกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพซึ่งเป็นการรักษาหน้าไว้ดังนี้

1. การพูดตรง (On record) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อยคือ

1.1 กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตกแต่งคำพูดหรือการใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา (Without redressive action, Baldly) เป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดแบบตรงประเด็น ใช้วิธีการกล่าวสั้น ๆ และตรง ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้พูดเห็นว่าเรื่องที่พูดจะทำให้ผู้ฟังเสียหน้าน้อยที่สุด หรือเมื่อผู้พูดมีความต้องการอย่างเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่ผู้พูดเห็นว่าการรักษาหน้ามีความสำคัญน้อยกว่าความต้องการที่จะแสดงเจตนานั้น ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์ที่มีคนตกน้ำ ผู้ที่เห็นเหตุการณ์จึงตะโกนให้คนช่วยว่า “ช่วยด้วย” แทนการกล่าวว่า “กรุณาช่วยด้วยค่ะ มีคนตกน้ำ”

1.2 กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด (With redressive action) แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย คือ

1.2.1 ความสุภาพเชิงบวก (Positive politeness) คือ กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดตรงประเด็น แต่มีการตกแต่งถ้อยคำที่พูดโดยคำนึงถึงความพอใจของผู้ฟังเพื่อแสดงความเป็นกลุ่ม เป็นพวกเดียวกัน และแสดงความรู้สึกที่เป็นมิตร มักใช้กับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเสียหน้าต่ำ เช่น “พวกเราช่วยกันทำกับข้าวหน่อยนะ” การใช้คำว่า “พวกเรา” เป็นการแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าตนเองเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้พูด และสร้างความพึงพอใจที่จะทำตามที่ผู้พูดสั่งหรือขอร้อง

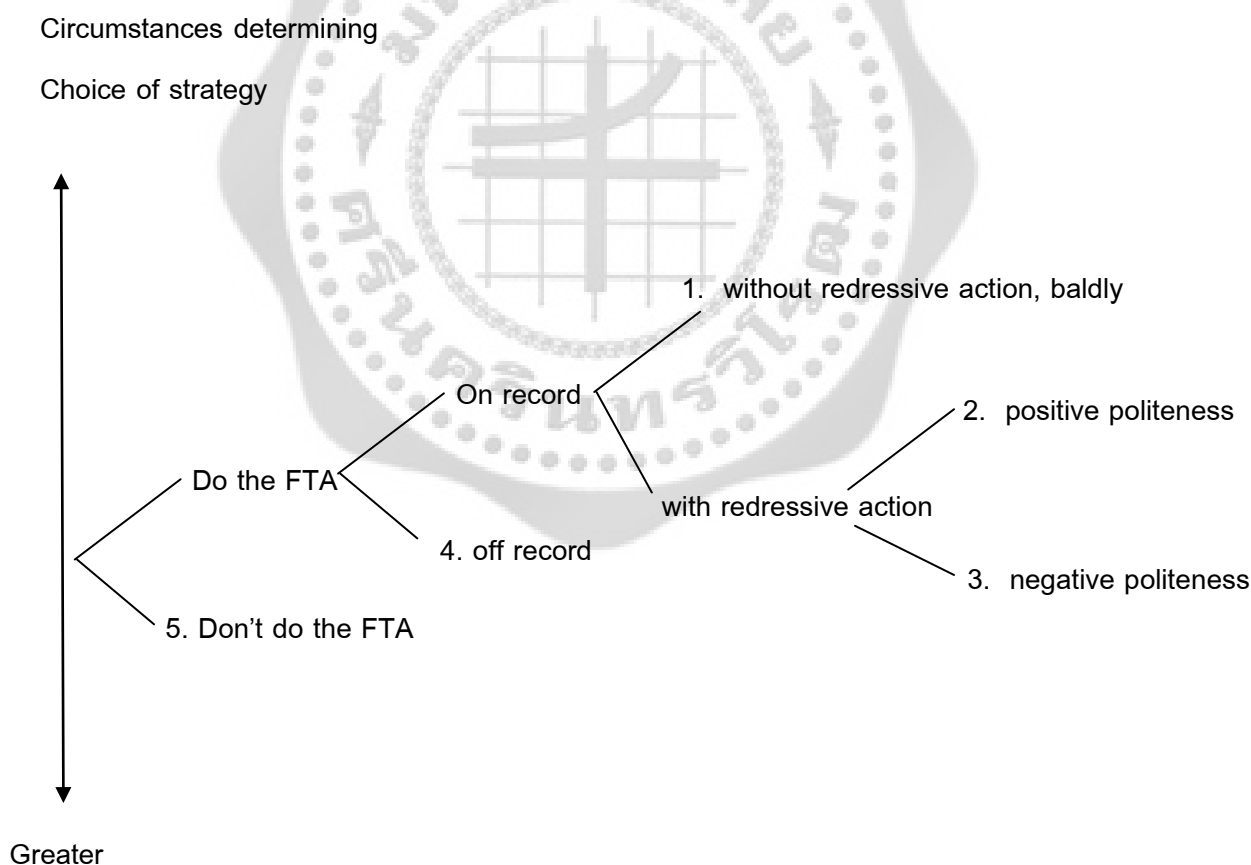
1.2.2 ความสุภาพเชิงลบ (Negative politeness) คือ กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดตรงประเด็น แต่มีการตกแต่งถ้อยคำที่พูดในลักษณะที่ผู้พูดต้องการความเป็นอิสระ และไม่ถูกรบกวนจากผู้ใด เช่น “ช่วยทำกับข้าวหน่อยได้ไหมคะ” การขอร้องด้วยรูปประโยคคำถาม

เช่นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกที่จะทำตามและผู้พูดขอร้องหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ฟังไม่ได้รับรู้สึกว่าถูกบังคับ มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำตามที่ผู้ฟังต้องการ

2. การพูดอ้อมค้อม (Off record) เป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดอย่างไม่ตรงประเด็น และสามารถสื่อความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง ทำให้เกิดความหมายแบบกำกวม โดยปล่อยให้ผู้ฟังตีความเพื่อที่จะเข้าใจสารของถ้อยคำเอง การใช้ถ้อยคำลักษณะนี้มักใช้กับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเสียหน้าค่อนข้างสูง

3. การไม่ใช่ถ้อยคำใด ๆ (Don't do the FTA) เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการคุกคามหน้า การใช้ถ้อยคำลักษณะนี้มักใช้กับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเสียหน้าในระดับสูงที่สุด

จากกลวิธีดังกล่าว บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson) ได้เสนอเป็นแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงกลวิธีความสุภาพของการกระทำที่คุกคามหน้า (Brown and Levinson. 1987: 69)

จากแนวคิดเรื่องหน้า ประเภทของหน้า ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้า และ กลวิธีการรักษาหน้าดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย ซึ่งได้กรอบแนวคิดทั้งหมด 12 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐาน
 - 1.1 การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา
 - 1.2 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย
 - 1.3 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน
2. กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน
3. กลวิธีการกลบเกลื่อน
 - 3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน
 - 3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ
4. กลวิธีการถามคำถามกลับ
5. กลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถาม
6. กลวิธีการหัวเราะ
7. กลวิธีการไม่ตอบคำถาม แบ่งย่อยได้เป็น 2 กลวิธีคือ
 - 7.1 การเงิบ
 - 7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม
8. กลวิธีการกล่าวอ้างบุคคลอื่น
9. กลวิธีการต่อว่ากลับ
10. กลวิธีการใช้อุปลักษณ์
11. กลวิธีการถ่อมตนเอง
12. กลวิธีการประชดประชัน

กรอบแนวคิดทั้ง 12 กลวิธีดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะมีกลวิธีในการรักษาหน้าอย่างไรเมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกคุกคามหน้าจากคำถาม และเนื่องจากรายการเป็นการถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้รับชมรายการซึ่งเป็นสาธารณะการตอบคำถามด้วยข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจนที่สุดจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องหน้าของตนเองไม่ให้เสียไปในขณะตอบคำถาม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า

สุนันทา คงประโคน (2544) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย” ศึกษาในปริจเฉทการสนทนาแบบสาธารณะโดยใช้ข้อมูลปริจเฉทที่ต่างกัน 4 สถานการณ์ คือ ปริจเฉทในรายการทางโทรทัศน์ รายการวิทยุ คอลัมน์ถาม – ตอบในหนังสือพิมพ์ และ กระดานสนทนาในอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่า มีกลไวยาภาษา 3 กลไกที่ใช้ในการกลบเกลื่อน คือ การแทนที่รูปภาษา การละรูปภาษา และการเพิ่มรูปภาษาซึ่งใช้รูปแบบภาษาทั้งหมด 39 แบบ และสามารถจำแนกได้ตามแนวคิดของ บราวน์และเลวินสัน ได้ 4 ประเภท คือ การกลบเกลื่อนที่ละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพ 19 แบบ ละเมิดเงื่อนไขเชิงรูปแบบ 16 แบบ ละเมิดเงื่อนไขเชิงปริมาณ 3 แบบ และละเมิดเงื่อนไขเชิงสอดคล้อง 1 แบบ นอกจากนี้ยังพบว่าความถี่ในการใช้รูปแบบภาษาแบบต่าง ๆ จะแตกต่างกันตามสถานการณ์ปริจเฉท โดยรูปแบบภาษาที่เป็นคำรื้อนหุประเภทต่าง ๆ ประโยคแสดงการสมมติสถานการณ์ และคำกริยานุเคราะห์บอกอรรถาณูเคราะห์มีการใช้ในความถี่ที่สูงในทุกสถานการณ์ปริจเฉทจากจำนวนคำทั้งหมดในข้อมูลปริจเฉทการสนทนาพบว่ามีอัตราการกลบเกลื่อนประมาณร้อยละ 3.87

การศึกษาแต่ละสถานการณ์พบว่า ปริจเฉทการสนทนาในโทรทัศน์จะมีอัตราการกลบเกลื่อนสูงสุด คือร้อยละ 5.01 และจากสมมติฐานที่ว่าปริจเฉทการสนทนาในอินเทอร์เน็ตจะมีอัตราการกลบเกลื่อนต่ำสุดนั้น พบว่า ปริจเฉทในอินเทอร์เน็ตมีอัตราการกลบเกลื่อนสูงเป็นอันดับ 2 คือร้อยละ 4.13 และอันดับ 3 คือ ปริจเฉทในรายการวิทยุ คือร้อยละ 3.42 และปริจเฉทในคอลัมน์ถาม – ตอบในหนังสือพิมพ์มีอัตราการกลบเกลื่อนต่ำสุด คือร้อยละ 3.36 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยปริจเฉทมีบทบาทสำคัญต่อการใช้การกลบเกลื่อน โดยผู้ร่วมสนทนาที่เห็นหน้ากันมีการกลบเกลื่อนมากกว่าผู้ร่วมสนทนาที่ไม่เห็นหน้ากัน อย่างไรก็ตามจากสมมติฐานที่ว่าผู้ร่วมสนทนาที่มีความสัมพันธ์เป็นแบบห่างจะมีการกลบเกลื่อนมากกว่าแบบใกล้ชิด แต่ในงานวิจัยพบว่าผู้ร่วมสนทนาที่มีความสัมพันธ์เป็นแบบใกล้ชิดจะมีการกลบเกลื่อนมากกว่า

นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย” ผลการศึกษาพบว่า การตอบคำถามของนักการเมืองไทยมี 3 ลักษณะ คือ การไม่ตอบคำถาม การตอบคำถามแบบตรงประเด็น และการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น นอกจากนี้นักการเมืองไทยยังมีกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม 10 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การกล่าวถึงบุคคลอื่น การให้ข้อมูลน้อยเกินไป การพูดคลุมเครือ การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม การปฏิเสธสมมติฐานของ

ผู้สัมภาษณ์ การถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์ และการคุกคามหน้าผู้อื่น โดยกลวิธีที่นักการเมืองนิยมใช้มากที่สุด คือ การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากการแก้ไขหน้าของตนเองที่เสียไปจากการตั้งสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ทำให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นว่าประเด็นเรื่องหน้าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้ภาษาของนักการเมือง

ธิดารัตน์ น้อมมนัส (2546) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในการตอบปฏิเสธของคนไทย ศึกษาการเลือกใช้กลวิธีการตอบปฏิเสธในแต่ละบริบท และศึกษาว่าปัจจัยด้านเพศ สถานภาพทางสังคมระหว่างคู่สนทนาและลำดับเกียรติภูมิของอาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีการตอบปฏิเสธหรือไม่ โดยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในละครโทรทัศน์ 2 เรื่อง และจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์รูปแบบประโยคที่ใช้ตอบปฏิเสธในละครโทรทัศน์ทั้ง 2 เรื่องและจากแบบสอบถาม พบว่า รูปประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธเป็นประเภทที่พบมากที่สุด รองลงมาคือประโยคคำสั่ง และประโยคคำถามตามลำดับ ส่วนกลวิธีการตอบปฏิเสธมีหน้าที่ซึ่งจำแนกตามกลุ่มความหมายได้ 6 กลุ่ม คือ การให้เหตุผล การพูดเป็นนัย การแบ่งรับแบ่งสู้ การตอบรับในอนาคต การไม่ยอมรับข้อเสนอ และการหยิ่งความผิดของคู่สนทนา โดยการให้เหตุผลเป็นหน้าที่ทางการสื่อสารที่พบมากที่สุดในการตอบปฏิเสธในทุกบริบททั้งข้อมูลจากการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามและจากละครโทรทัศน์ทั้ง 2 เรื่อง

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการตอบปฏิเสธของตัวอย่างประชากรพบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมของคู่สนทนามีผลต่อการตอบปฏิเสธมากที่สุด

สุภาสินี โพธิวิทย์ (2547) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษากลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย ศึกษาการใช้ภาษาการแสดงความเห็นโต้แย้งในวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ 4 ประเภทโดยศึกษาว่าประเภทของวัจนกรรมทั้ง 4 จะส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการสื่อสารของผู้ส่งสารหรือไม่ อย่างไร และศึกษาว่าตัวแปรเพศ อายุ และการศึกษาของผู้ส่งสารมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งหรือไม่ อย่างไร ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาทางละครโทรทัศน์ 3 เรื่อง และจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดของกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 80 คน

ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทยแบ่งเป็น 12 กลวิธี คือ การปฏิเสธ การแก้ไขคำพูด การให้เหตุผล การถามกลับ การแสดงความไม่แน่ใจ การกล่าวท้าทาย การให้ทางเลือก การพูดประชด การผัดผ่อน การกล่าวบั่นทอนกำลังใจ การกล่าวโทษตนเอง

และการต่อว่า นอกจากนี้ประเภทของวรรณกรรมยังมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งซึ่งพบว่าวรรณกรรมแต่ละประเภทต่างมีการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งพบว่า ปัจจัยเพศและอายุของผู้ใช้ภาษามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในภาษาไทย

วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2549) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง” โดยศึกษาผู้พูดภาษาไทยที่เป็นกลุ่มบุคคลสาธารณะเมื่อเผชิญกับคำถามที่คุกคามหน้าของตนในการสัมภาษณ์ผ่านทางรายการต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้พูดดังกล่าวเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้งสิ้น 17 กลวิธี กลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาตามด้วยการให้เหตุผล การแสดงความมั่นใจ การหัวเราะ การยอมรับ การพูดคลุมเครือ การพูดให้ตกลง การเลี่ยงการตอบคำถาม การถามกลับ การต่อว่ากลับ การให้ข้อมูลมากเกินไป การยกย่องตนเอง การขอขอบคุณ การกล่าวโทษบุคคลที่สาม การเจียบ การประชดประชัน และการพูดไม่ตรงกับความจริง ตามลำดับ ซึ่งมีทั้งกลวิธีที่ช่วยรักษาหน้าและคุกคามหน้าตนเอง กลวิธีที่ช่วยรักษาหน้าสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 กลวิธีหลัก คือ การพูดตรงไปตรงมา การตกแต่งถ้อยคำ การพูดอ้อม และการยับยั้งการคุกคามหน้าตนเอง กลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นแนวทางในการรักษาหน้าของตนเองของคนไทย 3 แนวทาง คือ การรักษาหน้าตนเองและผู้อื่นไปพร้อมกัน การรักษาหน้าผู้อื่น และการคุกคามหน้าตนเอง โดยแนวทางแรกเป็นแนวทางที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดเพราะสามารถตอบสนองทั้งความต้องการของตนเองและสังคมไปพร้อม ๆ กันได้ดีกว่า กลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการรักษาหน้าตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ยากและซับซ้อนกว่าการรักษาหน้าผู้อื่นเพียงฝ่ายเดียวเพราะต้องให้ความสำคัญกับหน้าของผู้อื่นควบคู่ไปด้วยเสมอ

นินันญา ประจงจิต (2553) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า โดยเก็บข้อมูลจากบทละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 และช่อง 7 หลังข่าวภาคค่ำจำนวน 5 เรื่อง คือ เมียหลวง แจ่วใจร้ายกับคุณชายเทวดา เสาร์ 5 พระจันทร์สีรุ้ง และสาปภูษา

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า จำนวน 4 กลวิธีหลัก คือ กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตกแต่งคำพูด กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด กลวิธีไม่ตรงประเด็น และกลวิธีใช้วัจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง และพบกลวิธีใช้วัจนภาษาเพื่อรักษาหน้าจำนวน 17 กลวิธีย่อย คือ การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล การต่อว่ากลับ การยกย่องตนเอง การ

กล่าวโทษบุคคลที่สาม การปลอมไม่ให้กังวล การขอความเห็นใจ การทำหายคู่สนทนา การใช้คำเรียก การข่มขู่คู่สนทนา การประชดประชัน การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ การกล่าวเปรียบเทียบ การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา การใช้คำสั่ง ปฏิบัติงาน และพบกลวิธีใช้ວັນภาษาเพื่อรักษาหน้า จำนวน 4 กลวิธี คือ การหัวเราะ การไม่พูดหรือเงียบ สัมผัสภาษา นัยภาษา

การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากบทละครโทรทัศน์ จำนวน 5 เรื่อง พบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าที่ใช้มากที่สุด คือ กลวิธีการต่อว่ากลับ โดยพบร้อยละ 16.42 รองลงมา เป็นกลวิธีการใช้ปฏิบัติ ร้อยละ 12.96 และลำดับที่ 3 กลวิธีการไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.08

นอกจากนี้พบการวิจัยพบทั้งการใช้ວັນภาษาและວັນภาษา วັນภาษาที่ใช้มากที่สุด คือ คำบอกการถาม ร้อยละ 19.9 รองลงมาคือ คำปฏิเสธ ร้อยละ 10.60 และลำดับที่ 3 คือ การใช้คำกริยา ร้อยละ 6.87 ส่วนด้านວັນภาษาที่พบมากที่สุด คือ การไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.02 รองลงมาเป็น การตอบ ร้อยละ 4.87 และลำดับที่ 3 คือ การจ้องมอง ร้อยละ 4.87

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2553) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน” เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามเมื่อให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน และกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ดารานักแสดงไทยเลือกใช้ในการตอบคำถามในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนมีทั้งหมด 17 กลวิธี โดยใช้เพื่อรักษาหน้าของตนเองมากที่สุดต่อด้วยการใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อหรือคล้อยตาม ใช้เพื่อนำเสนอตนเอง ใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม ใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังเข้าใจสารได้ทันที และใช้เพื่อลดความตึงเครียดในการให้สัมภาษณ์ ตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า “หน้า” หรือภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออาชีพดารานักแสดง

บทที่ 3

ลักษณะคู่ถ้อยคำถาม - ตอบในการสัมภาษณ์จากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย

การสัมภาษณ์เป็นประจักษ์หนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้พูดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน การสัมภาษณ์จะเริ่มต้นจากการตั้งคำถามของสื่อมวลชน หรือผู้สัมภาษณ์และการตอบคำถามจากแขกรับเชิญหรือผู้ให้สัมภาษณ์ โดยทั่วไปคำถามแรกของการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการสัมภาษณ์ ส่วนคำถามที่สองจะเป็นการขยายความจากคำถามแรกโดยไม่มีการเปลี่ยนประเด็นออกไปแต่เป็นการขยายหัวข้อเพื่อต้องการคำตอบที่ชัดเจนมากขึ้น

โครงสร้างของการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยคู่ถ้อยคำถาม - ตอบที่เกิดในผลัดการถามของผู้สัมภาษณ์และผลัดการตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ การวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะการตอบคำถามโดยการวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม - ตอบของการสัมภาษณ์ในรายการ เนื่องจากจะทำให้เห็นลักษณะการถาม - ตอบในการสัมภาษณ์จากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยเป็นอย่างดี

1. คู่ถ้อยคำถาม - ตอบ

ในการศึกษาคู่ถ้อยคำถาม - ตอบนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของ ศุภริตา เทียมสมบูรณ์ (2541) และ นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ซึ่งกำหนดความหมายของคำว่า คู่ถ้อยคำ สรุปได้ดังนี้ คู่ถ้อยคำ หมายถึง หน่วยในการสนทนาที่ประกอบด้วยผลัดของคู่สนทนาสองผลัดที่สัมพันธ์กัน โดยเป็นถ้อยคำที่ประกอบกันอยู่ในลักษณะเป็นคู่และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาคนแรก เช่น เรียก-ขานรับ เชิญชวน-ตอบรับ/ปฏิเสธ ทักทาย-ทักทาย และถาม-ตอบ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องคู่ถ้อยคำถาม - ตอบในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้แบ่งคู่ถ้อยคำถาม - ตอบที่ปรากฏในการสัมภาษณ์จากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย จำนวน 32 เทป ตามความต่อเนื่องของแก่นเรื่องของคำถามและการสนองประเด็นในการตอบคำถาม รวมถึงจำนวนผลัดของคู่ถ้อยคำถาม - ตอบที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถจำแนกคู่ถ้อยคำถาม - ตอบได้เป็น

2 ประเภท คือ คู่ถ้อย คำถาม – ตอบแบบกระชับ และคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับ

1.1.1 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม

เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบ ที่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด กล่าวคือ ผลัดที่ 1 เป็นการถามคำถามจากผู้สัมภาษณ์ และผลัดที่ 2 เป็นการตอบคำถามจากผู้ให้สัมภาษณ์ คำตอบที่ได้ในผลัดที่ 2 จะเป็นคำตอบที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 และเมื่อขึ้นคำถามใหม่ในผลัดการถามถัดมาจะไม่นำแก่นเรื่องเดิมมาถามซ้ำในคู่ถ้อยคำถาม – ตอบใหม่

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ในรายการวัดดีเกิดมาคุย ปรากฏรูปแบบคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม 2 ประเภท ดังนี้

1.1.1.1 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัดการถาม – ตอบไม่เกิน 2 ผลัดคือคู่ถ้อยคำถาม-ตอบที่มีผลัดการถาม-ตอบเป็นแก่นเรื่องหรือประเด็นเดียวกัน เมื่อขึ้นผลัดการถามใหม่จะไม่นำแก่นเรื่องหรือประเด็นเดิมมาถามซ้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1)

1	ถาม	สิ่งที่เราเห็นเนี่ยมันเป็นกรรม มันเป็นพรสวรรค์ หรือคนเคยหาว่าเราบ้ามัย
2	ตอบ	ก็มีอะ เขาบอกว่าเราจินตนาการไปเองหรือเปล่า คิดไปเองหรือเปล่า อย่างวันนั้นเนี่ย เราเข้าไปในบ้านเรา เราเห็นภาพผู้ชายทะลุเข้าไปในกำแพง แต่เสื้อเขาเหมือนเปราะเล็ด เราก็เลยบอกพ่อกับแม่ พ่อกับแม่ก็ตกใจ บอกว่าสมัยก่อนมันมีคนงานก่อสร้างมาทำหลังคาแล้วก็ตกหลังคามายตรงห้องครัวนั่นแหละ แล้วก็ เขาตายที่โรงพยาบาลแต่ไม่คิดว่าเราจะเห็น แล้วหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างที่เราพยายามอธิบายให้คนเห็น เช่น วันนั้นมีญาติของแม่มาเยี่ยม แล้วก็เขาเอากัณฑ์งานศพมาให้แล้วเราก็เห็นคุณยายแก่ ๆ มาด้วย เราก็บอกเขา ด้วยความเป็นเด็กก็บอกว่าคุณยายของพี่ใส่ชุดยังงี้ ๆ ไซ้มัย เขาก็บอกว่าได้ยังงี้ บอกว่าก็อยู่ข้างหลังพี่ ก็บอกเขา เขาก็ตกใจว่ารู้ได้ยังงี้
3	ถาม	แสดงละครหรือเปล่า
4	ตอบ	ไม่ได้แสดงอะ ดิฉันกล้ายืนยันแล้วก็สาบานได้ ไม่มีการเดียม เพราะของดิฉันเองเนี่ยเราไม่รู้ประวัติบ้านร้างแต่ละหลัง

(สัมภาษณ์ เจน ญาณทิพย์. 10 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (1) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีสัมผัสพิเศษที่กำลังมีชื่อเสียงและถูกกล่าวถึงในรายการประเภทเรื่องราวเร็นลับทางสถานีโทรทัศน์ ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามเกี่ยวกับเรื่องสัมผัสพิเศษ พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” ซึ่งแสดงว่าเป็นประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ด้วยคำว่า “ก็มีค่ะ” และขยายความคำตอบโดยอธิบายเหตุการณ์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นการถาม – ตอบในแก่นเรื่องเดียวกัน และในผลัดการถาม – ตอบที่ 3 และ 4 เป็นการเปลี่ยนประเด็นคำถามใหม่ที่ไม่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องของคำถามในผลัดที่ 1

(2)

- 1 ถาม ขอบคุณตอนที่เชิญมานี้ เพราะว่านี่เป็นครั้งแรกที่พี่ได้มีโอกาสพักผ่อนจริง ๆ เพราะว่าไม่เคยพักแบบนี้มานานมากและพี่มีความรู้สึกที่ทุกรายละเอียดที่พี่เห็นมันทำให้เป็นเหมือนกับเป็นแรงบันดาลใจที่สามารถต่อยอดได้ พี่ก็เลยอยากจะถามตอบว่า แล้วตัวคุณเองอายุ 20 กว่าเท่าที่ทำธุรกิจมา สุดท้ายแล้วเงินคือทุกอย่างหรือเปล่า
 - 2 ตอบ สำหรับผมเงินไม่ใช่ทุกอย่างแต่เงินสำคัญ คือเงินเป็นแค่การที่เราจะหาเงินมาเพื่ออยากจะสร้างอะไรที่มันเวิร์คที่มันดีต่อผู้คน เงินเป็นตัวที่เอามาสร้างแต่ไม่ใช่ทุกอย่างของชีวิต
 - 3 ถาม แล้วความสุขอยู่ไหน
- (สัมภาษณ์ อธิพัทธ์ กุลพงษ์วณิชย์. 24 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (2) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจหนุ่มวัยไม่ถึง 30 ปีผู้ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเศรษฐีพันล้านจากการทำธุรกิจเกี่ยวกับสายหอยทอดกรอบ ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามเพื่อให้เห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเงินว่าคือทุกอย่างใช่หรือไม่ พบการใช้กลุ่มคำบอกการถามคือคำว่า “หรือเปล่า” ซึ่งแสดงว่าเป็นประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ซึ่งปฏิเสธว่าเงินไม่ใช่ทุกอย่างและให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อขยายความในคำตอบ และเมื่อเริ่มคำถามใหม่ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนแก่นเรื่องในการถามใหม่ที่ไม่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องของคำถามในผลัดที่ 1

(3)

- 1 ถาม ทำไมเวลาสอนภาษาอังกฤษมันต้องดูกระแคะหรือโอเวอร์แอคติ้ง
- 2 ตอบ สิ่งที่ลูกกอล์ฟสอนคือสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่กระแคะ กระแคะเนี่ยเรารู้ว่าเป็นยังไง
 เพราะเรา ถ้าเราอยากกระแคะ เราจะทำได้ดี เรารู้ด้วยว่าถ้าเราจะมีจิตใส่
 เข้ามานั่นละคือกระแคะ การที่เราแบบ “สวัสดีค่ะอาจารย์” (ใส่น้ำเสียง) แต่
 ถ้าเราออกเสียงภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาอังกฤษ ให้ถูกต้อง มันไม่ใช่การ
 กระแคะซักหน่อย มันก็เหมือนเราออกเสียงคำภาษาไทยว่า “ตลาด” กระแคะ
 ตรงไหน

(สัมภาษณ์ คณาริป์ สุนทรักษ์ (ครูกอล์ฟ). 30 กันยายน 2555)

จากตัวอย่าง (3) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเจ้าของสถาบันกวดวิชาภาษาอังกฤษที่มี
 ผู้กล่าวถึงในเรื่องของท่าทางและลีลาการสอนที่แตกต่างจากอาจารย์ผู้สอนอื่น ๆ ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์
 ถามผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบเหตุผลถึงรูปแบบการสอนที่แตกต่างจากผู้อื่น ในประโยค
 พบการใช้กลุ่มคำไม่ชี้เฉพาะคือคำว่า “ทำไม” ซึ่งแสดงว่าผู้สัมภาษณ์มีจุดประสงค์ให้ตอบเพื่อความ
 หรือต้องการทราบเรื่องราวบางอย่าง (นวรรธน์ พันธุเมธา. 2551: 303) ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์
 ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์โดยอธิบายถึงเหตุผลที่มีรูปแบบการสอน
 ที่แตกต่างจากผู้อื่นว่า “สิ่งที่ลูกกอล์ฟสอนคือสิ่งที่ถูกต้อง”

(4)

- 1 ถาม คุณทะเลาะกันเรื่องอะไร เช่น
- 2 ตอบ โบว่ามันเป็นเรื่องคำพูด การสื่อสารไม่เข้าใจ สมมติโทรบอกโบว่าจะทำอะไร
 ยังไง มีเพื่อนมา แต่โบเข้าใจอีกแบบหนึ่ง แล้วโบเอาจุกเข้านอนเลย โบไม่ได้
 ออกไปด้วย เพราะโบเข้าใจว่าวันนี้โบไม่ได้ไปกับเขาแล้วอะไรอย่างเนี่ย หรือว่า
 เรื่องแค่นั้น มีเวลาอยู่กับตัวเองเยอะ ๆ แล้วบางทีเราไปกวนหรือว่าบางทีเรา
 คือ มันผิดจังหวะอะ ที่เราไปรบกวนเวลาส่วนตัวของเขา โบยอมรับว่าโบมีเวลา
 ค่อนข้างเยอะ ปีเนี่ยะ โบว่างมาก (หัวเราะ) คือโบเป็นคนที่ไม่อยากดูแลทุกคน
 ที่อยู่ใกล้ ๆ ตัวเรา เพราะว่าช่วงเวลา 12 ปี ตั้งแต่เข้าวงการบันเทิงมา มา
 เป็นพิธีกรแล้วก็ทำรายการเองเนี่ย สิ่งที่เราไม่มีคือเวลา

(สัมภาษณ์ ชญาดา ลีวีเฉลิมวงศ์. 18 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่างที่ (1) – (5) พบว่าคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็น คำถามเป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่มีลักษณะของการถาม – ตอบเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด กล่าวคือ ผลัดที่ 1 เป็นการถามจากผู้สัมภาษณ์ และในผลัดที่ 2 เป็นการตอบหรือให้ข้อมูลที่เป็นแก่นเรื่องเดียวกันและสนองประเด็นคำถามจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเมื่อมีการถาม – ตอบในผลัดถัดมาจะไม่นำแก่นเรื่องหรือประเด็นเดิมมาถามใหม่

1.1.1.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัด การถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด แต่ไม่เกิน 4 ผลัด คือ คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับที่ ผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์จะขยายความหรือกล่าวซ้ำในคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์จากผลัดที่ 2 รวมไปถึง การถามซ้ำในประเด็นเรื่องเดิมจากผลัดที่ 1 เพื่อเป็นการยืนยันหรือสนับสนุนข้อมูลคำตอบของผู้ให้ สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(6)

1	ถาม	โทษนะคุณแม่ เวลาเขาบอกว่าแม่ปากสุนัขอย่างเนีย แม่โกรธมั้ย
2	ตอบ	<u>ไม่โกรธหรอกแล้วแต่มุมมอง ใครจะว่าเรายังไง ใครจะว่าเราแบบไหนก็ช่าง</u>
<u>เขา ขอให้ พุดหยาบ ๗ นะให้มันทำได้ย่างกุกี้แล้วกัน</u>
3	ถาม	<u>ผมว่าไม่หยาบหรือครับเป็นคำที่สุภาพมาก</u>
4	ตอบ	ขอพุดนะคะ ขอโทษด้วย

(สัมภาษณ์ สุจินดา เชิดชัย. 15 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (6) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเจ้าของบริษัทเชิดชัยทัวร์ที่มีถ้อยคำพูดแบบ ตรงไปตรงมา ไม่เกรงกลัวใครโดยเฉพาะการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการ ปรับอัตราค่าโดยสาร ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามว่า “โทษนะคุณแม่ เวลาเขาบอกว่าแม่ปากสุนัข อย่างเนีย แม่โกรธมั้ย” ซึ่งพบการใช้คำไม่สุภาพคือคำว่า “โหม (มั้ย)” เพื่อถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ ตอบรับหรือปฏิเสธ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องและ สอนองประเด็นคำถามคือ “ไม่โกรธหรอก...” จะเห็นว่าในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้กล่าวถ้อยคำที่ สนับสนุนคำตอบของ ผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2 แต่ยังเป็นการถาม – ตอบในแก่นเรื่องและประเด็นเดิม

(7)

1	ถาม	คนสงสัยว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตเสกและครอบครัวคุณที่ทำให้มันเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ
2	ตอบ	คือยาเสพติดเป็นหลักอะ ทะเลาะกันตลอดจนตัดสินใจหย่ากันดีกว่า
3	ถาม	<u>เพราะยา</u>
4	ตอบ	เพราะยาเสพติดแล้วก็ผิดหญิง

(สัมภาษณ์ วิศวกร ชุบพิมาย. 22 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (7) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นภรรยาของนักร้องผู้มีชื่อเสียงของเมืองไทย ผู้ซึ่งมีข่าวเรื่องการเสพยาเสพติดและมีภาพปรากฏเผยแพร่ผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามผู้ให้สัมภาษณ์ถึงสาเหตุที่ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่เหมือนเดิม พบการใช้กลุ่มคำไม่ชี้เฉพาะคือคำว่า “อะไร” ซึ่งแสดงว่าเป็นประโยคถามเพื่อให้ตอบเนื้อความหรือเรื่องราวบางอย่างของผู้ให้สัมภาษณ์ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์โดยการบอกว่าเป็นเพราะ “ยาเสพติด” และในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้กล่าวซ้ำด้วยประโยคว่า “เพราะยา” เพื่อเป็นการขอคำยืนยันจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2

(8)

1 ถาม อยู่ ๆ เนี่ยทั้งคู่ก็หายไปเลย รู้อีกทีก็คือแต่งงานมีลูก ตอนแรกหวั่น ๆ มัยว่าคน

2 ตอบ ก็ต้องมีเป็นธรรมชาติครับ เพราะว่าเราเป็นนักร้อง แล้วก็อายุไม่ได้มากต้องมีความรู้สึก ว่า ก็เฉย ๆ ดีกว่า ดูสถานการณ์ก่อน แต่ก็คิดไว้แล้วว่าวันหนึ่งจะต้องบอกในเวลาที่เหมาะสม บอกเร็วก็ปวดหัวเร็ว ก็เลยเฉย ๆ ไว้ก่อน แล้วพอมีวันหนึ่งนักข่าวมาถามผมก็โทรหาบริษัทเลยว่าผมจะบอกเนี่ย โอเคหรือเปล่า เขาก็บอกอย่างใจกว้างบอกไปเถอะเหมาะสมแล้ว ผมก็บอกขอบคุณครับ เพราะผมบอกไปแล้ว

3 ถาม อ่า เพราะคุณบอกไปแล้ว

4 ตอบ บอกไปแล้ว แต่โทรไปถามพอเป็นพิธี

(สัมภาษณ์ กรรพ จันทร์เจริญ (โจ๊ก โชคผล). วันที่ 29 มกราคม 2555)

เพื่อเป็นการขอคำยืนยันจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2 และในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ยืนยันคำตอบตามที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวซ้ำ

(10)

1	ถาม	เคยนอนแล้วก็ใส่หมวกนี้ไปด้วยมั้ยครับ
2	ตอบ	โอย นอนจะใส่หมวกได้ยังไงล่ะครับ คุณนอนผูกเนคไทมัยล่ะครับ วู้ดดี
3	ถาม	มีบางวันที่เกิดผมเหนื่อยมาก ผมเพลี่ย ไม่ไหว <u>เคยมัย</u> <u>มีมัย</u>
4	ตอบ	ไม่เคีย ไม่เคย

(สัมภาษณ์ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕)

จากตัวอย่าง (10) ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้ซึ่งมีพฤติกรรมชอบสวมหมวกเมื่อปรากฏกายในที่สาธารณะจนเป็นรูปแบบที่ผู้พบเห็นคุ้นชิน ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงพฤติกรรมการสวมหมวกของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าทำเป็นปกติตลอดเวลาแม้กระทั่งตอนนอนหรือไม่ พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวตอบรับหรือปฏิเสธ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามว่าไม่ได้กระทำพฤติกรรมตามที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งสมมติฐานซึ่งเป็นการถาม – ตอบในแก่นเรื่องเดียวกันและสนองประเด็นคำถาม นอกจากนี้ยังพบว่าในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้กล่าวอ้างถึงพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยถ้อยคำ “เคยมัย มีมัย” เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวยืนยันคำตอบ ซึ่งในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวยืนยันคำตอบว่า “ไม่เคีย ไม่เคย” การถาม – ตอบดังกล่าวมีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องเดิมและสนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์

จากตัวอย่างที่ (6) – (10) เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีจำนวนผลัดมากกว่า 2 ผลัดแต่ไม่เกิน 4 ผลัด ซึ่งจะพบว่าผลัดที่ 3 และ 4 เป็นการถาม – ตอบด้วยถ้อยคำที่ขยายความหรือยืนยันคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2 จึงกล่าวได้ว่า คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามแม้จะมีจำนวนผลัดมากกว่า 2 ผลัดตามที่ระบุแต่ไม่เกิน 4 ผลัด และเป็นการถาม – ตอบที่มีแก่นเรื่องเดียวกันและสนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์

1.1.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชั้นชิดไม่ตรงประเด็นคำถาม

เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบ ที่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องในการถามและเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด แต่คำตอบที่ได้เป็นคำตอบที่เลียงประเด็นคำถาม หรือพูดนอกนอกแก่นเรื่องแทนการตอบคำถาม และเมื่อมีการเริ่มคู่ถ้อยคำถาม – ตอบใหม่ ผู้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนแก่นเรื่องในการถามไม่ได้ถามคำถามในแก่นเรื่องเดิมกับผู้ตอบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(11)

- 1 ถาม มีกัน 2 คน เฮอะ นี่คือนี่ที่ผู้ชายทั้งประเทศอยากจะรู้ อยากจะฟังคำตอบ เขาลุ้นกันอยู่ ตอนนี้มีวิธีมีแผนแล้วหรือยัง ตอบดี ๆ นะครับ
 - 2 ตอบ (หัวเราะ) ขอหัวเราะเป็นคำตอบได้มั๊ยคะ
 - 3 ถาม ฮ่าฮ่าฮ่า งั้น เราก็มากินกันเลยดีกว่าครับ เชิญครับ
- (สัมภาษณ์ มารี เบิร์นเนอร์. 27 พฤษภาคม 2555)

จากตัวอย่าง (11) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงสาวลูกครึ่งผู้ซึ่งกำลังมีผลงานที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามเรื่องความรักของนักแสดงสาวซึ่งพบกลุ่มคำบอกการถามคือคำว่า “หรือยัง” คำถามมีความประสงค์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบรับหรือปฏิเสธ แต่ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามที่มีแก่นเรื่องเดียวกันกับคำถามและเป็นคำตอบที่ไม่สนองประเด็นคำถามในผลัดที่ 1 ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนประเด็นเรื่องที่สัมภาษณ์ดังข้อความในผลัดที่ 3

(12)

- 1 ถาม งั้นวัดดีจะถามว่าลูกที่เราเห็นแบบเนี่ย เช็กซี ใช้คำนี้แล้วกันที่สุดเลยในวงการลูกทุ่งตอนนี้คือ คิดเอง เพื่อนบอก หรือทางค่าย ส่งให้ทำ
 - 2 ตอบ เป็นอะไรที่เป็นคอนเซ็ปต์มากกว่า เพราะว่าด้วยความที่เรา เราเป็นเรายังนี้ด้วยแหละ มาตอนแรกมาอาร์สยามครั้งแรกเราก็ใส่สั้นมากเลย จนเพลงด้วย ด้วยตัวเพลง ด้วยจังหวะเพลง และ และที่สำคัญคือรูปร่างเราที่มัน มัน มันมีเอกลักษณ์ตรงนี้ ทำให้เป็นอะไรที่เฝ้าฝันและชัดเจนกับตรงนี้เยอะมาก เลยกลายเป็นลูกทุ่งเช็กซีมากกว่า
- (สัมภาษณ์ สุธีวัน ทวีสิน (ไบเตย อาร์สยาม). 26 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (12) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักร้องลูกทุ่งผู้มีชื่อเสียงที่มักจะแต่งกายเปิดเผยเรือนร่าง เน้นสัดส่วนแตกต่างจากนักร้องลูกทุ่งทั่วไป ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงภาพลักษณ์ที่นำเสนอต่อสาธารณะว่าเป็นแนวคิดของใครระหว่างตนเอง เพื่อน หรือทางค่ายเพลง แต่ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามตามที่ผู้สัมภาษณ์กำหนดให้เลือกตอบ ดังนั้นคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2 แม้จะเป็นแก่นเรื่องเดียวกันแต่ไม่ได้สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ว่าภาพลักษณ์ที่แสดงออกมาของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นเป็นความคิดของใคร

(13)

1	ถาม	<u>แต่คุยกันเล่น ๆ มั้ยว่ากลับไปบ้านอยากจะ อยากจะให้เพอร์ฟอร์มให้ดู</u>
2	ตอบ	ฮ่าฮ่าฮ่า
3	ถาม	หวงมั้ย หวงมั้ย หวงมั้ย
4	ตอบ	ไม่หวง

(สัมภาษณ์ บุญชัย เบญจรงค์กุล. 11 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (13) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจผู้ซึ่งมีชาวคบหาดูใจและกำลังจะเข้าพิธีหมั้นกับนักแสดงสาวที่มักจะมีผลงานการแสดงแบบถึงเนื้อถึงตัวกับนักแสดงชายและมีบทบาทการแสดงวาบหวีเปิดเผยเรือนร่าง คำถามในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์พูดถึงบทบาทในภาพยนตร์ที่นักแสดงสาวได้รับและถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่าอยากให้นักแสดงสาวแสดงให้ตนเองดูหรือไม่ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนคำถามและประเด็นคำถามดังที่ปรากฏในผลัดที่ 3

(14)

1	ถาม	คือ รู้สึกกระดากมั้ยครับบางทีคนเขาบอกว่าคุณเป็นคนที่ชอบสร้างภาพ
2	ตอบ	ชอบสร้างภาพ การสร้างภาพ สร้างภาพที่ดี ผมว่าสังคมต้องการภาพที่ดี ๆ นะครับ เพราะฉะนั้นการทำธุรกิจเนี่ยเราอย่าไปรังเกียจเลยว่านั่นคือการสร้างภาพ การทำธุรกิจ การทำประโยชน์เนี่ยก็เหมือนการปิดทองหน้าพระ หลังพระ

(สัมภาษณ์ ตัน ภาสกรนที. 2 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (14) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเจ้าของกิจการเครื่องดื่มชนิดหนึ่งซึ่งมักจะมีกิจกรรมให้ผู้บริโภคร่วมสนุกโดยเฉพาะการร่วมกิจกรรมชิงโชคหรือชิงเงินรางวัลทำให้เป็นที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก คำถามในผลัดที่ 1 พบคำบอกการถาม “โหม (มัย)” ในประโยคเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบรับหรือตอบปฏิเสธว่ารู้สึกกระดากหรือไม่ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าชอบสร้างภาพ แต่ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามแบบตอบรับหรือปฏิเสธแต่ตอบคำถามโดยเสนอมุมมองหรือทัศนคติของตนเองต่อเรื่องที่ถามมากกว่า

จากการวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชั้นชิดไม่ตรงประเด็นคำถาม ผู้วิจัยพบว่า คู่ถ้อยคำถาม – ตอบชนิดนี้จะมีลักษณะการถาม – ตอบเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด กล่าวคือ ผลัดที่ 1 จะเป็นการถามของผู้สัมภาษณ์ และผลัดที่ 2 จะเป็นคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่จะพบว่าในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบที่เป็นแก่นเรื่องเดียวกับคำถามในผลัดที่ 1 บางครั้งพบว่าคำตอบในผลัดที่ 2 มีแก่นเรื่องเดียวกันแต่ไม่สนองประเด็นคำถามของผลัดที่ 1 นอกจากนี้ยังพบว่าคำถามในผลัดที่ 1 มักเป็นคำถามที่มีความเป็นส่วนตัวและมีลักษณะของการคุกคามหน้า เช่น ถามเรื่องความรัก หรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือส่วนบุคคลไม่เหมาะสมที่จะนำมาเปิดเผยในที่สาธารณะเช่นดังเช่นตัวอย่าง (13) ซึ่งคำถามเหล่านั้นอาจส่งผลต่อการสูญเสียหน้าและภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ได้

1.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดยื้อ

1.2.1 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดยื้อชนิดตรงประเด็นคำถาม

เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามในแก่นเรื่องเดียวกันต่อเนื่องไปในหลายคู่ถ้อยคำแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัดแรก ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องถามคำถามในแก่นเรื่องเดิมในคู่ถ้อยคำถาม – ตอบถัดมาจนได้คำตอบที่สนองประเด็นคำถาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(15)

1	ถาม	เคยมีการร่วมงานกับใครซักคนในวงการ แล้วต้องมีเลิฟซีน แล้วในฐานะนักแสดงเขาจะต้องมีวินัย ก็เป็นแค่นักแสดงร่วมกัน แต่ <u>เคยมีเฟลอมัย</u> ทำไมจากนี้กับผู้หญิงคนนี้นั้น โอ้ มันโรแมนติกขนาดนี้
2	ตอบ	เขาเรียกว่ามันเป็นเคมี
3	ถาม	<u>มันมีมัย</u>

- 4 ตอบ มี มันเป็นเคมี
- 5 ถาม ที่เราจะลืมนั้นเราชักหัวบวมหนึ่ง แล้วนึกถึงแต่เขาในฉากแบบนี้
- 6 ตอบ อ้อ ทุกครั้งที่เล่นไม่นึกถึงแฟนอยู่แล้ว จะบ้าเหรอ จูบกับเขาอยู่นึกถึงแฟน
- 7 ถาม คุณไม่ได้เป็นแฟนกับพลอย แต่ตอนที่จูบพลอยเนี่ย เคยรู้สึก โอ้ ทำไมพลอย
น่ารักอย่างนี้วะ มันมีมัยตอนนั้น
- 8 ตอบ ก็มี แต่ว่า
- 9 ถาม ที่ไม่ได้อยู่ในบทนะ
- 10 ตอบ ไม่ แต่มันอยู่ในบท แต่คือมันก็คือ คือตัวละครมันเต็มไปด้วยอารมณ์พวกนั้น
 อยู่แล้ว ทำไมเราจะต้องมีของเราเข้าไปซ้อนอีกบทหนึ่ง โอ้ที่เล่นอยู่นั้นก็เล่น
 ตัวอยู่แล้ว เพียงแต่มันก็ยังอยู่ในมุมมองของตัวละคร ซึ่งเราก็กลับมามันคือ
 เคมีระหว่าง...เรากียอมรับว่าตอนเราทำงานกับพลอยเนี่ยมันมีเคมี และก็ เรา
 ชอบทำงานกับเขา เรารู้สึกว่าแบบ มัน เขาก็มีความ ที่แบบ คือถึงเวลาเขา
 ก็ จันก็เป็นแค่ตัวละคร จะยังงี้ก็ มาเหอะ แล้วเขามาเต็ม
 (สัมภาษณ์ อนันดา เอเวอร์ริ่งแฮม. 26 กุมภาพันธ์ 2555)

จากตัวอย่าง (15) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงชายที่เมื่อรับบทบาทในภาพยนตร์ มักจะแสดงเสมือนจริงโดยเฉพาะการแสดงในบทรักกับนักแสดงหญิง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงความรู้สึกที่มีต่อนักแสดงหญิงเมื่อต้องเข้าฉากร่วมกันโดยการใช่ประโยคคำถามว่า “เคยมีเฟลอมัย” พบว่าในผลัดที่ 3, 5 และ 7 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามคำถามที่เป็นแก่นเรื่องเดียวกันกับในผลัดที่ 1 ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามที่มีแก่นเรื่องเดียวกันและสนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์

(16)

- 1 ถาม แล้วจากในข่าวล่ะ ทอมเกิมนสามารถคบได้มัย เล่นได้มัย
- 2 ตอบ ไม่
- 3 ถาม ไม่เหรอ
- 4 ตอบ พี่คะ เพื่อนเมย์ไปถามเพื่อนเมย์ที่เป็นกะเทยเนี่ย เปลี่ยนให้เป็นแมนได้มัย
 เขาก็บอกว่าเปลี่ยนไม่ได้ มันก็เหมือนกันนะคะ
- 5 ถาม แล้วทำไมถึงมันมีเรื่องทอมเข้ามา
- 6 ตอบ บังเอิญว่าช่วงนี้เมย์แบบมีเพื่อน อยู่แต่กับเพื่อน เขาก็อยากจะเห็นเมย์มีแฟน
 บังเอิญมีน้องคนหนึ่ง อะ น้องซี หรืออะไรอย่างเนี่ยที่สนิทกันแล้วถ่ายรูปลง
 อินสตาแกรม

- 3 ถาม เข้าเรื่องเลยดีกว่าครับ ขอชัด ๆ เลยดีกว่าว่าจะลงสมัครผู้ว่า กทม. มัยครับ 2556

4 ตอบ อะ อย่างนี้กลับมาเรื่องผู้ว่า กลับมาเรื่องผู้ว่า พี่สนใจ พี่ยังยืนยันว่าพี่สนใจ
ในงานบริหารกรุงเทพมหานครอย่างยิ่ง แล้วก็สำหรับตัวเองนั้นเนี่ย วันนี้ด่าน
แรกเลยนะคะพี่คิดว่าเนื่องจากพี่มีภาระอันอื่นที่พี่เห็นความสำคัญมากกว่า
การเมืองอยู่ ก็คือเรื่องศาสนาแล้วพี่ยังไม่จบภาระ ดังนั้นเนี่ย พี่เองเนี่ย
อยากจะสนับสนุนคน พี่อยากจะสนับสนุนแล้วก็ให้เขาได้ทำในสิ่งที่มันควรจะ
เป็นประโยชน์กับกรุงเทพมหานครในด้านแรกนี้ไปก่อน

5 ถาม แปลว่าเราเองไม่ลง

6 ตอบ อ้อ ใจเนี่ยไม่ได้คิดว่าอยากจะลงนะ แต่ถ้าคือวันนี้แปดเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ดีกว่า

7 ถาม แปดเก้าสิบเปอร์เซ็นต์คือไม่ลง

8 ตอบ อ่า อยากจะสนับสนุน...

9 ถาม อิกยี่สิบเปอร์เซ็นต์พอมีช่องว่าง

10 ตอบ พอมีช่องว่างมัย ก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลแล้วก็เวลาตอนนั้นว่าภารกิจพี่ที่พี่ตั้งใจ
ที่จะทำเรื่องพระพุทธศาสนาเนี่ย จบมัย

11 ถาม แต่ตำแหน่งมันน่าสนใจนะครับ

12 ตอบ คือตำแหน่งไม่ได้น่าสนใจ...

13 ถาม ผู้ว่า กทม. หญิงคนแรก

14 ตอบ ผู้ว่าคือผู้ถูกว่า แล้วตำแหน่งไม่ได้น่าสนใจ แต่งานน่าสนใจคุณวุฒิดี งาน
น่าสนใจ พี่เป็นคนชอบทำงานเท่านั้นเอง แต่ว่าได้ตระหนักแล้วละว่าการ
ทำงานของเราเนี่ย เราสนับสนุนคนอื่นก็ได้

(สัมภาษณ์ คุณหญิงสตรัตน์ เกียรตินทร์ 3 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (17) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตรัฐมนตรีผู้ซึ่งมีข่าวว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จากคำถามที่ขีดเส้นใต้ในผลัดที่ 1, 3, 5, 7 และ 9 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามเรื่องการลงสมัครรับเลือกตั้งฯ ซึ่งในผลัดการตอบที่ 4, 6 และ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้คำตอบที่เป็นแก่นเรื่องเดียวกับคำถามและสนองประเด็นคำถามโดยกล่าวว่า ณ ตอนนี้อย่างยังไม่ลงสมัครเนื่องจากตนเองยังมีการกิจเกี่ยวกับทางด้านศาสนาที่ยังต้องการดำเนินการให้แล้วเสร็จเสียก่อน

(18)

- 1 ถาม หลาย ๆ คนเขาคงตั้งคำถามว่าสมัยก่อนที่เป็นเพลย์บอย เหมือนจะเป็นเพลย์บอยเนี่ย คือมีผู้หญิงหลาย ๆ คน โดยเฉพาะดาราในวงการบันเทิง
- 2 ตอบ ไม่จริง ไม่ได้เป็นเพลย์บอย แต่มีเพื่อนเป็นดาราเยอะ ก็เลยดู ทุกคนมองเป็นเพลย์บอยไง
- 3 ถาม ไม่ใช่เพลย์บอย
- 4 ตอบ ไม่ใช่
- 5 ถาม เชื่อกันว่าเพื่อนคุณเป็นดารา สาว ๆ สวย ๆ เซ็กซี่เยอะเท่านั้นเอง
- 6 ตอบ ถ้าบอกว่าถ้ามีเพื่อน ๆ ไทป์นั้นเยอะ แล้วเขารู้จักกันหมด แล้วจะเป็นเพลย์บอยได้ไง ก็เป็นไปได้ไม่ได้ เพราะทุกคนก็เป็นเพื่อนกันหมดอยู่แล้ว
- 7 ถาม ดังนั้นเนี่ยไม่ใช่เพลย์บอย
- 8 ตอบ ไม่ใช่

(สัมภาษณ์ ชานนท์ เรืองกฤตยา. 17 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (18) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจหนุ่มผู้ซึ่งได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นนักธุรกิจหมื่นล้าน ในผลัดการถามที่ 1 , 3 , 5 และ 7 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงเรื่องราวในอดีตที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับการขนานนามว่าเป็นเพลย์บอย แต่ในผลัดการตอบที่ 2 , 4 และ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามในแง่เรื่องเดียวกันและสนองประเด็นคำถามคือการปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นเพลย์บอยตามที่มีกระแสข่าว

(19)

- 1 ถาม ประมาณนั้น ในชีวิตจริงคุณจะยอมคบกับคนอย่างพี่สั่วขวัญมัย ในชีวิตจริง
- 2 ตอบ คบ คบกับคนอย่างพี่สั่วขวัญคือยังงี้
- 3 ถาม หมายความว่าอายุมากกว่า เป็นไปได้มัย ในชีวิตจริงมันเป็นไปได้มัย
- 4 ตอบ เป็นไปได้ครับ

(สัมภาษณ์ นิชคุณ หลวเวชกุล. 29 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (19) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคนไทยที่ได้มีโอกาสไปเป็นศิลปินนักร้องกลุ่มที่ประเทศเกาหลีและมีผลงานเพลงจนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และได้กลับมามีผลงานการแสดงภาพยนตร์เรื่องแรกที่ประเทศไทยโดยรับบทบาทเป็นชายหนุ่มที่ไปชอบพอกับผู้หญิงที่อายุมากกว่าตนเอง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามว่า “ประมาณนั้น ในชีวิตจริงคุณจะยอมคบกับคนอย่างพี่

จากตัวอย่าง (20) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงวัยรุ่นหนุ่มผู้ซึ่งกำลังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีกระแสข่าวว่ามักจะมีปฏิเสธรงานที่มีผู้ว่าจ้างติดต่อไปรวมมูลค่าหลายล้านบาท ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้พูดถึงกระแสข่าวที่เป็นประเด็นเรื่องการปฏิเสธรงานซึ่งมีมูลค่าประมาณ 10 ล้านบาท ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลตามสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ ในผลัดที่ 3 และ ผลัดที่ 5 ผู้สัมภาษณ์จึงได้ทำการยืนยันสมมติฐานว่าข้อมูลที่รับมาเป็นความจริง ในผลัดการตอบที่ 4 , 6 , 8 และ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์จึงได้ตอบคำถามโดยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ปฏิเสธรงานซึ่งคำตอบที่ได้เป็นคำตอบที่มีความต่อเนื่องกับแก่นเรื่องของคำถามในผลัดที่ 1 และสนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถาม ผู้วิจัยพบว่า คู่ถ้อยคำถาม – ตอบชนิดนี้จะมีลักษณะการถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด กล่าวคือ เมื่อผู้สัมภาษณ์ถามคำถามในผลัดที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามหรือให้คำตอบที่มีข้อมูลไม่เพียงพอในผลัดการตอบที่ 2 ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนคำถามใหม่ในผลัดถัดไปแต่ยังคงแก่นเรื่องเดิมเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามในผลัดการตอบถัดมา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ลักษณะของคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถามนี้จะเกิดขึ้นคล้ายกับคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชัชชนิดไม่ตรงประเด็น กล่าวคือ เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ถูกถามในประเด็นเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์จะให้ข้อมูลที่ไม่สนองประเด็นคำถามหรือให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนคำถามและถามไปจนกว่าจะได้คำตอบที่พอใจและสนองประเด็นคำถาม

1.2.2 คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม

ในการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์เสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบที่เลี่ยงประเด็นโดยตอบในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง และนอกจากนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแก่นเรื่องใหม่จนท้ายสุดในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ก็ไม่ได้รับคำตอบที่สนองประเด็นคำตอบของตนเอง (นิจจาภา วงษ์กระจ่าง. 2545: 60) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

และ 16 ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนประเด็นในการถามเป็นเรื่องชุดแต่งงานของเจ้าสาวที่ใช้ในการเข้าพิธีลงมงคลสมรสแทน ดังปรากฏในผลัดที่ 17

(22)

- 1 ถาม แล้วผู้จัดการได้เปอร์เซ็นต์มัย
 - 2 ตอบ1 ก็ แล้วแต่อะครับ เท่าไรก็ได้
 - 3 ตอบ2 แบ่ง แบ่งให้เขา คือปกติทำงาน ก็ส่วนหลักของเขาอยู่แล้ว แบ่งชัดเจน
 - 4 ถาม แม่ 90 ลูก 10 ใช่มั้ยอะ
 - 5 ตอบ2 ประมาณนั้น เอ้ย (หัวเราะ) ไม่ ไม่ ไม่
 - 6 ถาม มันต้องเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า
 - 7 ตอบ2 แต่ที่เรารับผิดชอบหมดทุกอย่างค่ะ
 - 8 ถาม แต่ผู้จัดการดูแลดีเนาะ
 - 9 ตอบ1 ดีครับ ดีครับ ก็เหมือนผู้จัดการทั่วไป แต่ว่าเขาก็เป็นแม่ไปด้วย ก็ดีครับจะ
ได้ไม่ต้องเดินมาแล้วมีหลายคน ก็เดินมากับแม่ก็จบ
- (สัมภาษณ์ จิรายุ ละอองมณี. 5 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (22) เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงวัยรุ่นหนุ่มผู้ซึ่งกำลังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักถึงเรื่องการแบ่งรายรับที่ได้จากงานแสดงให้ผู้จัดการส่วนตัวซึ่งเป็นมารดาของผู้ให้สัมภาษณ์เอง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามด้วยการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” เพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธในประเด็นเรื่องการแบ่งรายรับที่ได้จากงานแสดง และพบคำว่า “ใช่ไหม (ใช่มัย)” ในผลัดที่ 4 เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบรับหรือตอบปฏิเสธว่าสัดส่วนการแบ่งเป็น 90 : 10 หรือไม่ จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าผู้สัมภาษณ์ถามเพื่อต้องการทราบข้อมูลตัวเลขของการแบ่งรายรับแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามในแก่นเรื่องเดียวกันและคำตอบไม่ได้สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนประเด็นคำถามใหม่ดังปรากฏในผลัดการถามที่ 8

(23)

- 1 ถาม ต้องบอกว่าผู้หญิงคนนี้เพียบพร้อมทุกอย่างนะครับ มีชื่อเสียงก็มี หนังสือ
ก็มี มีแฟน ๆ เยอะมากแต่เสียอย่างเดียวไม่มีผู้ชายครับช่วงนี้ ไม่เคยมี
ผู้ชายเลยซักคน
- 2 ตอบ รู้ได้ไงอะ
- 3 ถาม มีผู้ชายเธอ
- 4 ตอบ เอ้า เพื่อนนะ หน้าตาดีนะ
- 5 ถาม อ้อเธอ
- 6 ตอบ ถึงอาจจะไม่ได้สวยมาก แต่เพื่อนก็ คิดว่าน่าจะต้องมีคนมาไต่ตอมบ้าง
อะไรบ้าง
- 7 ถาม แล้วยังไงอะไรยังไง ไหนลองอธิบายให้รายละเอียดนิดหนึ่งสิ
- 8 ตอบ ความรักเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบสำหรับชีวิตได้ อย่าไปบอก โอ๊ย ไม่
มีเวลาเวลา ทุกอย่างเหล่านี้มันแทรกเข้ามาได้ กินคงกินข้าวได้
- 9 ถาม เขาเป็นใครอะไร ยังไง
- 10 ตอบ โอ๊ย อย่าเพิ่งไประบุเป็นตัวตนเป็นคนอะไรอย่างนี้สิ เอาแบบดูกันไป
นาน ๆ ก่อน ไม่รีบไง
- 11 ถาม คิดว่าจะแต่งงานเพราะเขียนหนังสือมัย

(สัมภาษณ์ พัชรศรี เบญจมาศ. 4 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (23) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพิธีกรสาว ผู้ประกาศข่าวและคอลัมน์นิสต์ให้กับนิตยสารฉบับหนึ่ง ในผลัดการถามที่ 1, 3, 7 และ 9 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามผู้ให้สัมภาษณ์ถึงเรื่องราวความรักที่กำลังมีเข้ามาแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ตอบคำถามที่สนองประเด็นคำถามจนสุดท้ายในผลัดการถามที่ 11 ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนแก่นเรื่องและประเด็นคำถามใหม่

จากการวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม ผู้วิจัยพบว่า คู่ถ้อยคำถาม – ตอบชนิดนี้จะมีลักษณะการถาม – ตอบมากกว่า 2 ผลัด และคำตอบที่ได้จะเป็นคำตอบที่ไม่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและไม่สนองประเด็นคำถาม รวมไปถึงการตอบแบบเลียงประเด็น แม้ผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามอื่น ๆ เพื่อโยงเข้าสู่ประเด็นคำถาม แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนประเด็นคำถามไปยังแก่นเรื่องใหม่ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยพบว่าการเกิดลักษณะของคู่ถ้อยคำถาม – ตอบชนิดนี้โดยส่วนใหญ่จะเป็นการถามในประเด็นของเรื่องความรัก รายได้หรือสถานภาพทางการเงิน

แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ถูกถามถึงเรื่องที่มีความเป็นส่วนตัวซึ่งอาจจะพาดพิงไปยังบุคคลอื่น (ประเด็นความรัก) หรือเรื่องที่เฉพาะเจาะจง (จำนวนเงิน) ผู้ให้สัมภาษณ์จะทำการเลี่ยงประเด็นหรือให้คำตอบที่ไม่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและไม่สนองประเด็นคำถามแก่ผู้สัมภาษณ์

ในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์คำถามของผู้สัมภาษณ์ที่เป็นลักษณะคำถามคุกคามหน้า ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างพบลักษณะคำถามคุกคามหน้า 5 ลักษณะ คือ การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายสื่อไปในทางลบ การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว และการถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น เพื่อให้เห็นถึงลักษณะคำถามที่ส่งผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์เกิดการเสียหน้าจึงต้องใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการรักษาหน้าตนเอง

2. ลักษณะคำถามคุกคามหน้า

การถามคำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินการสัมภาษณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ต้องเลือกใช้ลักษณะคำถามให้เหมาะสม แต่จากการศึกษาข้อมูลจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยพบว่าลักษณะคำถามของรายการมีการใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายสื่อไปในทางลบ คือลักษณะคำถามของผู้สัมภาษณ์ที่มีการใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่สื่อความหมายไปในทางลบและภาษาหรือถ้อยคำนั้นส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเอง ดังตัวอย่าง

(24)

1	ถาม	พูดตรง ๆ ตอบตรง ๆ เคยมีการยัดมัยเจ็เกี่ยว
2	ตอบ	ไม่มีการยัดมัยแต่การให้
3	ถาม	ไม่มีการยัดมัยแต่การให้
4	ตอบ	ก็ให้คนโน้น คนนี้บ้าง มาต่อรถบ้าง คนขับรถของเขาให้ทีละเท่า่นั้นเท่านี้ มีให้ แต่ว่าเดี๋ยวจะว่าไม่พูดไม่ตรง

(สัมภาษณ์ สุจินดา เชิดชัย. 15 มกราคม 2555)

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 706) ให้ความหมายของคำว่า ยัด ว่าหมายถึง บรรจุ, ใส่, ใส่ให้แน่น, อัด คำแสลงหมายถึง กิน (อย่างไม่สุภาพ) และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 944) ให้ความหมายของคำว่า ยัด หมายถึง บรรจุหรือใส่สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอัดดันหรือผลักดันเข้าไป เช่น ยัดที่นอน, บรรจุหรือใส่สิ่งที่ระบุไว้ด้วยอาการเช่นนั้น เช่น ยัดหนุน ยัดกระสอบ ยัดเข้าห้องขัง, โดยปริยายหมายถึงบรรจุ ใส่ หรือให้โดยอาการคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น เอาเงินยัดให้เป็นสินบน ยัดความรู้ที่ให้โทษเข้าไปในสมอง ถ้าเป็นภาษาปากจะใช้แทนคำว่า กิน ใช้ในลักษณะกินอย่างตะกรุมตะกรม ถือเป็นคำหยาบ

จากตัวอย่าง (24) คำว่า “ยัด” ที่ปรากฏมีความหมายถึงการเอาเงินให้ผู้อื่นเพื่อเป็นสินบน ซึ่งเป็นการใช้คำที่สื่อความหมายไปในทางลบเพื่อใช้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องของการใช้เงินเพื่อเอื้อต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองบางประการซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีขบลักษณะคำถามดังตัวอย่างเป็นคำถามคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เพราะทำให้ผู้รับชมรายการเข้าใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

(25)

- 1 ถาม พี่น้องชาวไทยครับ อย่าคิดมากเด็ดขาดในคำคินนี้เพราะเราจะใช้คำนี้เยอะเหลือเกิน เพราะว่าทุกอย่างที่คุณทำมันเสียวไปหมดเลย ถูกมั๊ย
- 2 ตอบ ครับ

(สัมภาษณ์ กรภพ จันทรเจริญ (โจ๊ก โขกุล). 29 มกราคม 2555)

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 890) ให้ความหมายของคำว่า เสียว ว่าเป็นคำนาม ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง เพื่อน เกลอ บางทีใช้หมายถึงคนอีสาน (มักมีสำเนียงเหยียด) โดยทั่วไปมักใช้ในความหมายถึงพวกบ้านนอก

จากตัวอย่าง (25) คำว่า “เสียว” ที่ปรากฏมีความหมายว่า “บ้านนอก” เป็นการใช้คำที่สื่อความหมายไปในทางลบเพื่อกล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่เป็นไปตามสมันิยม ลักษณะคำถามดังตัวอย่างเป็นคำถามคุกคามหน้าด้านบวกเพราะแสดงถึงการไม่ชื่นชอบการกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านั้นของผู้ให้สัมภาษณ์

(26)

- 1 ถาม ผมอยากจะถามแทนคนดูที่ดูอยู่นะครับในคืนนี้ เพราะว่าเราเห็นโปรไฟล์ เห็นประวัติทุกอย่าง เราโลกมัย คนที่ชื่อโก๋เนี่ย โลกเงินมัย
- 2 ตอบ ไม่เลย ชัดเจน
- 3 ถาม คุณมี แต่ โห เงินที่คุณเล่นมันมีเป็นหมื่น ๆ ล้านมันเป็นไปได้ยังงั้นคนที่ยืนอยู่ตรงนั้นแล้วมันไม่โลกอะ
- 4 ตอบ มันเป็นสิ่งนอกกายตลอดเวลาถ้าเราพิจารณาตัวเอง การที่เราพิจารณาตัวเองตลอดเวลาเราต้องเคลียร์กับตัวเองว่าเราทำเพื่ออะไร เราไม่เคยคิดว่าเราทำเพื่อเงินเลย

(สัมภาษณ์ ชานนท์ เรืองกฤตยา. 17 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (26) คำว่า “โลก” ตามการให้ความหมายของพจนานุกรมฉบับมติชน หมายถึง ความอยากได้ไม่รู้จักพอ (2547: 791) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 1092) คำถามดังกล่าวเป็นการใช้คำที่สื่อความหมายไปในทางลบและเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์อาจส่งผลให้ผู้รับชมรายการเข้าใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว

2.2 การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย ภาษาสุภาพในภาษาไทยหมายถึงถ้อยคำที่ใช้แก่ผู้ที่เคารพนับถือเพราะสูงกว่าด้วยวัยวุฒิ ชาติวุฒิ และคุณวุฒิ (บรรจบ พันธุเมธา. 2555: 177) นอกจากนี้ สุจิตต์ เพียรชอบ (2539: 129) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำสุภาพไว้ว่าต้องไม่เป็นคำหยาบคำต่ำ คำสแลง ไม่เป็นคำห้วน คำกระด้าง คำผวน และต้องเป็นคำที่ให้เกียรติและยกย่องผู้ฟัง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการถามของผู้สัมภาษณ์ พบการใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

(27)

- 1 ถาม แต่ผมเพิ่งสังเกตว่าเล็กเป็นหวัดเหมือนกันนะเนี่ย ปอดบวมนะเนี่ย
- 2 ตอบ1 ทำไม อ่าอ่าอ่า (หัวเราะ)
- 3 ถาม อ่าอ่าอ่า ไม่ คือน้องเล็กเขาจะเป็นคนเล็กกำลังดีไง แต่วันนี้ผมว่า ผมเข้าใจว่าทำไมกรณีถึงแต่งกับเล็ก
- 4 ตอบ อ่าอ่าอ่า

- 5 ถาม หรือเปล่า คือไม่เห็นเขาบอกเราเลย
6 ตอบ1 อ้อ เพราะปอดบวมเนียะหรอ
- (สัมภาษณ์ กรณ์ ณรงค์เดช - ณาการณ โพริตันังกร. 8 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (27) ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “ปอดบวม” ซึ่งเป็นคำสแลงที่มีความหมายถึงผู้หญิงที่มีหน้าอกโต (มติชน: 2547: 546) การใช้ถ้อยคำดังตัวอย่างเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทยเพราะคำว่า “ปอดบวม” เป็นคำสแลง คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการกล่าวถึงสรีระของผู้ให้สัมภาษณ์ในสื่อสาธารณะและยังถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ให้สัมภาษณ์

- (28)
- 1 ถาม ย้อนกลับไป วันนั้นเนียถือว่าเป็นการเปิดตัวในแง่ของทอล์คโชว์ไทยหรือสื่อ
ไทยเป็นทางการเต็มรูปแบบ คนติดตามมากขึ้น แต่วันนี้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง
เอาใจ ภาพที่เราเห็น มันเฟอร์เฟดเหลือเกิน นิชคุณ บางทีเรากดดันมั๊ย คือ
คุณตดไม่ได้ในที่สาธารณะ ถูกมั๊ย
- 2 ตอบ (หัวเราะ)
- (สัมภาษณ์ นิชคุณ หรวะกุล. 29 กรกฎาคม 2555)

ตต หมายถึง อาการที่ลมระบายออกทางทวารหนัก, ผายลม, ลมที่ออกจากทวารหนัก เช่น
เหม็นตต (ราชบัณฑิตยสถาน: 2554. 452)

ตด หมายถึง อาการที่ลมถูกขับออกจากทวารหนัก, ผายลม, ลมที่ออกจากทวารหนัก
(มติชน: 2547. 338)

จากตัวอย่าง (28) คำว่า “ตด” หมายถึง ลมที่ถูกขับหรือถูกระบายออกมาทางทวารหนัก คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติในที่สาธารณะ นอกจากนี้การใช้คำว่า “ตด” แทนคำว่า “ผายลม” เป็นการใช้คำที่ไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย แม้ว่าคำดังกล่าวจะใช้กันโดยทั่วไปแต่ในบริบทของการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถาม – ตอบไปยังผู้ชมรายการถ้อยคำหรือภาษาควรคำนึงถึงความรู้สึกว่าเป็นหลักอีกทั้งการใช้คำสุภาพก็ถือเป็นการให้เกิดเกียรติให้ผู้สัมภาษณ์ด้วย

(29)

- 1 ถาม เจ้เคยรักคนมีเจ้าของมัย ตอนเด็ก ๆ มีมัย
- 2 ตอบ รักคนมีเจ้าของ เป็นคนไม่ค่อยชอบของที่มีเจ้าของ จริง ๆ อันนี้เรื่องจริง
- 3 ถาม ก่อนหน้านี้เคยมีมัยในชีวิตเราไปรักเขาแล้ว โอ้ย ตายแล้ว เขามีเจ้าของ
- 4 ตอบ ไม่ถึงจ้ง ๆ ขนาดนั้น

(สัมภาษณ์ สายทิพย์ มนตรีกุล ณ ยุทธยา. 22 กรกฎาคม 2555)

พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของ คำว่า “เจ้” (2552: 29) ไว้ว่าหมายถึง พี่ร่วมสายโลหิตที่เป็นผู้หญิง, ญาติผู้พี่ที่เป็นหญิง (ใช้ในหมู่คนเชื้อสายจีน), ผู้หญิงเชื้อสายจีนที่ทำธุรกิจจนประสบความสำเร็จ, ผู้หญิงที่มีอายุคราวพี่หรือผู้หญิงที่มีผู้นับถือว่าเป็นผู้นำ หรือผู้หญิงที่ทำตัวเป็นผู้ใหญ่สั่งสอนผู้อื่น เป็นต้น (ใช้เรียกด้วยความสนิทสนม)

จากตัวอย่าง (29) ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “เจ้” ที่มีความหมายถึงผู้หญิงที่มีอายุคราวพี่หรือผู้หญิงที่มีผู้นับถือว่าเป็นผู้นำ การใช้สรรพนามเป็นลักษณะการใช้คำสุภาพลักษณะหนึ่งในภาษาไทย กล่าวคือ การใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 เป็นการแสดงถึงความสุภาพและให้เกียรติคู่สนทนาซึ่งนิยมใช้คำว่า “คุณ” “เธอ” หรือบางครั้งถ้าเรียกผู้ที่เรานับถือก็จะใช้คำว่า “คุณลุง” “คุณป้า” “คุณน้า” “คุณพี่” เป็นต้น (สุจิต เพียรชอบ. 2539: 133) คำว่า “เจ้” ดังตัวอย่างจึงเป็นการใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย แม้ว่าผู้สัมภาษณ์จะมีความสนิทสนมกับผู้ให้สัมภาษณ์เพราะเคยร่วมงานกันมาก่อนแต่ในบริบทของการสัมภาษณ์ออกสู่สาธารณะการเรียกคู่สนทนาหรือผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยสรรพนามที่เหมาะสมโดยเฉพาะเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์มีอาวุโสกว่าเป็นการแสดงความสุภาพและให้เกียรติต่อผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติในการสัมภาษณ์

2.3 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นการถาม – ตอบถึงเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น เรื่องความรัก เรื่องสถานะทางการเงิน รวมถึงการให้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์อาจไม่ต้องการเปิดเผยแสดงความคิดเห็น หรือพูดคุยถึงเรื่องเหล่านั้นต่อสื่อสาธารณะ ดังตัวอย่าง

(30)

- 1 ถาม คุณและลูกได้ถึง 50 เปอร์เซนต์มั๊ยครับ
- 2 ตอบ ไม่ถึงค่ะ ไม่ถึง
- 3 ถาม 30 ถึงมั๊ยครับ
- 4 ตอบ เกือบ ๆ ค่ะ หมายถึงรวมกันนะคะ
- 5 ถาม คุณและลูก
- 6 ตอบ ใช่

(สัมภาษณ์ วิชาการ สุขพิมาย. 22 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (30) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตภรรยาและผู้จัดการส่วนตัวของนักร้องร็อคเกอร์หนุ่มผู้ซึ่งกำลังมีข่าวเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงส่วนแบ่งของรายได้จากการแสดงผลงานต่าง ๆ ของนักร้องดังกล่าว คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านลบเนื่องจากการถามเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องส่วนตัว คือ เรื่องสถานะทางการเงินที่ผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการเปิดเผยหรือเผยแพร่ให้บุคคลอื่นรับทราบ นอกจากนี้หากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามหรือเปิดเผยข้อมูลออกไปคำตอบอาจส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์กำลังมีข่าวเรื่องทรัพย์สินของนักร้องหนุ่มกับครอบครัว

(31)

- 1 ถาม มีข่าวว่าหมอดูทักว่าคุณเหมาะกับสาวแก่แม่ม่าย สรุปคุณชอบคนที่มีอายุมากกว่า ยังงั้นเลยหรือคุณป่ะ
- 2 ตอบ เอ่อ เราเชื่อสิ่งที่เขาพูดทั้งหมดไม่ได้นะคะ เพราะมันไม่ใช่ fact มันเป็นการคาดเดาอย่างจริงจัง แล้วก็สิ่งที่ว่าผมชอบ ชอบสาวแบบไหน ผมบอกได้เลยว่าผมชอบทุกแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบไหนอยู่ที่ว่ามันเจอแล้วมันใช่ มันชอบหรือเปล่ามากกว่า ไม่ว่าจะเป็นสาวแก่แม่ม่ายหรือว่า...
- 3 ถาม เคยคบกับคนอายุมากกว่ามั๊ยครับ
- 4 ตอบ ไม่เคยแบบจริงจังยังงั้นนะคะ เคยแต่แบบว่าได้มีโอกาสคุยบ้าง หรือลองคุยกันบ้างแต่ก็ไม่ถึงกับว่าเป็นแฟนกัน

(สัมภาษณ์ อารักษ์ อมรศุภศิริ. 19 กุมภาพันธ์ 2555)

จากตัวอย่าง (31) ผู้สัมภาษณ์ถามผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทในเรื่องของความรักที่มีกระแสน้ำว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความสนใจผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านลบเนื่องจากการเป็นการถามเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องส่วนตัวที่ผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการเปิดเผยหรือเผยแพร่ให้บุคคลอื่นรับทราบ นอกจากนี้หากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามหรือเปิดเผยข้อมูลออกไปคำตอบอาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของตนเองและอาจนำไปสู่ความนิยมที่ลดน้อยลงของผู้ติดตามผลงานได้

(32)

- 1 ถาม ช่วงปีที่ผ่านมา แนนอน นายหญิงคนแรกของเมืองไทย นายกปูของเรา ก็ปฏิบัติหน้าที่มาครบปีแล้ว ก็ถามคุณหญิงสุตารัตน์แล้วกัน ในฐานะที่เป็นผู้หญิงเหมือนกันเนี่ย รู้สึกยังไงบ้างกับผลงานของนายกปู
 - 2 ตอบ นายกปูเนี่ยได้เข้ามาสู่การเมืองเวลาสั้นมากในการเตรียมตัว เวลาสั้น ๆ แล้วก็เข้ามาสู่ตำแหน่งผู้บริหารประเทศ อ้อ ประเทศไทย ชับซ้อน ชับซ้อนทั้งเรื่องของโครงสร้างการทำงาน ชับซ้อนทั้งเรื่องบริบทของการเมืองไทยที่แตกต่างจากการเมืองประเทศอื่น ๆ พี่ว่านายกปูเก่งและก้ออดทน มีความอดทนสูงนะคะ แล้วก็มีความพยายาม ตรงนี้เนี่ยเป็นพื้นฐานที่ดี แล้วก็ความเป็นผู้หญิงได้มีความละเอียดรอบคอบ ละเอียดอ่อนมากกว่า มีความเป็นแม่ด้วย พี่ก็คิดว่ามันก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องให้กำลังใจ ให้นายกปูได้สามารถที่จะทำงานให้กับประเทศชาติส่วนรวมได้
- (สัมภาษณ์ คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์. 3 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (32) ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งอดีตเคยเป็นนักการเมืองและเคยดำรงตำแหน่งสำคัญของรัฐบาลในสมัยนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานจากการปฏิบัติหน้าที่ของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านลบเนื่องจากการเป็นการถามเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องส่วนตัว กล่าวคือ เป็นเรื่องที่คุณให้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในเรื่องดังกล่าวให้ผู้อื่นรับทราบเพราะคำตอบอาจส่งผลกระทบหรือพาดพิงไปยังบุคคลอื่น นอกจากนี้เรื่องที่ถามซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองคำตอบแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์อาจดูไม่เหมาะสมและส่งผลให้เกิดการคุกคามหน้าด้านบวกของตนเองได้อีกด้วย

2.4 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว คือการถามถึงเรื่องราวที่เป็นกระแสหรือเป็นประเด็นข่าวในวงสังคมต่าง ๆ และถูกพูดถึงเพื่อทราบโดยทั่วไป ซึ่งพบว่าประเด็นข่าวหรือกระแสที่เกิดขึ้นมักเป็นไปในด้านลบที่ส่งผลต่อการสูญเสียหน้าหรือภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่าง

(33)

- 1 ถาม สิ่งที่เราเห็นเนี่ยมันเป็นกรรม มันเป็นพรสวรรค์ หรือคนเคยหาว่าเราบ้ามัย
- 2 ตอบ ก็มีค่ะ เขาบอกว่าเราจินตนาการไปเองหรือเปล่า คิดไปเองหรือเปล่า อย่างวันนั้นเนี่ย เราเข้าไปในบ้านเรา เราเห็นภาพผู้ชายทะเลาะเข้าไปในกำแพง แต่เสื้อเขาเหมือนเปราะเลือด เราก็เลยบอกพ่อกับแม่ พ่อกับแม่ก็ตกใจ บอกว่าสมัยก่อนมันมีคนงานก่อสร้างมาทำหลังคาแล้วก็ตกหลังคามาดายตรงห้องครัวนั้นแหละ แล้วก็ เขาตายที่โรงพยาบาลแต่ไม่คิดว่าเราจะเห็น แล้วหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างที่เราพยายามอธิบายให้คนเห็น เช่น วันนั้นมีญาติของแม่มาเยี่ยม แล้วก็เขาเอาร่างงานศพมาให้แล้วเราก็เห็นคุณยายแก่ ๆ มาด้วย เราก็บอกเขา ด้วยความเป็นเด็กก็บอกว่าคุณยายของพี่ใส่ชุดยังงี้ ๆ ไซ้มัย เขาก็บอกว่าไต่ยังงี้ บอกว่าก็อยู่ข้างหลังพี่ ก็บอกเขา เขาก็ตกใจว่ารู้ไต่ยังงี้
- 3 ถาม แสดงละครหรือเปล่า
- 4 ตอบ ไม่ได้แสดงค่ะ ดิฉันกล้ายืนยันแล้วก็สาบานได้ ไม่มีการเตี๊ยม เพราะของดิฉันเองเนี่ยเราไม่รู้ประวัติบ้านร้างแต่ละหลัง

(สัมภาษณ์ เจน ญาณทิพย์. 10 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (33) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีสัมผัสพิเศษที่กำลังได้รับการพูดถึงอย่างแพร่หลายเนื่องจากการออกรายการประเภทเรื่องลึกลับที่มีการเชิญผู้ชมรายการจากทางบ้านมาพิสูจน์สิ่งลึกลับตามสถานที่ต่าง ๆ โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ที่คอยบอกว่าพบเห็นวิญญาณ ณ จุดใดจุดหนึ่งของสถานที่เหล่านั้น คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการถามในประเด็นที่มีกระแสข่าวว่าสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นและบอกผู้ร่วมรายการนั้นเป็นเพียงการแสดงละครที่มีการเขียนบทไว้แล้วผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เห็นจริง คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกเพราะส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์ถูกมองว่าเป็นผู้กล่าวเรื่องไม่จริงเพื่อลวงผู้รับชมรายการ

(34)

- 1 ถาม เท่าที่ทราบเหมือนกับเคยปฏิเสธงานมาเยอะมาก รวมแล้วมูลค่าประมาณ 10 ล้าน
- 2 ตอบ ไม่ทราบ ผม เรื่องมูลค่าผมไม่ทราบจริง ๆ แต่ว่า
- 3 ถาม อันนี้เป็นเรื่องจริงครับ ผมบอกคุณไว้ก่อน
- 4 ตอบ โอเค จริงก็ได้

(สัมภาษณ์ จิรายุ ละอองมณี. 5 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (34) เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เคยมีกระแสข่าวว่าปฏิเสธงานที่มีผู้ติดต่อเข้ามาจำนวนมากซึ่งเมื่อรวมงานที่ปฏิเสธพบว่ามีมูลค่าสูง คำถามของผู้สัมภาษณ์จึงเป็นการถามถึงประเด็นที่เป็นกระแสข่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายหรือบอกข้อมูลของประเด็นข่าวหรือกระแสที่มาของข่าวนั้น

(35)

- 1 ถาม แต่เขาจะดูฝ่าย non-alcohol ใช่มั้ย แต่ของต๊อดนี่เขาจะดูฝ่ายไหน
- 2 ตอบ alcohol ค่ะ
- 3 ถาม alcohol เลย
- 4 ตอบ ใช่ค่ะ
- 5 ถาม แตกต่างจากหนูไม่ได้ดื่ม alcohol เลย
- 6 ตอบ ไม่ได้ดื่มค่ะ
- 7 ถาม แต่กลับฉายาเจ้าแม่ปาร์ตี้มันมายังไงละหนู
- 8 ตอบ คือ ต้องบอกว่าเดี๋ยวนี้เนี่ย สื่อทางด้านออนไลน์มันเยอะมาก ๆ รวมถึงอินสตาแกรม มันเป็นเรื่องราวที่แบบ ทุกคนอะที่มีก็ต้องอยากจะลงรูปสนุก ๆ อยู่กับเพื่อน ๆ คนก็เอาไปคิดว่าปาร์ตี้บ่อย บางทีถือแก้ว ถืออะไรอย่างเนี่ย คนก็จะนึกว่าเราดื่มอยู่ตลอดเวลา จริง ๆ ก็ถือเป็นพร็อพ ก็มีนักข่าวเคยถามหนูแล้วหนูก็บอกว่า พี่ ทานชาวกับเพื่อนก็ถือว่ปาร์ตี้แหละ นั่นแสดงว่าพี่ก็ต้องปาร์ตี้ทุกมื่อ อะไรแบบนี้

(สัมภาษณ์ วรณช ภิรมย์ภักดี. 25 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (35) ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเคยมีกระแสข่าวว่าออกงานสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน ๆ บ่อยครั้งและมีภาพออกมาทางสื่อโซเชียลมีเดียจนได้รับฉายาว่า “เจ้าแม่ปาร์ตี้” ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงประเด็นที่ตกเป็นกระแสข่าวดังกล่าวเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้อธิบายและชี้แจงว่าเป็นอย่างไร

2.5 การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น คือการถามคำถามในหัวข้อหรือประเด็นที่มีบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์มาเกี่ยวข้อง การถามคำถามในลักษณะนี้ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องแสดงความคิดเห็นหรือกล่าวถ้อยคำใด ๆ ออกมาที่อาจพาดพิงหรือกระทบต่อบุคคลนั้น ๆ มักพบในการถามถึงเรื่องราวความรักที่ต้องให้แสดงความคิดเห็นพาดพิงไปยังบุคคลที่เป็นกระแข่าว การพาดพิงไปยังบุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีผลงานการแสดงร่วมกัน ดังตัวอย่าง

(36)

- 1 ถาม ตลอดเวลาชื่อของริต้าจะเป็นข่าวเสมอกับขันเงิน ไทเทเนียม ริต้าขันเงิน ริต้าขันเงิน ตกลงวันนี้วุฒิดีก็เลยอยากจะทำแบบเคลียร์ ๆ เลยกว่าตกลงความสัมพันธ์ของริตากับขันเงินมันเป็นยังไง
 - 2 ตอบ จริง ๆ แล้วริต้าไม่ได้มีคำจำกัดความว่าแบบว่าจะต้องเรียกคนๆ นี้อะไรนะคะ ริตาก็เลยแบบ เหมือนเราก็ไม่อยากที่จะไปตีกรอบให้มัน เหมือนนักข่าวก็อยากจะบังคับให้แบบ
- (สัมภาษณ์ ศรีริต้า เจนเซ่น. 20 พฤษภาคม 2555)

จากตัวอย่าง (36) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงลูกครึ่งสาวผู้ซึ่งมีข่าวความรักกับนักร้องหนุ่มผู้หนึ่ง คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกเนื่องจากการให้ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องเชื่อมโยงหรือพาดพิงไปยังบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ร่วมในการสัมภาษณ์เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์

(37)

- 1 ถาม สนุกมั้ยนกับบอย มันเกรียนไม่ใช่หรอ
 - 2 ตอบ เออ ก็สนุกดีคะ เกรียนจนหายเกรียน น่าจะหมดมุกแล้วมั้งคะ
- (สัมภาษณ์ มารี เบิร์นเนอร์. 27 พฤษภาคม 2555)

จากตัวอย่าง (37) ผู้สัมภาษณ์ใช้คำถามนำเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบตามความคิดที่ตนเองได้คาดคะเนเอาไว้แล้วคือคำว่า “มันเกรียนไม่ใช่หรอ” คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการพาดพิงหรือกล่าวถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์หากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบออกไปหรือยอมรับตามคำถามของผู้สัมภาษณ์อาจส่งผลต่อหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในวงสนทนา

บทที่ 4

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการข้อดีเกิดมาคุย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการข้อดีเกิดมาคุย เพื่อวิเคราะห์ว่าเมื่อเกิดการคุกคามหน้าจากคำถามของผู้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์จะใช้กลวิธีใดบ้าง เพื่อเป็นการรักษาหน้าตนเองโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพและการรักษาหน้าของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ และอาชีพ มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการรักษาหน้าอย่างไร โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในบริบทของการถาม – ตอบที่เผยแพร่สู่สาธารณะซึ่งต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียง

1.1 กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม

บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ได้เสนอประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของการรักษาหน้ากับกลวิธีความสุภาพว่า ความสุภาพในการสื่อสารนั้นมีเป้าหมายเพื่อรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของผู้พูดและผู้ฟังเพราะหน้าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องรักษาไว้ทั้งหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบ อย่างไรก็ตามในบริบทของการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถาม – ตอบระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้สัมภาษณ์ผู้ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของประชาชนในการถามคำถาม หรือเรื่องราวบางอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะมีหน้าที่ตอบคำถามเพื่อให้ข้อมูลต่อประชาชนผู้ติดตามผลงาน อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องหน้ากับกลวิธีความสุภาพเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ร่วมสนทนาเป็นสำคัญ ซึ่งบางครั้งจะพบการใช้ภาษาในการถาม – ตอบอาจส่งผลให้ผู้ร่วมสนทนาฝ่ายตรงข้ามสูญเสียหน้าด้านบวกหรือด้านลบทำให้ผู้ที่สูญเสียหน้าต้องใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เพื่อรักษาหน้าของตนเองไว้ไม่ให้เสียไปโดยเฉพาะเมื่อบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลสาธารณะการสูญเสียหน้าจึงเป็นเรื่องของภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ต้องปกป้องรักษาไว้

จากการศึกษากลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการข้อดีเกิดมาคุย ผู้วิจัยพบการใช้กลวิธีต่าง ๆ เรียงลำดับจากกลวิธีที่พบมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

1.1.1 การปฏิเสธสมมติฐาน

ปฏิเสธ (ก.) หมายถึง ไม่รับ, ไม่ยอมรับ เช่น ปฏิเสธการเชิญ, ไม่ยอมรับข้อเท็จจริง เช่น ปฏิเสธข้อกล่าวหา; คำที่ใช้ในไวยากรณ์ (ไว) แสดงความหมายตรงกันข้ามกับยืนยัน รับ หรือ ยอมรับ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 695) สมมติฐาน (น.) หมายถึง ข้อคิดเห็นหรือถ้อยแถลงที่ใช้เป็นมูลฐานแห่งการหาเหตุผล การทดลอง หรือการวิจัย (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 1168)

จากความหมายของคำว่า ปฏิเสธ และ สมมติฐาน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดให้ การปฏิเสธสมมติฐาน หมายถึง การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการแย้งหรือแสดงความไม่เห็นด้วย ไม่คล้อยตาม หรือแสดงออกในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับสมมติฐานของคำถามหรือปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากสมมติฐานนั้นอาจก่อให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบต่อตัวผู้ให้สัมภาษณ์ รูป ภาษาที่ใช้ในการปฏิเสธสมมติฐานที่ปรากฏมีดังต่อไปนี้

1.1.1.1 การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา คือการใช้ถ้อยคำแสดงการ ปฏิเสธสมมติฐานของคำถามอย่างตรงไปตรงมา พบการใช้ถ้อยคำ “ไม่” ดังตัวอย่าง

(39)

1	ถาม	<u>แล้วจากในข่าวล่ะ ทอมเต็มสามารถคบได้มั้ย เล่นได้มั้ย</u>
2	ตอบ	<u>ไม่</u>
3	ถาม	ไม่หรอ
4	ตอบ	พี่คะ เพื่อนเมย์ ไปถามเพื่อนเมย์ที่เป็นกะเทยเนี่ย เปลี่ยนให้เป็นแมนได้มั้ย เขาก็บอกว่าเปลี่ยนไม่ได้ มันก็เหมือนกันนะคะ

(สัมภาษณ์ พิชญ์นาฏ สาขากร. 8 เมษายน 2555)

พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553: 85) ให้ความหมายของคำว่า “ทอม (ท้อม)” ว่าหมายถึง หญิงรักร่วมเพศที่ประพฤติตนเป็นฝ่ายชาย , คู่กับดี้ , หญิงที่มีกิริยาหรือนิสัยคล้ายผู้ชาย

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 420) ให้ความหมายของคำว่า “ทอม” ว่าเป็นศัพท์ สแลงหมายถึงหญิงรักร่วมเพศที่ทำตัวเป็นชาย , ทอมบอย

ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของคำว่า “ทอม” ว่าหมายถึง เพศหญิงรักร่วมเพศที่มีนิสัย พฤติกรรมหรือกระทำตนเองเป็นชาย

จากตัวอย่าง (39) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดง – นางแบบสาวที่มักจะได้รับบทบาทเป็นตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับนางเอกในละครโทรทัศน์ซึ่งมีข่าวว่ากำลังสนิทสนมกับนักร้องหญิงผู้ซึ่งมีบุคลิกคล้ายผู้ชายหรือที่เรียกว่า “ทอม” คำถามในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงประเด็นข่าวเรื่องนักร้อง “ทอม” ด้วยคำถามว่า “ทอมเทิมสามารถคบได้มัย เล่นได้มัย” ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “เล่น” ในประโยคคำถามดังกล่าวซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเดียวกับคำว่า “เล่นเพื่อน” ที่หมายถึง คบเพื่อนหญิงด้วยกันต่างซู้รัก (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 1078) คำถามของผู้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความไม่สุภาพในการใช้ภาษาเพื่อถามเรื่องราวกับผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ คำที่ใช้มีความหมายสื่อไปถึงการมีพฤติกรรมหรือความชอบที่เบี่ยงเบนส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าด้านบวกเพราะอาจทำให้ผู้ชมหรือผู้ติดตามเข้าใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจริง

ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีตรงประเด็นแบบไม่ตกแต่งคำพูดในการตอบคำถามด้วยคำว่า “ไม่” ซึ่งเป็นการตอบคำถามที่ปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา และพบว่าในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นว่าพฤติกรรมหรือรสนิยมความชอบเป็นเรื่องที่เปลี่ยนไม่ได้เพื่อสนับสนุนและยืนยันคำตอบของตนเอง

ถึงแม้ว่าผู้สัมภาษณ์จะมีสิทธิในการถามคำถาม มีความสนิทสนมกับผู้ให้สัมภาษณ์ หรือมีวิสัยทัศน์ที่มากกว่าและสามารถถามเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ให้สัมภาษณ์ได้ แต่การพูดคุยถึงประเด็นพฤติกรรมหรือรสนิยมส่วนตัวโดยเฉพาะกับเพศหญิงถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะเมื่อเรื่องราวเหล่านั้นต้องเผยแพร่สู่สาธารณชนเพราะถือเป็นการไม่ให้เกียรติและเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติในสังคมไทย

(40)

1	ถาม	หลาย ๆ คนเขาคงตั้งคำถามว่าสมัยก่อนที่เป็นเพลย์บอยเหมือนจะเป็นเพลย์บอยเนี่ย คือมีผู้หญิงหลาย ๆ คน โดยเฉพาะดาราในวงการบันเทิง
2	ตอบ	<u>ไม่จริง</u> ไม่ได้เป็นเพลย์บอยแต่มีเพื่อนเป็นดาราเยอะ ก็เลยดู ทุกคนมองเป็นเพลย์บอยไง
3	ถาม	<u>ไม่ใช่</u> เพลย์บอย
4	ตอบ	<u>ไม่ใช่</u>
5	ถาม	เชียวเพื่อนคุณเป็นดารา สาว ๆ สวย ๆ เช็กชี่เยอะเท่านั้นเอง
6	ตอบ	ถ้าบอกว่าถ้ามีเพื่อน ๆ ไทป์นั้นเยอะแล้วเขารู้จักกันหมด แล้วจะเป็นเพลย์บอยได้ไง ก็เป็นไปได้ไม่ได้ เพราะทุกคนก็เป็นเพื่อนกันหมดอยู่แล้ว

- 7 ถาม ดังนั้นเนียไม่ใช่เพลย์บอย
8 ตอบ ไม่ใช่

(สัมภาษณ์ ชานนท์ เรืองกฤตยา. 17 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (40) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจหนุ่มผู้ซึ่งกำลังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในวงการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อีกทั้งเป็นเจ้าของศูนย์ออกกำลังกายครบวงจร ร้านอาหารสไตล์อิตาลี และเป็นผู้บริหารในธุรกิจที่มีมูลค่านับหมื่นล้านโดยเฉพาะธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวกับบ้านและคอนโด เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เคยมีข่าวสนิมสนมกับดารานักแสดงและนางแบบสาวหลายคนจึงทำให้ได้รับฉายาว่า “คาซาโนวาไม่สิ้นลาย” (ผู้จัดการออนไลน์. 2557: ออนไลน์)

คำถามในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ใช้วัจนกรรมอำมโดยการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นในการถาม กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อแสดงการถามพร้อมกับกล่าวอ้างว่าคำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่มาจากผู้อื่นไม่ใช่คำถามจากผู้สัมภาษณ์เอง พบการใช้คำว่า “เพลย์บอย” ซึ่งหมายถึงผู้ที่ใช้ชีวิตแบบคนเจ้าสำราญหรือหนุ่มเจ้าสำราญ (วิทย์ เทียงบุญธรรม. 2551: 756) คำถามของผู้สัมภาษณ์มีลักษณะของการใช้ภาษาที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการถูกผู้อื่นเรียกหรือบอกว่าเป็น “เพลย์บอย” แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของบุคคลผู้นั้นที่มักเป็นไปในเชิงลบ แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะประกอบธุรกิจที่ต้องพบปะกับผู้คนมากมายหลายตาทั้งหญิงและชายแต่ในภาพลักษณ์ของการเป็นนักธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงการถูกตั้งสมมติฐานแบบนี้ในการสื่อสารชนยอมส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดการเสียหน้าได้

ในผลัดที่ 2 , 4 และ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทำการรักษาหน้าตนเองด้วยการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาซึ่งเป็นการใช้กลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบไม่ตกแต่งคำพูดด้วยคำว่า “ไม่จริง” และ “ไม่ใช่”

(41)

- 1 ถาม งั้นถามตรง ๆ ว่าเห็นลูกเปลี่ยนเยอะมาก คือผมก็ผมลง ดูเช็กซีขึ้นมาก
 ใบหน้า ผม ผมไม่แน่ใจจากโปรไฟล์ในเน็ตเนี่ย ภาพในอดีต มันเหมือน
 เหมือนรูปลักษณะหน้าจะเปลี่ยน ก็เลยถามตรง ๆ ว่าไปเคยไปทำศัลยกรรมมา
 หรือเปล่า
2 ตอบ ไม่เลยคะ จะบอกให้เลยว่าโดยเฉพาะหน้า...

ในผลัดที่ 2 , 4 , 8 , 10 และ 12 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพแบบตรงประเด็นไม่ตกแต่งคำพูดโดยการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาด้วยคำว่า “ไม่เลยค่ะ” “ไม่มี” “ไม่ได้ทำ” “ไม่เคยฉิด” แม้ในปัจจุบันการทำสัลยกรรมจะเป็นเรื่องที่นิยมกันแพร่หลายของกลุ่มบุคคลในวงการบันเทิงแต่คำถามย่อมทำให้สื่อความหมายได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเองการตอบคำถามดังกล่าวเป็นการรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1.1.2 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า แย้ง ว่าหมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน เช่น ความเห็นแย้งกัน; ต้านไว้, ทานไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 964) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายของการใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย คือ การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการแย้งหรือแสดงความไม่เห็นด้วยกับสมมติฐานที่ผู้สัมภาษณ์ถาม พบการใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย ดังตัวอย่าง

(42)

- 1 ถาม ถ้าหลายคนที่เขาฟัง เขาคิดว่า เอ๊ะ หรือว่าเป็นเพราะว่าจะดังแล้วแยกวงปะ
- 2 ตอบ ใช่ ก็มีกระแสนี้ออกมานะพี่ แต่หนูจะบอกว่าหนูไม่ได้ดังแล้วแยกวง เพราะว่าถ้าหนูคิดว่าหนูดังแล้วแยกวงก็ หนูแยกตั้งแต่ตอนแรกไม่ดีกว่าเธอ ที่ดังมาปั๊บที่มีกระแสนี้ออกมา เพราะมีคนมาติดต่อหนูเยอะมาก

(สัมภาษณ์ นงผณี มหาดไทย (จ๊ะ คันหนู). 6 พฤษภาคม 2555)

จากตัวอย่าง (42) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักร้องผู้ซึ่งโด่งดังมาจากคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตจนกระทั่งได้มาเป็นนักร้องที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของบริษัทเพลงชื่อดังแห่งหนึ่งคำถามในผลัดที่ 1 มีลักษณะของการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าโดยพบการใช้คำว่า “แยกวง” ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้ที่อยู่ในวงการบันเทิงโดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มศิลปินนักร้องเมื่อมีชื่อเสียงแล้วมักจะแยกมาสร้างผลงานเป็นของตัวเอง คำถามของผู้สัมภาษณ์ส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าด้านบวก กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเคยเป็นนักร้องนำของวงดนตรีเล็ก ๆ วงหนึ่ง เมื่อมีชื่อเสียงจึงลาออกมาสร้างผลงานเดียวกับบริษัทเพลงชื่อดังซึ่งอาจถูกมองว่าทอดทิ้งหรือไม่เห็นความสำคัญของวงดนตรีกลุ่มเดิมที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามเพื่อปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งและไม่เห็นด้วยคือ “แต่หนูจะบอกว่าหนูไม่ได้ดังแล้ว

แยกวง” นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยประโยค “ถ้าหนูคิดว่าหนูดังแล้วแยกวงก็หนูแยกตั้งแต่ตอนแรกไม่ดีกว่าหรือ ที่ดังมาปั๊บ ที่มีกระแสออกมา เพราะมีคนมาติดต่อหนูเยอะมาก” ซึ่งเป็นการเพิ่มหน้าด้านบวกให้กับตนเองของผู้ให้สัมภาษณ์

ระดับความรุนแรงของคำถามส่งผลกระทบต่อหน้าหรือภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการตั้งคำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 อาจมีผลให้ผู้ติดตามผลงานของผู้ให้สัมภาษณ์คล้อยตามสมมติฐานที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งไว้และอาจเกิดความเข้าใจได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ไม่รู้จักบุญคุณของผู้ที่ทำให้มีชื่อเสียง ในด้านอำนาจและความสนิทสนมระหว่างผู้ร่วมสนทนาพบว่าไม่ส่งผลกระทบต่อความสุภาพตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีวัยวุฒิน้อยกว่าผู้สัมภาษณ์จึงต้องทำการตอบคำถามตามบทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ในบริบทของการถาม – ตอบ

(43)

- 1 ถาม เขาบอกว่าคนที่มียอดคนสามารถติดนิวส์อะไรแล้วมันเกิดขึ้นหมด คุณว่ามันเป็นยังงั้นมั๊ยเต้
- 2 ตอบ ผมใส่ใจในการทำงาน บัวขาวกับผมสนิทกันมาก ผมไม่ได้ซื้อเขามา เขาไม่ใช่ลูกน้องผม เขาเป็นเพื่อนผม เขาเป็นเหมือนครอบครัวผม คือเรา เราไม่ได้ใช้เงินซื้อคนแต่เราใส่ใจซื้อคน

(สัมภาษณ์ สันต์ ภิรมย์ภักดี. 7 ตุลาคม 2555)

ติดนิวส์ หมายถึง การเอานิวส์หัวแม่มือติดกับนิวส์กลางหรือนิวส์อื่น ๆ ให้แน่นแล้วสลัดให้ออกจากกันไปกระทบใจมือจนเกิดเสียงดัง (มติชน. 2547: 323) สั่ง หมายถึง บอกไว้เพื่อให้ทำหรือให้ปฏิบัติ (ราชบัณฑิต. 2554: 1198)

จากตัวอย่าง (43) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจหนุ่มทายาทตระกูลดังซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย นอกจากจะดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหารในบริษัทดังกล่าวแล้วผู้ให้สัมภาษณ์ยังเป็นสมาชิกในวงดนตรีชื่อ “กรุงเทพมหานคร” มีธุรกิจร้านอาหาร และเปิดโรงเรียนสอนมวยโดยมี สมบัติ บัญชาเมฆ หรือ บัวขาว นักมวยผู้มีชื่อเสียงเป็นครูฝึกสอน

คำถามในผลัดที่ 1 พบการใช้คำว่า “ติดนิวส์” ซึ่งมีความหมายสื่อไปถึงการออกคำสั่งหรือเรียกใช้เช่นเดียวกับในสังคมตะวันตกที่มักใช้การติดนิวส์เพื่อเรียกผู้ที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่า

เช่น การเรียกบริการในร้านอาหาร เป็นต้น คำถามมีลักษณะของการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ตั้งสมมติฐานว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวยจึงสามารถที่จะใช้เงินทองในการ “สั่ง” ให้ใคร ๆ ทำอะไรได้ตามความต้องการ กอปรกับผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีธุรกิจหลายอย่างจึงเป็นเหตุผลสนับสนุนที่สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว

ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเกิดการสูญเสียหน้าได้ตอบคำถามโดยกลวิธีตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดด้วยการปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วยด้วยคำว่า “ผมใส่ใจในการทำงาน” และ “ผมไม่ได้ซื้อเขามา” การตอบคำถามดังกล่าวนอกจากจะเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เองแล้วยังเป็นการรักษาหน้าให้แก่บุคคลที่ถูกอ้างถึงเพื่อไม่ให้ถูกมองว่าใช้เงินซื้อได้อีกด้วย

(44)

1	ถาม	สังคมเวลาเขาเมาท์ไ้เล็ก มันไม่ได้รักกันจริงหรือ ก็คือ แหม
2	ตอบ2	เหมือนพ่อแม่อัดมาให้ยุ่งเหยิง
3	ถาม	คลุมถุงชน
4	ตอบ2	ใครมาคลุมเล็กไม่ได้หรอกค่ะ
5	ถาม	โอเค สองก็คือว่าเงินกับเงิน <u>น่าจะเป็นกึ่งทองใบหยกที่ราคาแพงที่สุดในประเทศไทย</u>
6	ตอบ2	<u>เล็กไม่เคยคิดเรื่องตรงนี้เลยนะ พูดจริง ๆ นะ</u> คือเล็กชอบพีกรณ์ รักพีกรณ์ในตัวของเขา ทุกอย่างที่อยู่ภายนอกที่คนเห็นที่คนมองกันแบบนี้เล็กว่ามันเป็นโบ๊ส จริง ๆ แล้วเล็กมองในตัวของเขาจริง ๆ ในใจเขา สิ่งที่เขาเป็น จิตใจของเขา และก็การที่เขาดูแลเล็กได้มากกว่าไม่ได้มองว่าเขารวยขนาดไหนค่ะ
7	ถาม	ไม่ได้สนใจตรงนั้นเลย
- (สัมภาษณ์ กรณ์ ณรงค์เดช - ณพารณ โพธิ์รัตนกุล. 8 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (44) เป็นการสัมภาษณ์ทายาท 2 ตระกูลผู้มีชื่อเสียงในสังคมนักธุรกิจ ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าทั้ง 2 คนเป็นผู้มีสถานะทางการเงินและสังคมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ การแต่งงานของคนทั้งคู่หากมองในมุมของคนนอกย่อมเห็นถึงความเหมาะสมทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ คำถามในผลัดที่ 5 ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “น่าจะเป็นกึ่งทองใบหยกที่ราคาแพงที่สุดในประเทศไทย” การใช้สำนวน “กึ่งทองใบหยก” ซึ่งมีความหมายถึง คู่ชายหญิงที่แต่งงานกันด้วยความเหมาะสม (เอกรัตน์ อุดมพร. 2547: 17) โดยนำมาเปรียบเทียบกับคู่

ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 คนนั้นทำให้ตีความได้ว่าผู้สัมภาษณ์แฝงนัยยะถึงสาเหตุของการแต่งงาน กล่าวคือ การแต่งงานของบุคคลคู่นี้เป็นไปเพียงเพื่อความเหมาะสมของสถานะทางการเงินและสังคมที่ทัดเทียมกันเท่านั้นสื่อให้เห็นถึงการวัดคุณค่าของความรักที่สถานะทางการเงิน ถ้อยคำที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ว่า “ราคาแพงที่สุดในประเทศไทย” จึงเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 คน ในผลัดที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายหญิงได้ตอบคำถามโดยการปฏิเสธสมมติฐานด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ว่า “เลิกไม่เคยคิดเรื่องตรงนี้เลยนะพูดจริง ๆ นะ” การตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายหญิงเป็นการรักษาหน้าด้านบวกทั้งของตนเองและของผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายชายเพื่อต้องการสื่อให้ผู้ติดตามรายการเข้าใจว่าเหตุผลที่ทั้ง 2 คนแต่งงานกันไม่ได้มาจากความร่ำรวยที่เท่าเทียมกันแต่มาจากความดีและจิตใจที่ดีของฝ่ายชายมากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพหรืออำนาจ และระยะห่างระหว่างคู่สนทนา พบว่า การถาม – ตอบ ดังตัวอย่าง (44) ไม่ได้ส่งผลต่อการสูญเสียหน้าหรือภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่อย่างไรก็ตามในบริบทของการสัมภาษณ์ที่ต้องบอกเล่าเรื่องราวหรือข้อมูลผ่านผู้สัมภาษณ์ไปสู่สาธารณชน การถาม – ตอบในประเด็นดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกและชื่อเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1.1.3 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(45)

1	ถาม	เอาเป็นว่าชอบซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกดี ๆ ต่อกัน เคยมีมัยที่คุณบึงคนอายุ 40 เอาอย่างนี้ดีกว่า
2	ตอบ	มีอะ คุณคิดว่า อายุเป็นเพียงแค่ตัวเลข ในจิตใจ ในตัวของทุก ๆ คนยังมีความเป็นเด็กหลงเหลืออยู่ ไม่ว่าจะอายุ 50 75 จะ 50 หรือจะ 70 หรือจะ 80 มีความที่อยาก อยากเล่น อยากสนุก อยากจะกลับไปเป็นเด็ก มันมีตรงนั้นอยู่แล้ว ซึ่งคุณคิดว่ามันเป็นเสน่ห์ มันเป็นจุดที่น่าสนใจของทุก ๆ คน แต่คุณเป็นคนที่ไม่มีสเปก ไม่ใช่แบบว่าต้องเป๊ะ ต้องหน้าตาอย่างนี้ ต้องหุ่นอย่างนี้ ต้องสูงขนาดนี้ ต้องนิสัยอย่างนี้ ต้องเป็นคนอย่างนี้ ต้องเป็นคนประเทศนี้ ไม่มีครับ คือคุณเป็นคนที่...

3	ถาม	<u>ใจง่ายหรือ</u>
4	ตอบ	<u>ไม่ใช่ใจง่ายเขาเรียกว่าเปิดรับ</u>
5	ถาม	<u>เปิดรับ</u>
6	ตอบ	<u>เปิดรับ</u>

(สัมภาษณ์ นิชคุณ หรเวชกุล. 29 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (45) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคนไทยที่ได้มีโอกาสไปเป็นนักร้องหนึ่งในสมาชิกของวงทูพีเอ็มภายใต้สังกัดของเจวายพี เอนเตอร์เทนเมนต์ ประเทศเกาหลีและได้รับชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย

คำถามในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามด้วยรูปประโยค “เคยมีมัยที่คุณบ๊องคนอายุ 40 เอาอย่างนี้ดีกว่า” เนื่องจากบทบาทที่ได้รับในภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ร่วมแสดงเป็นบทบาทของเด็กหนุ่มที่ได้ชอบพอกับหญิงสาวที่มีอายุ 40 ปี ในผลัดที่ 2 ผู้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามโดยยอมรับสมมติฐานและให้ข้อมูลเพิ่มเติมของคำตอบ ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามกลับถึงพฤติกรรมดังคำตอบในผลัดที่ 2 ว่า “ใจง่ายหรือ” ซึ่งคำว่า ใจง่าย (ว.) หมายถึง เชื่อง่าย , ยินยอมง่าย (มดิชน. 2547: 243) การใช้ถ้อยคำดังกล่าวในผลัดที่ 3 ส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าด้านบวกเนื่องจากพฤติกรรมของผู้ที่ถูกเรียกว่า “ใจง่าย” นั้น เป็นพฤติกรรมที่ส่อไปในด้านลบและไม่เป็นที่ชื่นชอบในสังคม เช่น หญิงสาวที่คบหากับชายหนุ่มไม่เลือกหน้าก็จะถูกสังคมประณามว่าเป็นหญิงใจง่าย เป็นต้น ในขณะที่ชายหนุ่มหากถูกกล่าวหาว่าเป็นคนใจง่ายมักจะแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเจ้าชู้ คบหาผู้หญิงไม่เลือกหน้า การที่ผู้สัมภาษณ์ใช้คำดังกล่าวจึงเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์

ในผลัดที่ 4 และ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทำการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าด้วยกลวิธีความสุภาพแบบตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดด้วยการปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐานด้วยถ้อยคำว่า “ไม่ใช่ใจง่ายเขาเรียกว่าเปิดรับ” เพื่อแสดงว่าพฤติกรรมของตนเองดังคำตอบในผลัดที่ 2 เป็นการ “เปิดรับ” ที่จะคุยกับคนทุกคนมากกว่า อีกทั้งยังส่อให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่ไม่แบ่งแยกชนชั้นว่าจะคุยหรือจะคบหากับใครซึ่งเป็นการเพิ่มหน้าด้านบวกให้กับตนเองต่อผู้ชมหรือผู้ติดตามผลงาน

จากตัวอย่างดังกล่าว จะพบว่าเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่าผู้สัมภาษณ์คำถามหรือการใช้ถ้อยคำจะไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกมากนัก แต่จะคำนึงถึงสิทธิ์ที่ได้รับจากการถามในฐานะเป็นผู้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่า

(46)

- 1 ถาม ทำไมเวลาสอนภาษาอังกฤษมันต้องดูกระแตหรือโอเวอร์แอคติ้ง
- 2 ตอบ สิ่งที่ลูกกอล์ฟสอนคือสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่กระแต กระแตเนี่ยเรารู้ว่าเป็นยังไง เพราะเรา ถ้าเราอยากกระแต เราจะทำได้ดี เรารู้ด้วยว่าถ้าเราจะมีจิตใส่ เข้ามานั่นละคือกระแต การที่เราแบบ “สวัสดีค่ะอาจารย์” (ใส่น้ำเสียง) แต่ ถ้าเราออกเสียงภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาอังกฤษ ให้ถูกต้อง มันไม่ใช่การ กระแตซักหน่อย มันก็เหมือนเราออกเสียงคำภาษาไทยว่า “ตลาด” กระแต ตรงไหน

(สัมภาษณ์ คณาธิป สุนทรักษ์ (ครูกอล์ฟ). 30 กันยายน 2555)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “กระแต” ว่าหมายถึง ดัดจริต, ทำในสิ่งที่ไม่น่าทำ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 35)

พจนานุกรมฉบับมติชนให้ความหมายของ คำว่า “กระแต” ว่าหมายถึง ดัดจริต, ดีด้น (มติชน. 2547: 25)

จากความหมายดังกล่าวในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงให้ความหมายคำว่า “กระแต” หมายถึง พฤติกรรมหรือความประพฤติที่ไม่เหมาะสม , พฤติกรรมที่ไม่น่าทำ

วิทย์ บุรณะธรรม ให้ความหมายของคำว่า “โอเวอร์” ว่าหมายถึง เหนือ, อยู่เหนือ, บน, อยู่บน, เหนือกว่า, สูงกว่า, เกินกว่า (2551: 713) และคำว่า “แอคติ้ง” ว่าหมายถึงกระทำ, แสดง, ดำเนิน, ประพฤติ (2551: 19) ในงานวิจัยนี้จึงสรุปคำว่า “โอเวอร์แอคติ้ง” หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่เกินกว่าปกติ

จากตัวอย่าง (46) พบการใช้กลุ่มคำไม่ชี้เฉพาะคือคำว่า “ทำไม” ในประโยคคำถามที่ แสดงให้เห็นเจตนาของการตำหนิ (ทัศนวัลย์ เนียมบุบผา. 2544: 45) นอกจากนี้การใช้คำว่า “กระแต” และ “โอเวอร์แอคติ้ง” ซึ่งมีความหมายทางด้านลบจากคำถามในผลัดที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานต่อพฤติกรรมที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงออกว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นในบริบทของการสัมภาษณ์ลักษณะการใช้ภาษาในการถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 จึงเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติผู้สัมภาษณ์ และส่งผลให้เกิดการคุกคามหน้าด้าน บวกเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันกวดวิชา และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กระทำการรักษาหน้าตนเองด้วยการตอบปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งและไม่เห็นด้วย คือ “สิ่งที่ลูกกอล์ฟสอนคือสิ่งที่ถูกต้อง

ไม่ใช่กระดะ” เพื่อยืนยันว่าสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ไม่ถูกต้องแต่พฤติกรรมการสอนของตนเองคือสิ่งที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

การถาม – ตอบดังตัวอย่าง (46) พบว่า แม้ผู้สัมภาษณ์จะได้สิทธิ์ในการถามตามบทบาทของการถาม – ตอบในบริบทของการสัมภาษณ์รวมถึงความสนิทสนมระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ระดับความรุนแรงของคำถามย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ถึงแม้ว่าบุคลิกลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีท่าทางละม้ายคล้ายผู้หญิงจะเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชนแต่ในสถานการณ์ของการเป็นอาจารย์ผู้สอนคำถามของผู้สัมภาษณ์ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ได้

(47)

1	ถาม	คิดว่าอะไรที่มัน ประสพการณ์หรืออะไรสอนให้เรา ในการตอบคำถาม
ตอบนักข่าวมากที่สุด
2	ตอบ	แพรวว่ามันทำให้เรารู้ว่าเราควรจะพูดอะไรอย่างน้อยแค่ไหนมากกว่า
3	ถาม	จากอะไร
4	ตอบ	จากสิ่งที่เราเจอมาทุกวัน จากคำถามที่เราเจอตลอดเวลา คือบางครั้งบาง
คำถามแพรวรู้สึกว่ามัน มันยึดเยียดมากจนเกินไป แล้วบางทีคำตอบของเรา
อาจจะเอาไปใช้ไปทำเป็นอะไรอย่างอื่นอีกซึ่งแพรวรู้สึกว่ามันไม่แฟร์กับคน
ที่อยู่ข้างหน้าตลอดเวลาแล้วเราตอบตลอดเวลาอะไรอย่างเนี่ย บางครั้งคน
ไม่ได้ฟังในคำถามที่เกิดขึ้น คนฟังแต่คำตอบ แล้วบางทีมันก็ บางทีเราก็พูด
อะไรมากไม่ได้
5	ถาม	นั่นคือเหตุผลที่บางทีถ้าคำถามมันมาแบบแรงมากแล้วเราต้อง <u>ตอบแบบสร้าง
ภาพหรือ</u> เอาตรง ๆ
6	ตอบ	ก็ <u>ตอบเท่าที่เราตอบได้ดีกว่าค่ะ</u>

(สัมภาษณ์ เขมนิจ จามิกรณ์. 16 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (47) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดง – นางแบบสาวที่เข้าสู่วงการด้วยวัยเพียง 16 ปี จากเวทีประกวดไทยซูเปอร์โมเดล 2004 และได้รับตำแหน่ง “สุดยอดนางแบบโลก” จากเวที Model of the World 2004 ที่ประเทศจีน

การถาม – ตอบในผลัดที่ 1 – 4 เป็นการถาม – ตอบในประเด็นที่เกี่ยวกับการตอบคำถามต่อสื่อมวลชน เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มีข่าวเกี่ยวกับการตอบคำถามต่อสื่อมวลชนที่มักจะมีรูปแบบที่เหมือนกัน คือคำว่า “ให้ดีที่สุด” จนถึงขนาดมีกลุ่มบุคคลตั้งเป็นกระทู้ในสื่ออินเทอร์เน็ต

ถึงการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่การว่าเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์เป็น “เรื่องราวดี ๆ” ในผลัดที่ 5 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามเหตุถึงผลของการตอบคำถามด้วยรูปแบบซ้ำ ๆ ทั้ง ๆ ที่บางคำถามเป็นเรื่องราวหรือประเด็นร้ายแรงโดยการใช้ถ้อยคำว่า “เราต้องตอบแบบสร้างภาพหรือ” คำถามของผู้สัมภาษณ์ส่งผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์เกิดการสูญเสียหน้าด้านบวก กล่าวคือ เรามักพบเห็นว่าดารา – นักแสดงเมื่อถึงคราวตอบคำถามต่อสื่อมวลชนแม้จะไม่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นความจริงได้ทั้งหมดแต่ก็จะตอบคำถามด้วยข้อมูลหรือเรื่องราวตามกระแสข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งทั้งที่ดีและไม่ดี บางครั้งจะพบว่าดารา – นักแสดงบางคนก็ตอบคำถามด้วยอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ผ่านสื่อมวลชน แต่ในขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์มักตอบคำถามโดยมองว่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นกระแสข่าวไม่ได้มีผลกระทบอะไร จึงเป็นที่มาของคำว่า “เรื่องราวดี ๆ” การใช้คำว่า “สร้างภาพ” ของผู้สัมภาษณ์จึงเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกเพราะสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์สื่อให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เป็นผู้ที่มีลักษณะตามที่แสดงออกต่อสื่อมวลชนแต่ “สร้างภาพ” เพื่อให้ตนเองถูกพูดถึงในด้านหรือมุมดี ๆ

ในผลัดที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพแบบตรงประเด็นตลกแต่งคำพูดด้วยการปฏิเสธสมมติฐานโดยการใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐานด้วยคำว่า “ตอบเท่าที่เราตอบได้ดีกว่าค่ะ” เพื่อแสดงให้เห็นว่าการตอบคำถามของตนเองไม่ได้เกิดจากการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูดี แต่เป็นการตอบหรือพูดในสิ่งที่ตัวผู้ให้สัมภาษณ์ทราบข้อมูลและสามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้และไม่กระทบกระเทือนไปถึงใคร

1.1.2 การยอมรับสมมติฐาน

การยอมรับสมมติฐาน หมายถึง การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับหรือแสดงความเห็นด้วยกับสมมติฐานของคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งขึ้น การยอมรับสมมติฐานบางครั้งอาจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสียหน้า แต่กลวิธีนี้จะช่วยทำให้ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ชมรายการเข้าใจถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทันที ดังตัวอย่าง

(48)

- 1 ถาม แต่ได้คุ้มมั้ย คุ้มในแง่ของการที่เป็นภรรยาเขามาสิบกว่าปี คุณถือว่าแฟร์มั๊ย
 - 2 ตอบ ก็ถือว่าแฟร์ในจำนวนเงินสินนั้นแหละ
 - 3 ถาม ก็คนเวลาเขาดูเขามีความรู้สึกว่าคุณต้องการอะไรอีก ผมขอถามตรง ๆ ว่าคุณยังต้องการบ้านอะไรอีกหรือเปล่า
 - 4 ตอบ ต้องการสิคะ เพราะกานต์ต้องอยู่บ้านกับลูก ถ้าเกิดว่าลูกอยู่ที่ไหนเราก็ต้องอยู่ที่นั่น ถ้าเขาต้องการบ้านหลังนี้ กานต์ก็ต้องออกไปซื้อบ้านใหม่อยู่กับลูก
- (สัมภาษณ์ วิภากร สุขพิมาย. 22 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (48) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตภรรยาของนักร้องร็อกเกอร์ชื่อดังของเมืองไทยที่กำลังมีข่าวเลิกรากันเนื่องจากนักร้องผู้นั้นติดยาเสพติดจนส่งผลกระทบต่อครอบครัว

คำถามในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ถามด้วยถ้อยคำ “ผมขอถามตรง ๆ ว่าคุณยังต้องการบ้านอะไรอีกหรือเปล่า” เนื่องจากมีข่าวว่าเมื่อครั้งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตัดสินใจเลิกรากับนักร้องหนุ่มแล้วนั้น มีการแบ่งทรัพย์สินและเงินสดเรียบร้อยแล้วตามกฎหมายซึ่งแสดงว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เป็นผู้เสียผลประโยชน์ในทรัพย์สินส่วนที่ตนเองมีสิทธิ์พึงรับ พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “หรือเปล่า” ซึ่งเป็นประโยคคำถามให้ตอบรับหรือตอบปฏิเสธ ถ้อยคำถามของผู้สัมภาษณ์ส่งผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์เกิดการสูญเสียหน้าด้านบวก กล่าวคือ สมมติฐานของผู้สัมภาษณ์สื่อความหมายไปยังผู้สัมภาษณ์ว่าเป็นผู้ที่ไม่รู้จักพอใจในทรัพย์สินที่ได้จนต้องออกมาเรียกร้องต้องการสิทธิอันชอบธรรมในบ้านที่ตนเองอาศัยอยู่

ในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพแบบตรงประเด็นไม่ตกแต่งคำพูดโดยการยอมรับสมมติฐานด้วยคำว่า “ต้องการสิคะ” การใช้กลวิธีนี้ส่งผลให้เกิดการคุกคามหน้าตนเองแต่เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการที่จะชี้แจงถึงเหตุผลที่ต้องการบ้านเพราะตนเองมีลูกที่ต้องดูแลอีก 3 คน ซึ่งเป็นเหตุผลที่เหมาะสมและควรกระทำมากกว่าในฐานะมารดาทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้คำนึงถึงภาพลักษณ์ของตนเองที่ต้องยอมรับสมมติฐาน ในทางตรงข้ามการยอมรับสมมติฐานของผู้ให้สัมภาษณ์และเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือรายละเอียดของเรื่องราวดังกล่าวยังเป็นการเพิ่มหน้าด้านบวกให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์อีกด้วยเพราะทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจและเกิดความเห็นใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(49)

- 1 ถาม เคยมีการร่วมงานกับใครซักคนในวงการ แล้วต้องมีเลิฟซีน แล้วในฐานะ
นักแสดงเขาจะต้องมีวินัย ก็เป็นแค่นักแสดงร่วมกัน แต่เคยมีเฟลอมัยย์ ทำไม
จากนี้กับผู้หญิงคนนี้นั้น โอ้ มันโรแมนติกขนาดนี้
- 2 ตอบ เขาเรียกว่ามันเป็นเคมี
- 3 ถาม มันมีมัย
- 4 ตอบ มี มันเป็นเคมี
- 5 ถาม ที่เราจะลืมนะเราชักขำวูบหนึ่ง แล้วนึกถึงแต่เขาในฉากแบบนี้
- 6 ตอบ อ้อ ทุกครั้งที่เล่นไม่นึกถึงแฟนอยู่แล้ว จะบ้าเหวอ จูบกับเขาอยู่นึกถึงแฟน
- 7 ถาม คุณไม่ได้เป็นแฟนกับพลอย แต่ตอนที่จูบพลอยเนี่ย เคยรู้สึก โอ้ ทำไมพลอย
น่ารักอย่างนี้วะ มันมีมัยตอนนั้น
- 8 ตอบ ก็มี แต่ว่า
- 9 ถาม ที่ไม่ได้อยู่ในบทนะ
- 10 ตอบ ไม่ แต่มันอยู่ในบท แต่คือมันก็คือ คือตัวละครมันเต็มไปด้วยอารมณ์พวกนั้น
อยู่แล้ว ทำไมเราจะต้องมีของเราเข้าไปซ้อนอีกบทหนึ่ง โอ้ที่เล่นอยู่มันก็เล่นตัว
อยู่แล้ว เพียงแต่มันก็ยังอยู่ในมุมมองของตัวละคร ซึ่งเราก็กลับมามันคือเคมี
ระหว่าง...เราก็ออมรับว่าตอนเราทำงานกับพลอยเนี่ยมันมีเคมี และก็ เราชอบ
ทำงานกับเขา เราารู้สึกว่าแบบ มัน เขาก็มีความ ที่แบบ คือถึงเวลาเขาก็
ฉันทันทีเป็นแค่ตัวละคร จะยังไงก็ มาเหอะ แล้วเขามาเต็ม
- (สัมภาษณ์ อนันดา เอเวอร์ริ่งแฮม. 26 กุมภาพันธ์ 2555)

จากตัวอย่าง (49) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงหนุ่มที่เข้าสู่วงการบันเทิงตั้งแต่อายุ 14 ปี และมีผลงานที่สร้างชื่อเสียงจนเป็นที่โด่งดังจากภาพยนตร์เรื่อง ชัตเตอร์ กดติดตาย และ Me Myself ซึ่งภาพยนตร์เรื่องหลังได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลถึง 6 สถาบัน (สารานุกรมเสรี. 2557: ออนไลน์) นอกจากผลงานภาพยนตร์ที่สร้างชื่อเสียงแล้วผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้รับฉายาจากสื่อมวลชนว่า “นักแสดงตีสต์แตก” เนื่องจากเป็นผู้ที่มีโลกส่วนตัวสูงจนเป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายของคนในวงอาชีพเดียวกัน นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเป็นที่กล่าวถึงในด้านของการทุ่มเทกับบทบาทในการแสดงที่ได้รับจนเป็นที่กล่าวถึงของสื่อมวลชนและผู้กำกับที่เคยได้ร่วมงานกัน

จากตัวอย่างผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงการแสดงในบทเข้าพระเข้านางของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าเคยมีเฟลอสอดความรู้สึกนอกบทบาทที่ได้รับหรือไม่ ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยใช้คำว่า “เคมี” ซึ่งมีความหมายถึงระดับความสัมพันธ์ของความรักที่เกี่ยวกับเคมี ได้แก่ ระดับแรก

คือระดับ “ตึงตูด” ที่ร่างกายจะหลั่งสารเคมีที่ชื่อว่าฮอร์โมน Dopamine และ Norepinephrine เมื่อพบคนที่เราถูกใจ ระดับที่สองคือระดับผูกพันโดยร่างกายจะหลั่งฮอร์โมนที่ชื่อว่า Oxytocin และ Vasopressin และระดับสุดท้ายคือระดับที่จะเกิดความรู้สึกทางเพศซึ่งเกิดจาก Testosterone ในผู้ชาย และ Estrogen ในผู้หญิง (ASTVผู้จัดการออนไลน์. 2557: ออนไลน์)

คำถามในผลัดที่ 3 , 5 และ 7 มีลักษณะการใช้ภาษาและสื่อความหมายที่ส่งผลต่อการสูญเสียหน้าด่านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ การถามเพื่อให้แสดงความรู้สึกที่นอกเหนือจากการกำหนดไว้ในบทเข้าพระเข้านางกับนักแสดงหญิงเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ เพราะจะทำให้ผู้ชมหรือผู้ติดตามผลงานเกิดความรู้สึกในด้านลบกับผู้ให้สัมภาษณ์และมองว่าเป็นผู้ฉวยโอกาส โดยเฉพาะเมื่อต้องร่วมแสดงฉากดังกล่าวกับนักแสดงหญิง นอกจากนี้คำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 5 และ 7 ยังเป็นการสื่อถึงความไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติ และไม่ซื่อสัตย์ต่อคนรักของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประพฤติปฏิบัติในสังคมไทย ดังนั้นคำถามของผู้สัมภาษณ์จึงเป็นการคุกคามหน้าด่านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์

ในผลัดที่ 4 และ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยการยอมรับสมมติฐานซึ่งเป็นกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นไม่ตกแต่งคำพูด กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับสมมติฐานที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งขึ้นด้วยคำว่า “มี” “ก็มี” แต่ขยายความต่อว่าเป็นเพราะสิ่งที่เรียกว่า “เคมี” ซึ่งเป็นการเกิดจากระบบร่างกายไม่ได้เกิดจากความรู้สึกต้องการของตนเอง

(50)

1	ถาม	แล้วอะไรเกิดขึ้นในอาทิตย์ที่ผ่านมาที่เป็นตัวชนวน เพราะว่าถ้าเกิดพี่จะออกพี่ก็คงจะคุยกับเขาในวันที่ไม่ได้ถ่ายทำ แต่พี่ตัดสินใจเลือกบอกในวันที่ถ่ายทำ ซึ่งร้อยคีนั่น แล้วก็บอกกับทีมงานว่าวันนี้เป็นวันสุดท้าย
2	ตอบ	ไม่ใช่ทีมงาน บอกคุณปัญญาคนเดียว ทีมงานรุ่งขึ้นก็ยังไม่รู้
3	ถาม	อ้าวเธอ
4	ตอบ	เดินเข้ามาปั๊บพี่ก็บอกแกลย เทปนี้จะเป็นเทปสุดท้าย แยก ไปไหน จะไปไหน แกตกใจ แกรง มันผิดคาดนะ พี่ว่าลักษณะนี้มันน่าจะไต่ยืนว่า อืมเธอ อืมอะไรอย่างเนี่ย
5	ถาม	หมายความว่าไงครับ
6	ตอบ	พี่ผิดคาด พี่นึกว่าเขาไม่แฮปปี้เราไง เขาคงไม่อยากให้เราอยู่ แต่เขาก็จะแบบว่าบ๊ายบายไปเรื่อย ๆ

- 7 ถาม พี่ 20 กว่าปีอยู่ด้วยกันมานานก็ต้องรู้สึกบ้าง
 8 ตอบ พี่ก็รู้สึก พี่ก็รู้สึก
 9 ถาม พี่รู้สึกว่าเหมือนปีที่ผ่านมาโดนบีบหรือ
 10 ตอบ ใช่ นี่พี่พูดตรง ๆ นะ พี่รู้สึกว่าเหมือนโดนบอนไซ

(สัมภาษณ์ มยุรา เศวตศิลา (1) .14 ตุลาคม 2555)

โดน หมายถึง กระทบกระทั่ง, กระทบกระทั่ง, สัมผัสถูกต้อง; ถูก เช่น โดนตี (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 447) บีบ หมายถึง กดดัน เช่น ถูกบีบ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 674) ในงานวิจัยนี้กำหนดให้ โดนบีบ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกกดดันหรือถูกบีบบังคับ

จากตัวอย่าง (50) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงที่มีผลงานในวงการบันเทิงมากกว่า 30 ปี ผู้ซึ่งมีกระแสข่าวการตัดสินใจลาออกจากการเป็นพิธีกรร่วมในรายการเกมโชว์รายการหนึ่ง ที่ร่วมทำมาตลอดกว่า 20 ปี จากตัวอย่างเป็นการถามในประเด็นเรื่องให้ผู้ให้สัมภาษณ์กำลังตกเป็นข่าว คือ เรื่องการลาออกจากการเป็นพิธีกรร่วม

ในผลัดที่ 9 ผู้สัมภาษณ์ถามด้วยถ้อยคำว่า “โดนบีบหรือ” แสดงว่าผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานเรื่องการลาออกของผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีสาเหตุมาจากการโดนบีบจากเจ้าของรายการ ซึ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคยแถลงข่าวเมื่อวันงานเปิดตัวหนังสือของตนเองว่ารู้สึกน้อยใจที่บทบาทของการเป็นพิธีกรร่วมในรายการไม่โดดเด่นเหมือนเช่นในอดีต บางครั้งมีเพียงแค่ออกมายืนเฉย ๆ แล้วเปิดแผ่นป้ายรางวัล ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งคิดว่าตนเองมีความสามารถมากกว่าที่เป็นอยู่เกิดความรู้สึกน้อยใจและมองว่าการกระทำเหล่านั้นอาจจะเป็นเพราะต้องการบีบให้ตนเองลาออกจากการเป็นพิธีกรร่วมมากกว่าที่จะต้องให้เจ้าของรายการเอ่ยปากเอง พบว่าในผลัดที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยเล่าถึงเหตุการณ์ที่ลาออกว่าไม่เป็นไปอย่างที่ตนเองคิดเนื่องจากเจ้าของรายการมีอาการและทำที่ตกใจที่ตนเองลาออก คำถามในผลัดที่ 7 และ 9 จึงมีลักษณะของการถามนำเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบและยอมรับสมมติฐานถึงการกระทำและพฤติกรรมดังกล่าวตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่ามานั้นเป็นการ “โดนบีบ” ซึ่งพบการใช้คำบอกการถามว่า “หรือ (หรือ)” เพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ดังนั้นคำถามในผลัดที่ 9 จึงเป็นคำถามที่คุกคามหน้าด่านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะแสดงให้เห็นว่าผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่าผู้ให้สัมภาษณ์ “โดนบีบ” และไม่ได้เห็นด้วยกับคำตอบในผลัดที่ 6

ในผลัดที่ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพแบบตรงประเด็นไม่ ตกแต่งคำพูดโดยการยอมรับสมมติฐาน พบว่าการตอบคำถามด้วยกลวิธีนี้เป็นการคุกคามหน้า ตนเองที่ต้องยอมรับตามสมมติฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่ในตัวอย่าง (35) นี้เนื่องจากผู้ให้ สัมภาษณ์ต้องการที่จะชี้แจงข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือบอกเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ผู้ให้ สัมภาษณ์จึงไม่ได้คำนึงถึงการเสียหน้าหรือภาพลักษณ์ ในขณะที่เกี่ยวกับการบอกเล่าเหตุการณ์ ทั้งหมดดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อหน้าด้านบวกของผู้ที่ถูกอ้างถึงมากกว่า

1.1.3 การกลบเกลื่อน

เป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้ภาษาอย่างอ้อมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง การไม่พูด อย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีของผู้ร่วมสื่อสาร เพื่อลดความรุนแรง ของถ้อยคำหรือประโยคและเป็นการลดความเสี่ยงในการต้องรับผิดชอบต่อถ้อยคำของผู้พูดโดย มีเหตุผลหลักคือความสุภาพ (สุนันทา คงประโคน, 2544: 11 - 17) ระบุภาษาที่ใช้เพื่อแสดง การกลบเกลื่อนที่ปรากฏมีดังต่อไปนี้

1.1.3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน คือ การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้คำหรือ ถ้อยคำเพื่อแสดงว่าสิ่งที่กล่าวเป็นเพียงการคาดคะเนที่อาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ นอกจากนี้การ ใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนยังช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ได้ จากการวิเคราะห์ ข้อมูลพบการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน คือคำว่า “คงจะ” “อาจจะ” “คง” ดังตัวอย่าง

(51)

1	ถาม	เรามาพูดเรื่องอินเทอร์เน็ตกันหน่อยดีกว่ากับเหตุการณ์บ้านเมืองเมื่อที่ทำงานได้มี โอกาสไปค้นชื่อเจ้เกี้ยวในอินเทอร์เน็ตเนี่ยมันจะพ่วงเรื่องของสีมาเลย เจ้เกี้ยว สีนั้น เจ้เกี้ยวสีนี้ เจ้เกี้ยวผมถามตรง ๆ วันนี้เลยแล้วกันว่า ตกลงแล้วจุดยืน มุมมองของเจ้เกี้ยวเกี่ยวกับเรื่องของการแบ่งสีมันคือยังไง
2	ตอบ	คุณวุฒดีถามฉันแบบนี้ ถามว่าฉันจะอยู่สีไหนใช่ไหม
3	ถาม	<u>ไม่ใช่ ผมถามว่ารู้สึกยังไงเวลาเขาตราหน้าว่าเราต้องอยู่สีนี้หรืออยู่สีนั้น หรือ</u>
<u>เรามีจุดยืนอย่างโน้นอย่างนั้น แล้วประเทศชาติบ้านเมืองที่มันมีการแบ่งแบบเนี่ย</u>
<u>เจ้รู้สึกยังไงบ้างกับประเด็นนี้</u>

- 4 ตอบ ฉันเองคงจะอยู่แบบที่ว่าสิ่งไหนดีฉันจะอยู่ อยู่คล้าย ๆ อยู่ต่างจังหวัดฉันก็จะรู้ การเมืองไปแบบไหน ใครยังงั้นในจังหวัดนั้น ในจังหวัดนี้ ในจังหวัดไหน แต่ ฉันมีความรู้สึกที่ต่าง ๆ ต่างคนต่างเล่นไปเถอะเพราะว่ามันเป็นความพอใจ ของทุก ๆ คนซึ่งมันไม่เหมือนกัน ก็เพราะความคิดมันไม่เหมือนกัน มันก็จะ คิดไปว่าไอ้สี่ไอนี้ดีนะ สีแดงดีนะ สีเหลืองดีนะ สีน้ำเงินดีนะ สีขาวดีนะ มันเป็นความพอใจของเพื่อนมนุษย์ที่เกิดมาเขาเรียกว่าคำว่า คน ทุกอย่างมัน ก็คนกันไปหมดละคะ แต่ว่าฉันเองมีความรู้สึกที่ว่าสีอะไรมันก็ไม่ต่างกันหรอก เพราะสีไหนทำไม่ดีสีนั้นก็มีปัญหาที่ต้องจบสิ้นไปเท่านั้นเอง
- (สัมภาษณ์ สุจินดา เชิดชัย. 15 มกราคม 2555)

พจนานุกรมฉบับมติชนให้ความหมายของคำว่า จุดยีน (น.) หมายถึง สถานะอันเป็นตัว กำหนดการมองและทำที่ต่อปัญหา (มติชน. 2547: 234) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า จุดยีน (น.) หมายถึง ความคิดแน่วแน่ , ความมั่นคงใน หลักการตามความคิดความเชื่อของตน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 329) งานวิจัยนี้ผู้วิจัย กำหนดให้คำว่า “จุดยีน” หมายถึง ความคิดแน่วแน่ , ความมั่นคงที่เป็นตัวกำหนดความคิด ความเชื่อของตนเอง

จากตัวอย่าง (51) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเจ้าของบริษัทเชิดชัยทัวร์ และเป็นนายกสมาคม ผู้ประกอบการรถยนต์โดยสารซึ่งมีกระแสน้ำว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในกลุ่มแนวร่วม ประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “กลุ่มคนเสื้อแดง” จนกระทั่งถูกศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) สั่งห้ามดำเนินการทางธุรกรรมที่ เกี่ยวกับการเงิน

ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงประเด็นทางการเมืองที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตกเป็นกระแสน้ำ คำถามในผลัดที่ 3 มีลักษณะของการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ พบการใช้คำว่า “ตราหน้า” ซึ่งหมายถึง หมายหน้าไว้ , หยามหน้า , สบประมาท (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 460) การใช้คำที่มีความหมายในด้านลบกับผู้อาวุโสกว่าถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่สุภาพในสังคมไทย เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการไม่ให้ความเคารพแม้ว่าในฐานะผู้สัมภาษณ์จะได้สิทธิในการถามข้อมูล จากผู้ให้สัมภาษณ์ก็ตาม นอกจากนี้การให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อาจก่อให้เกิดการถกเถียง และนำไปสู่การคุกคามหน้ายังเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในการสนทนาร่วมกันของหลักความสุภาพตาม แนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวณฺธิช. 2551. 133)

จากตัวอย่าง (52) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักจัดรายการวิทยุซึ่งผันตัวเองมาเป็นผู้บริหาร ดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (สายธุรกิจสื่อ) ของบริษัทค่ายเพลงชื่อดังของวงการบันเทิง นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเป็นผู้บุกเบิกการจัดรายการวิทยุผ่านคลื่นความถี่ คือ กรีนเวฟ และ ฮอตเวฟ จนได้รับความนิยมจากผู้ฟังรายการ ปัจจุบันผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหนึ่งในนักจัดรายการวิทยุ รายการหนึ่งที่มีเนื้อหาของการตอบปัญหาเรื่องราวหรือมุมมองความรักในหลากหลายรูปแบบจากผู้รับฟังรายการที่โทรเข้ามาปรึกษาจนกระทั่งเรื่องราวเหล่านั้นถูกนำมาถ่ายทอดเป็นละครชุด ประกอบบทเพลงที่มีผู้ติดตามและกล่าวถึงเป็นอย่างมาก แม้จะเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ตอบปัญหา เรื่องราวความรักของบุคคลอื่นแต่ในชีวิตจริงด้านความรักของผู้ให้สัมภาษณ์กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ในผลการถาม – ตอบที่ 1 – 6 เป็นการถาม – ตอบเรื่องราวความรักของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าผู้ให้สัมภาษณ์เคยสมรสและเลิกรากับอดีตสามี และครองตนเป็นโสดมาเป็นระยะเวลานานจนกระทั่งมีชาวเซ็กซ์สาวกับนักจัดรายการที่อยู่ภายใต้การดูแลของตัวเองแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ให้การปฏิเสธและยืนยันทุกครั้งที่มีการสัมภาษณ์ว่าไม่ได้เป็นอย่างที่ชาวนำเสนอ ในผลัดที่ 7 ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามด้วยประโยค “แล้วถ้าหลังจากวันนี้ไป มีคนที่ใช่ สมมติเข้ามา จะยอม ยอมมีแฟนใหม่มั้ยพี่” พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ใหม่ (มัย)” ซึ่งเป็นประโยคคำถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ จากคำถามเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ดำรงตำแหน่งในระดับผู้บริหารและมีวุฒิเกินกว่าจะคิดถึงเรื่องความรักครั้งใหม่ซึ่งอาจถูกมองไม่ดีในสายตาของผู้ที่ติดตามรายการ

ในผลัดที่ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองในการตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดโดยการกลบเกลื่อนด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน พบการใช้คำว่า “คง” ในผลการตอบเพราะผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลางต่อเรื่องที่ผู้สัมภาษณ์ถามรวมถึงการไม่ต้องรับผิดชอบกับคำพูดของตนเองหากเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในอนาคต

(53)

1	ถาม	คุณรู้มั๊ยว่ามีช่วงหนึ่งในชีวิตที่คุณก็เป็นนางเอกละ แต่คุณเข้าใจว่าเป็นนางเอกที่เขามองว่าเป็นก็ได้ไม่เป็นก็ได้ คุณเข้าใจความหมายของम्मมัย
2	ตอบ	(หัวเราะ) เข้าใจ

- 3 ถาม แต่วันนี้ ไม่รู้จะใช้คำอะไรในทีวีให้มันสุภาพไปกว่านั้นะ ตัวเล็กอะ ถูกมั๊ย
 แต่วันนี้มันไม่ใช่ คุณคือเบอร์ 1 ช่วงเวลานั้นของชีวิตมันมีน้อยใจบ้างมั๊ย
- 4 ตอบ ในช่วงเวลาที่เรายังเด็ก ๆ แล้วเราก็ความเข้าใจในชีวิตน้อย ๆ มันก็คงมี แต่ว่า
 พอเราเข้าไปมันก็สอนเราว่า เอ๊ย มันคือ business นะ มันก็คือธุรกิจอย่าง
 หนึ่ง เราก็คือสินค้าตัวหนึ่งซึ่งอาจจะ อาจจะยังไม่ติดตลาดเท่าไร เราก็ต้อง
 อยู่ของเราไป แต่เราก็ต้องแอบปี๊ที่ว่าเรากียังมีโอกาสมากกว่าตั้งหลาย ๆ คน
- (สัมภาษณ์ อารยา เอ ฮาร์เก็ต. 19 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (53) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงสาวลูกครึ่งที่มีกระแสข่าวว่าย้ายสังกัดจากช่องหนึ่งไปสู่อีกช่องหนึ่งด้วยเหตุผลว่าถูกลดบทบาททางด้านการแสดงจากนางเอกเป็นนางร้าย หลังจากย้ายสังกัดผู้ให้สัมภาษณ์ตกเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานาถึงสาเหตุของการย้ายสังกัดจนกระทั่งมารับบทบาทเป็น “เรยา” หญิงสาวผู้ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัวต้องแย่งชิงสามีของผู้อื่น การแสดงบทดังกล่าวทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังและได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเป็นอย่างมากจนกระทั่งเกิดปรากฏการณ์ในวงการบันเทิงว่า “เรยาฟีเวอร์” (สยามดารา. 2557: ออนไลน์)

คำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 และ 3 มีลักษณะของการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ประโยค “แต่คุณเข้าใจว่าเป็นนางเอกที่เขามองว่าเป็นก็ได้ไม่เป็นก็ได้” ในผลัดที่ 1 เป็นการแฝงนัยยะถึงบทบาทและสถานะของผู้ให้สัมภาษณ์เมื่อครั้งยังไม่ได้ย้ายสังกัดว่าเป็นนางเอกที่ไม่ได้รับความสำคัญโดยเฉพาะในบทบาทของการแสดงที่ช่วงหลังมักจะได้รับบทรองจากนางเอกร่วมสังกัดคนอื่น ๆ ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “ตัวเล็ก” ซึ่งหมายถึง เป็นการเน้นย้ำถึงการไม่เห็นความสำคัญของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันหลังจากย้ายสังกัด กลายเป็น “นางเอกเบอร์ 1” ที่มักจะได้รับบทบาทสำคัญและแสดงฝีมือในการแสดงได้เต็มที่ ในผลัดที่ 3 ประโยค “ช่วงเวลานั้นของชีวิตมันมีน้อยใจบ้างมัย” เป็นการใช้ประโยคคำถามเพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธซึ่งพบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” แสดงว่าผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่าผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความน้อยใจที่ไม่ได้รับความสำคัญหรือไม่เห็นความสำคัญเลย ตัดสินใจย้ายสังกัดซึ่งส่งผลกระทบต่อหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์

ในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองในการตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดโดยการกลบเกลื่อนด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนพบการใช้คำว่า “คง” และ “อาจจะ” เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลางต่อเรื่องที่ถูก

สัมภาษณ์และไม่ให้เกิดผลกระทบหรือพาดพิงถึงบุคคลอื่น ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “ติดตลาด” ซึ่งหมายถึง เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย (มติชน. 2547: 373) และเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นสินค้าชิ้นหนึ่งที่ยังไม่ติดตลาดการมีผลงานหรือไม่มีผลงานนั้นเป็นเรื่องของธุรกิจซึ่งตัวผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเรียนเรียนรู้ที่จะยอมรับและเข้าใจเพื่อความอยู่รอดและไม่ได้น้อยใจตามที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งสมมติฐานการตอบคำถามในลักษณะนี้ผ่านสื่อสาธารณะถือเป็นการเพิ่มหน้าและคุณค่าให้กับตนเองได้อย่างดี

1.1.3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ เป็นการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นที่เป็นกลางและลดน้ำหนักของถ้อยคำที่กล่าวออกมา พบการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ คือคำว่า “ว่า” “คิดว่า” ดังตัวอย่าง

(54)

1	ถาม	คำถามที่หลายคนรอคอยคำตอบมากก็คือ เพราะรักหรือเหมาะสม
2	ตอบ1	อันดับแรกคือเพราะรัก แล้วพออยู่ด้วยกันมันเหมาะสมมันก็เลย double bonus in point ไป
3	ถาม	เล็กน้อย
4	ตอบ2	เหมือนกัน เล็กคิดว่าความรักอย่างเดียวไม่พอ หรือความเหมาะสมอย่างเดียวก็ไม่พอ มันต้องผสมกัน แล้วก็แบบว่าต่อยอดกันไปเองจากพื้นฐานความรักแล้ว แล้วถ้าเกิดเห็นไม่ตรงกันซักอย่าง หรือว่าไลฟ์สไตล์ไม่เหมือนกันเลยเล็กน้อยมันอยู่กันยากนะ
- (สัมภาษณ์ กรณ์ ณรงค์เดช - ณพากรณ์ โพธิ์รัตนังกูร. 8 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (54) เป็นการสัมภาษณ์คู่สมรสที่เป็นทายาทของ 2 ตระกูลผู้มีชื่อเสียงอันเป็นที่ทราบกันดีถึงความร่ำรวยในสังคมนักธุรกิจ การแต่งงานของคนทั้ง 2 เป็นที่กล่าวถึงเป็นอย่างมากและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นคู่สมรสที่เหมาะสมกันเพราะสถานะทางการเงินและสังคมมากกว่าความรัก

ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามโดยการอ้างถึงบุคคลอื่น กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำว่า “หลายคน” เพื่อแสดงว่าคำถามไม่ได้เกิดจากสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์เองแต่เป็นคำถามที่บุคคลอื่นต่างก็ต้องการทราบคำตอบ ผู้สัมภาษณ์จึงทำหน้าที่เป็นเพียงแค่คนกลางเพื่อ “ถามแทน” อย่างไม่รู้ก็ตาม คำถามมีลักษณะของการคุกคามหน้าด้านบวก กล่าวคือ ประโยค “เพราะรักหรือเหมาะสม” เป็นการตั้งสมมติฐานว่าการแต่งงานของคนทั้ง 2 เป็นไปเพราะสถานะทางการเงินสื่อ

ให้เห็นไปถึงความคิดของคนในปัจจุบันที่วัดกันที่เปลือกนอกและทรัพย์สินเงินทองมากกว่าความรักความเข้าใจในชีวิตการทำงาน

ในผลัดที่ 2 และ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองในการตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดโดยกล่าวว่าเหตุผลที่แต่งงานมาจากพื้นฐานของความรักเป็นอันดับแรกที่ต้องผสมผสานและลงตัวกัน ในผลัดที่ 4 เป็นการตอบโดยการกลบเกลื่อนด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ พบการใช้คำว่า “คิดว่า” เพื่อแสดงถึงการตอบคำถามนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นตามทัศนคติหรือมุมมองของตนเองและเป็นการเลี่ยงความรับผิดชอบหากเกิดความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในอนาคตเพราะคำตอบเป็นความคิดต่อเหตุการณ์และเรื่องราวในขณะนั้น แต่เมื่อวิเคราะห์ความหมายแฝงในคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 จะพบว่าในประโยค “เลิกคิดว่าความรักอย่างเดียวไม่พอ หรือความเหมาะสมอย่างเดียวก็ไม่พอ มันต้องผสมกัน” ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการสื่อว่าหากรักกันแต่ไม่มีความเหมาะสมกันทางสถานะการเงินหรือสถานะทางสังคมก็ไม่สามารถอยู่กันได้ ในขณะเดียวกันถ้าไม่รักกันเลยก็ไม่สามารถอยู่กันได้เช่นกันแสดงให้เห็นความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าแท้จริงแล้วผู้ให้สัมภาษณ์ก็มองความเหมาะสมภายนอกกว่าเป็นสิ่งสำคัญเหมือนกันแต่ในสถานะของการสัมภาษณ์ออกสู่สาธารณะชนการตอบตามความคิดในใจจะเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าตนเองได้

(55)

1	ถาม	จันทน์หลังจากวันนั้นวัดถัดจากต่อ แล้วถ้ามีผู้หญิงหรือทอมเข้ามาจีบ จะคบได้มั๊ยหลังจากเนี่ย
2	ตอบ	<u>คิดว่า</u> ไม่อะค่ะ
3	ถาม	ไม่
4	ตอบ	คือถ้าเป็นไปได้ <u>คิดว่า</u> ไม่ยาก เพราะว่า มัน คือถ้ามันเป็นเพื่อนในกลุ่มกัน อย่างเนี่ยโอเคเหมือนเดิมแต่จะทำให้มาเป็นแฟนแบบสมัยก่อนคงไม่ คือวันเนี่ยอยากจะมีอนาคตที่มีครอบครัว

(สัมภาษณ์ ชญาดา ลีวีเฉลิมวงศ์. 18 พฤศจิกายน 2555)

ทอม หมายถึง หญิงรักร่วมเพศที่ทำตัวเป็นชาย (มติชน. 2547: 420)

จากตัวอย่าง (55) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนางแบบ – พิธีกรสาวผู้ซึ่งในอดีตเคยสมรสกับอดีตพระเอกหนุ่มผู้มีชื่อเสียงและมีบุตรชายด้วยกัน 1 คน แต่ชีวิตสมรสไม่ประสบความสำเร็จจนเลิกรา

กันไปกระทั่งมาพบรักใหม่กับนักแสดงหนุ่มแต่ความรักก็ยังไม่สมหวังอีกเช่นเคย ล่าสุดมีกระแสข่าว เลิกรากับนักแสดงหนุ่มดังกล่าวผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียก่อนที่จะตกเป็นประเด็นว่าหันมาคบหากับ บุคคลเพศเดียวกันเพราะเสียใจในความรัก

ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงประเด็นข่าวที่เกิดขึ้นเรื่องการคบหากับบุคคลเพศเดียวกันของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยประโยค “แล้วถ้ามีผู้หญิงหรือทอมเข้ามาจีบ จะคบได้มั้ย” พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” ในประโยคคำถามเพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธ คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นคำถามที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ในบทสัมภาษณ์ทำให้รู้ ภูมิหลังว่าทั้ง 2 มีความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัวจึงรับรู้เรื่องราวที่ผ่านมาในอดีตได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าในอดีตผู้ให้สัมภาษณ์เคยศึกษาเล่าเรียนโรงเรียนหญิงล้วนซึ่งมักจะมี เรื่องของการชอบพอระหว่างเพศเดียวกันเกิดขึ้นเสมอ ๆ เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์มีข่าวว่าหลังจากเลิกรากับพระเอกหนุ่มก็หันกลับมาสนิทสนมกับบุคคลเพศเดียวกันทำให้ผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานดังคำถาม ในผลัดที่ 1

ในผลัดที่ 2 และ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองในการตอบคำถามด้วยกลวิธี ความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูด พบการใช้คำว่า “คิดว่า” ในประโยคซึ่งเป็นการกลบเกลื่อนโดยการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการรักษาหน้าด้านบวกของตนเองเนื่องจากสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์จะทำให้ถูกมองว่าผู้ให้สัมภาษณ์ยังเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนในเรื่องของความรักถึงแม้ในปัจจุบันความรักในรูปแบบ “หญิงรักหญิง” จะเป็นเรื่องที่เปิดกว้างมากขึ้นในสังคมแต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้คนอีกหลายกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อยู่ในบทบาทของการเป็นแม่ที่ต้องดูแลบุตรชายหากเกิดเรื่องตามที่เป็นกระแข่าวย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของตนเองได้ ในขณะเดียวกันการกลบเกลื่อนโดยใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ ว่า “คิดว่า” ยังเป็นการลดความเสี่ยงในการรับผิดชอบต่อคำพูดของตนเองที่จะโดนตำหนิหากเกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในอนาคต

1.1.4 การถามคำถามกลับ

การถามคำถามกลับ หมายถึง การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ตอบคำถามของผู้ สัมภาษณ์แต่ใช้กลวิธีการถามคำถามกลับในแก่นเรื่องเดียวกับที่ผู้สัมภาษณ์ถามหรือถามคำถาม เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้นๆ ด้วยตนเอง (นิจจาภา วงษ์กระจ่าง. 545: 87) กลวิธีการถามคำถามกลับเป็นการเลี่ยงที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งอาจจะคุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์เอง ดังตัวอย่าง

(56)

- 1 ถาม เรื่องความรักเรายุได้ขนาดไหนพี่จอต
- 2 ตอบ ก็ลองถามมาซิ ถามไม่ดีฉันก็ย้อนกลับ
- 3 ถาม (หัวเราะ) โอเคป่าว
- 4 ตอบ ถามไม่ดีฉันก็พูดเรื่องแกแหละ นี่ออกเปล่า
- 5 ถาม ผมถามเลยว่าทุกวันนี้เรายอมรับมั้ยว่าเรามีความรัก
- 6 ตอบ รู้สึกว่าคุณทุกคนมีความรักทั้งนั้น มีใครบ้างที่ไม่มีความรัก
- 7 ถาม หมายถึงแฟน
- 8 ตอบ ไม่มีแฟน
- 9 ถาม พี่พูดได้เต็มปากอย่างนี้เลยหรอ
- 10 ตอบ ถูก ฉันยังโสด รู้สึกดี อย่างมาเดี่ยวแบบว่าออกอากาศไปปุ๊บแล้วตัดโอกาสฉัน
- 11 ถาม วันนี้ไม่มีความรัก
- 12 ตอบ มีความรักแต่ไม่ได้มีแฟน
- 13 ถาม ไม่ได้มีแฟน
- 14 ตอบ เออ มีรักเต็มไปหมดเลย ฉันรักคนเยอะแยะ
- 15 ถาม นี่เป็นสิ่งที่ซึ้งผมมาก ผมนึกว่าพี่ ในมุมส่วนตัวของพี่จอตน่าจะมีแฟน
- 16 ตอบ ทำไมอะ ทำไมคิดว่าต้องมีแฟน
- 17 ถาม มันต้องมีคนอยู่ด้วยข้าง ๆ
- 18 ตอบ ไม่มี
- 19 ถาม ไม่ได้เหงา
- 20 ตอบ ไม่

(สัมภาษณ์ สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา. 22 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (56) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักจัดรายการวิทยุผู้ซึ่งผันตัวเองมาเป็นผู้บริหาร ดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (สายธุรกิจสื่อ) ของบริษัทค่ายเพลงชื่อดังของวงการบันเทิง ในอดีตผู้ให้สัมภาษณ์เคยสมรสและเลิกกับสามีจึงครองตนเป็นโสดมาจนถึงปัจจุบันแม้จะเคยมีข่าว เชิงชู้สาวกับนักจัดรายการที่อยู่ภายใต้การดูแลของตัวเองแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ให้การปฏิเสธและยืนยัน ทุกครั้งที่มีการสัมภาษณ์ว่าไม่ได้เป็นอย่างที่ข่าวนำเสนอ

ลักษณะคำถามเป็นการคุกคามหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ประเด็นของคำถามในเรื่องราวของความรักถือเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่ไม่ควรนำมาเปิดเผยทุกซอกทุกมุมต่อสาธารณะ แม้ว่าประเด็นดังกล่าวจะเป็นที่สนใจของผู้คนทั่วไปก็ตามแต่ในบทบาทของการเป็นผู้บริหารซึ่งมี

ผู้ใต้บังคับบัญชาหากเปิดเผยเรื่องราวที่เป็นส่วนตัวจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ระบบการดูแลปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาได้

ในขณะที่เดียวกันการถามแบบรุกรานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำในการสัมภาษณ์เพราะจะสร้างความลำบากใจ อึดอัดใจในการตอบคำถาม จนอาจเป็นเหตุให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหน้าหรือภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ พบการใช้ถ้อยคำที่สื่อเจตนาไม่สุภาพในผลัดที่ 5 , 9 และ 15 กล่าวคือในผลัดที่ 5 พบการใช้ประโยค “ผมถามเลยว่าทุกวันนี้เรายอมรับมั๊ยว่าเรามีความรัก” ซึ่งแสดงเจตนาว่าผู้สัมภาษณ์มีความเชื่อและมั่นใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความรักแต่ไม่เปิดเผยให้บุคคลทั่วไปทราบ ในผลัดที่ 9 พบการใช้ประโยค “พี่พูดได้เต็มปากอย่างนี้เลยหรือ” ซึ่งแสดงเจตนาตำหนิผู้ให้สัมภาษณ์ถึงคำตอบในผลัดที่ 8 ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันว่า “ไม่มีแฟน” และผลัดที่ 15 พบการใช้ประโยค “นี่เป็นสิ่งที่ซื่อผมมาก ผมนึกว่าพี่ ในมุมส่วนตัวของพี่น่าจะมีแฟน” แสดงเจตนาว่าผู้สัมภาษณ์ตกใจในเรื่องราวหรือพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมไปถึงการคาดหวังว่าในตัวผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องความรัก

ในผลัดที่ 16 ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการรักษาหน้าตนเองในการตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตกแต่งคำพูดโดยการถามคำถามกลับด้วยประโยค “ทำไมอะ ทำไมคิดว่าต้องมีแฟน” เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มีมุมมองว่าการที่ตนเองไม่มีคนรักไม่ใช่ปัญหาแต่เมื่อถูกถามคำถามในประเด็นดังกล่าวจึงใช้กลวิธีการถามคำถามกลับเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้นด้วยตนเองจึงพบว่าในผลัดที่ 17 และ 19 ผู้สัมภาษณ์ได้เผยความคิดเห็นและมุมมองของตนเองว่าการที่ต้องรับผิดชอบในภาระหน้าที่อันมากมายตัวผู้ให้สัมภาษณ์ควรจะมีบุคคลเคียงข้างเพื่อผ่อนคลายและบรรเทาความเหงา และในผลัดที่ 18 และ 20 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ปฏิเสธถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 17 และ 19 ด้วยคำว่า “ไม่มี” และ “ไม่”

(57)

1	ถาม	ประมาณนั้น ในชีวิตจริงคุณจะทำกับคนอย่างพี่สู่วัณมุ้ย ในชีวิตจริง
2	ตอบ	<u>คบ คบกับคนอย่างพี่สู่วัณมุ้ย</u> คือยังงี้
3	ถาม	หมายความว่าอายุมากกว่า เป็นไปได้มั๊ย ในชีวิตจริงมันเป็นไปได้มั๊ย
4	ตอบ	เป็นไปได้ครับ

(สัมภาษณ์ นิชคุณ หรวชกุล. 29 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (57) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักร้อง – นักแสดงหนุ่มผู้ซึ่งได้แสดงภาพยนตร์เป็น
เรื่องแรกในบทบาทของชายหนุ่มอายุ 24 ปี ที่ไปชอบพอกับหญิงสาวอายุ 42 ปี

ในผลัดที่ 1 พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” ซึ่งเป็นประโยคคำถามให้
ตอบรับหรือปฏิเสธในประเด็นที่ผู้สัมภาษณ์ถาม เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำในผลัดที่ 1 การใช้ภาษาเป็น
การแสดงความนึกคิดของผู้สัมภาษณ์ ประโยค “ในชีวิตจริงคุณจะไม่คบกับคนอย่างพี่สู่วัฒน์มัย
ในชีวิตจริง” พบการใช้คำว่า “ในชีวิตจริง” ขึ้นต้นประโยคและลงท้ายประโยคซึ่งผู้สัมภาษณ์มี
เจตนาเพื่อเน้นความสำคัญและย้ำคำถาม สมมติฐานของผู้สัมภาษณ์จึงแฝงการไม่เชื่อถือถึง
พฤติกรรมจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าจะเป็นดังเช่นในละครเพราะในความเป็นจริงของสังคมผู้ชาย
มักจะเลือกคบหาหญิงสาวที่อ่อนวัยกว่าหรือมากกว่ากันเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้การกล่าวพาดพิง
ถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในวงสนทนาด้วยถ้อยคำว่า “คนอย่างพี่สู่วัฒน์” ยังเป็นการไม่สุภาพเพราะ
คำถามสามารถตีความหมายได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เมื่อนำคำถามดังกล่าวมาถามผู้ให้สัมภาษณ์
จึงเป็นการคุกคามหน้าด่านบวกเพราะหากผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถ้อยคำใด ๆ ออกไปอาจมีผลกระทบ
ไปถึงบุคคลอื่นได้

ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตกแต่ง
คำพูดโดยการถามคำถามกลับด้วยประโยค “คบกับคนอย่างพี่สู่วัฒน์คือยังไง” เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์
ได้ขยายความคำถามหรือกล่าวข้อมูลเพิ่มเติมในคำถามนั้น พบว่าการถามคำถามกลับบางครั้งจะ
เป็นการคุกคามหน้าตนเองและเสี่ยงต่อการสูญเสียหน้า แต่ในกรณีดังตัวอย่างนี้การตอบคำถามโดย
ไม่แน่ชัดถึงความหมายที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการสื่ออาจส่งผลกระทบและเกิดการคุกคามหน้าตนเอง
มากกว่าเพราะไปวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำแสดงถึงการไม่ให้เกียรติโดยเฉพาะ
เมื่อบุคคลผู้นั้นมีอาวุโสมากกว่า

(58)

1	ถาม	เคยนอนแล้วก็ใส่หมวกนี้ไปด้วยมั๊ยครับ
2	ตอบ	โอ้ย นอนจะใส่หมวกได้ยังไงล่ะครับ คุณนอนผูกเนคไทมั๊ยล่ะครับ วู้ดดี
3	ถาม	มีบางวันที่เกิดผมเหนื่อยมาก ผมเพลีย ไม่ไหว เคยมั๊ย มีมั๊ย
4	ตอบ	ไม่เคย ไม่เคย

(สัมภาษณ์ ตัน ภาสกรนที. 2 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (58) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มักจะสวมหมวกที่มีลักษณะคล้ายกับหมวกกับตันเครื่องบินจนเป็นที่รู้จักและเป็นสัญลักษณ์ประจำตัว การสวมหมวกของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นเกิดจากคำแนะนำของนักแสดงชายผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมาจากการเดี่ยวไมโครโฟนซึ่งกล่าวว่าการสวมหมวกเป็นการสร้างเอกลักษณ์อย่างหนึ่งให้กับตนเองได้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ในผลัดที่ 1 คำถามของผู้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เคยนอนแล้วก็ใส่หมวกนี้ไปด้วยมั๊ยครับ” พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มั๊ย)” เพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธ แต่ประโยคคำถามดังกล่าวไม่ได้แสดงเจตนาถามเพื่อต้องการคำตอบหากแต่แฝงเจตนาของการเหน็บแนมเพราะพฤติกรรมปกติของคนทั่วไปไม่มีผู้ใดสวมหมวกนอนในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะสวมหมวกอยู่ตลอดโดยเฉพาะเมื่อออกสู่สาธารณะ คำถามของผู้สัมภาษณ์จึงเป็นคำถามที่คุกคามหน้าด้านบวก เพราะเมื่อสื่อความหมายไปยังผู้รับชมรายการจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมผิดปกติไปจากผู้อื่นรวมถึงการถามในประเด็นเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องปกติในการดำรงชีวิตประจำวันต่อผู้อาวุโสกว่าก็เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและถือว่าไม่ให้เกียรติในการสัมภาษณ์

ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดโดยการถามคำถามกลับด้วยประโยค “โอ้ย นอนจะใส่หมวกได้ยังไงล่ะครับ คุณนอนผูกเนคไทมั๊ยล่ะครับ วู้ดดี้” ซึ่งเป็นการคุกคามหน้ากลับของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการผูกเนคไทนอนก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงกระทำของผู้คนปกติทั่วไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงระดับความสนิมสนมพบว่าการถามในเรื่องประเด็นดังกล่าวผู้ร่วมสนทนาทั้ง 2 ต้องมีความสนิมสนมกันจึงจะสามารถพูดคุยในหัวข้อหรือประเด็นที่อาจส่งผลต่อการคุกคามหน้าได้

1.1.5 การเลี่ยงการตอบคำถาม

เลี่ยง (ก.) หมายถึง ลักษณะอาการที่เบี่ยงออกไปจากทางหรือแนวเดิม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 1082)

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของการเลี่ยงการตอบคำถามว่าหมายถึงการพยายามไม่ตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา หรือพยายามเปลี่ยนประเด็นในการพูดเพื่อหลีกเลี่ยงการสนทนาในเรื่องที่ทำให้ตนเสียหน้า ดังตัวอย่าง

(59)

- 1 ถาม แนนอน หลายกระแสมาครั้งในช่วงนี้กับตำแหน่งที่เขาคาดการณ์ว่าคุณหญิง
 2 สุতারัตน์อยากจะลงสมัคร ทราบไหม้ยัยครับ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตกลง
 3 มั่นยังงใครครับ

2 ตอบ อ่า ก็เรียนตรงไปตรงมานะคุณวุฒดี๊ พี่เนี่ยอยากที่จะ เอ่อ เราเกิดกรุงเทพ
 4 เราเป็น ส.ส.กรุงเทพ ดูแลกรุงเทพ พี่ก็อยากจะเห็นกรุงเทพเนี่ย ได้ขึ้นเป็น
 5 เมืองหลวงของกรุงเทพเหมือนเป็นหัวใจของประเทศเนี่ย ได้มีการพัฒนาให้สม
 6 กับศักยภาพการเป็นมหานครของประเทศไทย เพราะว่าถ้ากรุงเทพดี แนนอน
 7 ภาพรวมของประเทศดีขึ้น พี่เองสนใจจนได้ลงสมัครเองครั้งหนึ่ง แล้วก็แพ้คุณ
 8 สมัคร สุนทรเวช พี่เรียนเลยว่างานกรุงเทพมหานครเนี่ย งานการทำงาน
 9 กรุงเทพเนี่ยเป็นงานที่ไม่ได้ยากมาก เพราะว่าข้อที่ 1 คือการเมืองจะน้อย
 10 กว่าสนามใหญ่ ไม่ได้มีความรุนแรงอะไรกันมาก 2 ก็คือ area จำกัด สังคม
 11 ไม่ซับซ้อนคือสังคมเมืองอย่างเดียวไม่มีสังคมเกษตร สังคมอะไรมากมาย

3 ถาม เข้าเรื่องเลยดีกว่าครับ ขอชัด ๆ เลยดีกว่าว่าจะลงสมัครผู้ว่า กทม. มัยครับ 2556

4 ตอบ อ๊ะ อย่างนี้กลับมาเรื่องผู้ว่า กลับมาเรื่องผู้ว่า พี่สนใจ พี่ยังยืนยันว่าพี่สนใจ
 5 ในงานบริหารกรุงเทพมหานครอย่างยิ่ง แล้วก็สำหรับตัวเอื่อนั้นเนี่ย วันนี้ด้าน
 6 แรกเลยนะคะพี่คิดว่าเนื่องจากพี่มีภาระอันอื่นที่พี่เห็นความสำคัญมากกว่า
 7 การเมืองอยู่ ก็คือเรื่องศาสนาแล้วพี่ยังไม่จบภาระ ดังนั้นเนี่ย พี่เองเนี่ย
 8 อยากจะสนับสนุนคน พี่อยากจะสนับสนุนแล้วก็ให้เขาได้ทำในสิ่งที่มันควรจะ
 9 เป็นประโยชน์กับกรุงเทพมหานครในด้านแรกนี้ไปก่อน

5 ถาม แปลว่าเราเองไม่ลง

6 ตอบ อ้อ ใจเนี่ยไม่ได้คิดว่าอยากจะลงนะ แต่ถ้าคือวันนี้แปดเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ดีกว่า

7 ถาม แปดเก้าสิบเปอร์เซ็นต์คือไม่ลง

8 ตอบ อ่า อายากจะสนับสนุน...

9 ถาม อิกยี่สิบเปอร์เซ็นต์พอมีช่องว่าง

10 ตอบ พอมีช่องว่างมัย ก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลแล้วก็เวลาตอนนั้นว่าภารกิจพี่ที่พี่ตั้งใจที่จะ
 11 ทำเรื่องพระพุทธศาสนาเนี่ย จบมัย

(สัมภาษณ์ คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์. 3 มิถุนายน 2555)

จากตัวอย่าง (59) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตนักการเมืองผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสมัยรัฐบาลของนายฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตรก่อนที่จะยุติบทบาททางการเมืองลงเมื่อปี พ.ศ. 2554 (สารานุกรมเสรี. 2557: ออนไลน์)

ในผลัดที่ 1 และ 3 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงกระแสข่าวเรื่องการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความประสงค์ที่จะลงรับสมัครในปี พ.ศ. 2556 คำถามในประเด็นเรื่องดังกล่าวของผู้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองถือเป็นคำถามที่เพิ่มโอกาสต่อการสูญเสียหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์ ในผลัดที่ 2 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามโดยการเลี่ยงประเด็นในการตอบคำถามจนทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องเปลี่ยนคำถามในประเด็นเรื่องเดิมว่า “เข้าเรื่องเลยดีกว่าครับ ขอชัด ๆ เลยดีกว่าว่าจะลงสมัครผู้ว่า กทม. มั้ยครับ 2556” คำถามในผลัดที่ 3 มีลักษณะของการใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ กล่าวคือ คำว่า “เข้าเรื่อง” เป็นคำที่สื่อความหมายได้ว่าการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เป็นไปตามกำหนดหรือตอบนอกบทจนผู้สัมภาษณ์ต้องตัดบทและเปลี่ยนคำถามใหม่เพื่อให้ได้คำตอบตามที่ต้องการ จะพบว่าในผลัดที่ 5 , 7 และ 9 ผู้สัมภาษณ์ยังคงใช้คำถามซ้ำเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์รูปคำตอบให้กับแก่นเรื่องที่ผู้สัมภาษณ์ถาม

ในผลัดที่ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์จึงได้ให้คำตอบแต่เป็นคำตอบที่เลี่ยงประเด็นด้วยประโยค “พอมีช่องว่างมั๊ย ก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลแล้วก็เวลาตอนนั้นว่าภารกิจที่พี่ตั้งใจที่จะทำเรื่องพระพุทธศาสนาเนี่ย จบมั๊ย” การตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพไม่ตรงประเด็น

(60)

1	ถาม	เคยถามคนในวงการใครไม่รู้ผมจำไม่ได้ว่าทำไมหนูไม่มีลูก เขาตอบว่าไม่รู้มั๊ย เขาบอกว่า อ้อ หนูเขากลัวหุ่นเจิ้ง ก็เลยไม่มีลูก เออ เคยได้ยินมั๊ย
2	ตอบ	ก็มีคนแบบแซวเหมือนกันว่ากลัวเจิ้งเหอ กลัวอะไรอย่างเนี่ย หนูมองว่าถ้าเรามีลูกจริง ๆ ถ้าเรามีนะคะ มันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ในช่วงหนึ่งหนูว่ามันจะเผละ หรือเราน้ำหนักขึ้นเยอะ
3	ถาม	<u>เราไม่ได้มั๊ยล่ะเพราะว่าคุณหนูเพอร์เฟกตลอด</u>
4	ตอบ	<u>มันเป็น มันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้าเราต้องมีลูกคะ</u>

(สัมภาษณ์ วรณัฐ ภิรมย์ภักดี. 25 พฤศจิกายน 2555)

แจ้ง หมายถึง ใช้งานไม่ได้อีกต่อไป , ทำงานไม่ได้อีกต่อไป (ราชบัณฑิตยสถาน. 2553: 45)

เพอร์เฟค (ก.) หมายถึง สมบูรณ์แบบ , ไม่มีที่ติ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2552: 88)

จากตัวอย่าง (60) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักร้อง – นักแสดงสาวซึ่งมักจะได้รับแสดงในบทบาทที่โศกเศร้าและต้องร้องไห้บ่อยครั้งจนได้รับฉายาว่า “ราชินีดราม่า” (สารานุกรมเสรี. 2557: ออนไลน์) ในปี พ.ศ. 2553 ได้สมรสกับทายาทเจ้าของบริษัทบุญรอดบริเวอรี่ จำกัด (มหาชน) แต่ยังไม่มียาทาสืบสกุลจนมีกระแสข่าวว่าผู้ให้สัมภาษณ์กลัวรูปร่างไม่สมบูรณ์แบบ

คำถามในผลัดที่ 1 และ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงกระแสข่าวที่หลายคนสงสัยว่าทำไมผู้ให้สัมภาษณ์ถึงยังไม่ยอมมีบุตร ในผลัดที่ 1 พบการใช้ถ้อยคำ “เคยถามคนในวงการใครไม่รู้ผมจำไม่ได้” เพื่อยืนยันต่อผู้ให้สัมภาษณ์ว่าคำถามเรื่องการมีบุตรดังกล่าวไม่ได้มาจากความสงสัยของผู้สัมภาษณ์เอง การใช้คำว่า “แจ้ง” ในคำถามของผลัดที่ 1 นั้น แม้ผู้สัมภาษณ์จะอ้างว่าเป็นคำพูดจากผู้อื่นแต่เป็นลักษณะของการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ (สุจริต เพียรชอบ. 2539: 118) ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามด้วยประโยค “เรารับได้มั้ยล่ะเพราะว่าคุณหุ่นเพอร์เฟกตลอด” เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามยืนยันความคิดว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะรับได้หรือไม่หากรูปร่างจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีบุตร คำถามของผู้สัมภาษณ์ก่อให้เกิดการสูญเสียหน้าด้านบวทต่อผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งการใช้ถ้อยภาษาที่ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะและการถามในประเด็นที่ส่งผลต่อหน้าและภาพลักษณ์ด้านบวทของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่ดูแลรูปร่างของตนเองเป็นอย่างมากอุปกับในอดีตได้รับการศึกษาในสาขาวิชานาฏศิลป์การดูแลรักษา รูปร่างจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่ยืนทางด้านนี้

เมื่อพิจารณาในบริบทของสังคมไทยหญิงสาวเมื่อแต่งงานย่อมต้องมีบุตรไว้สืบสกุลแก่ครอบครัวของฝ่ายชายการคำนึงถึงรูปร่างมากกว่าการมีบุตรเพื่อสืบสกุลจึงเป็นลักษณะที่ไม่พึงกระทำ คำตอบในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดโดยการเลี่ยงการตอบคำถามด้วยประโยค “มันเป็น มันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้าเราต้องมีลูกค่ะ” ซึ่งการตอบคำถามดังกล่าวเป็นการไม่ตอบในประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์อย่างชัดเจนเพราะหากตอบคำถามตามความเป็นจริงจะส่งผลต่อความนิยมของผู้ติดตามผลงานได้

(61)

- ตอบ อ้อ ผมก็ต้องตามไปซิครับ ยินดีมากเลย ส่วนแฟนเขาไปที่โรงงานก่อนวันหนึ่ง ซึ่งเป็นปกติแล้วโรงงานผมตอนนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแลนด์ มีคนไปตั้งแต่เปิดโรงงานจนวันนี้ยังไม่ครบปีหนึ่งนะมีคนไปเกือบแสนคน แล้วส่วนใหญ่ก็เป็นโรงเรียน ครูพาโรงเรียนไป แล้วก็ส่วนใหญ่ก็เป็นแฟนคลับของผมเกือบ 80 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่เห็นมีอะไรนี้ครับใครก็ไปได้หรือว่ารู้จักวัดดีแล้วห้ามได้รางวัล คุณวัดดีรู้จักผมแล้วห้ามรับรางวัลนี้ทั้งหมดทั้งประเทศไทยก็ไม่ต้องรับกันละครับ เพราะผมมีแฟนคลับ 2 ล้านคน
- 1 ถาม ผมต้องบอกคุณตันว่าผมเชิญคุณมาเพราะอยากให้คุณมาตอบคำถามที่ผมสงสัย ผมไม่อยากจะให้คุณใช้พื้นที่นี้ในการพรีเอนต์โครงการของคุณ
- 2 ตอบ ครับ เข้าใจ
- 3 ถาม คือ รู้สึกกระดากมีครับบางทีคนเขาบอกว่าคุณเป็นคนที่ชอบสร้างภาพ
- 4 ตอบ ชอบสร้างภาพ การสร้างภาพ สร้างภาพที่ดี ผมว่าสังคมต้องการภาพที่ดี ๆ นะครับ เพราะฉะนั้นการทำธุรกิจเนี่ยเราอย่าไปรังเกียจเลยว่ำนั่นคือการสร้างภาพ การทำธุรกิจ การทำประโยชน์เนี่ยก็เหมือนการปิดทองหน้าพระ หลังพระ
(สัมภาษณ์ ตัน ภาสกรนที. 2 ธันวาคม 2555)

กระดาก (ก.) หมายถึง ตะขิดตะขวงใจ , ไม่กล้าพูดหรือกล้าทำเพราะเกรงจะได้รับความอับอาย (มติชน. 2547: 21)

จากตัวอย่าง (61) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเจ้าของบริษัทผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มชาเขียวที่มักจะมีกิจกรรมชิงเงินรางวัลได้ฝ่าผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มจำนวนหลักล้านอยู่เสมอ ในผลัดที่ 1 และ 2 เป็นการใช้อภัยคำและคำถามที่ไม่สุภาพส่งผลต่อการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ใช้ประโยค “ผมต้องบอกคุณตันว่าผมเชิญคุณมาเพราะอยากให้คุณมาตอบคำถามที่ผมสงสัย ผมไม่อยากจะให้คุณใช้พื้นที่นี้ในการพรีเอนต์โครงการของคุณ” เพื่อแสดงเจตนาตำหนิเนื่องจากผลัดคำตอบก่อนหน้านี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้พูดถึงโรงงานของตนเองที่เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ ประโยคในผลัดที่ 1 เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงกระทำและเป็นการคุกคามหน้าเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้มีอาวุโสมากกว่า การไม่เคารพผู้อาวุโสถือเป็นพฤติกรรมที่สังคมไทยไม่พึงปฏิบัติเพราะแสดงให้เห็นถึงการไม่มีสัมมาคารวะ ในขณะที่ผลัดที่ 2 การใช้ประโยคคำถามว่า “รู้สึกกระดากมีครับบางทีคนเขาบอกว่าคุณเป็นคนที่ชอบสร้างภาพ” ซึ่งแสดงนัยเสี่ยงของการต่อว่าผู้ให้สัมภาษณ์โดยตรง

ในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพไม่ตรงประเด็นโดยการเลี่ยงการตอบคำถามด้วยประโยค “ผมว่าสังคมต้องการภาพที่ดี ๆ นะครับ” การเลี่ยงประเด็นของผู้ให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่าสิ่งที่ตนเองทำเป็นเรื่องดีที่สังคมต้องการ

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ประกาศอย่างชัดเจนถึงการมอบรายได้ของเงินปันผลจากบริษัทให้กับมูลนิธิที่ตนเองเป็นผู้ก่อตั้ง ซึ่งมูลนิธินี้ดำเนินไปเพื่อการพัฒนาการศึกษาและสิ่งแวดล้อม ตรงจุดนี้จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าสิ่งที่ทำเป็นการสร้างภาพเพื่อตนเองมากกว่าเพื่อประโยชน์สังคม

1.1.6 การหัวเราะ

เป็นการเลี่ยงที่จะไม่ตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ เพราะการพูดกลับหรือตอบคำถามกลับไปอาจส่งผลให้เรื่องที่ตอบเป็นการคุกคามหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์เอง

(62)

- 1 ถาม ย้อนกลับไป วันนั้นเนี่ยถือว่าเป็นการเปิดตัวในแง่ของทอล์คโชว์ไทยหรือสื่อไทยเป็นทางการเต็มรูปแบบ คนติดตามมากขึ้น แต่วันนี้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง เออจ้ ภาพที่เราเห็น มันเพอร์เฟคเหลือเกิน นิชคุณ บางทีเรากดดันมัย คือ คุณตดไม่ได้ในสาธารณะ ถูกมัย
- 2 ตอบ (หัวเราะ)
- 3 ถาม เคยมัย
- 4 ตอบ เคยมัยเหอะ
- 5 ถาม เออ
- 6 ตอบ แบบคุณไม่รู้เรื่อง แบบลับ ๆ อะไรอย่างนี้
- 7 ถาม ก็เคย
- 8 ตอบ มัน...
- 9 ถาม มันต้องเป๊ะตลอด
- 10 ตอบ คือคุณไม่ชอบทำให้คนผิดหวัง แล้วความเป๊ะ ความเพอร์เฟคมันแลกมากับอะไรหลาย ๆ อย่าง ทั้งความเหนื่อยทั้งกายและใจนะฮะ คุณต้องสตรีกกับตัวเองมากกว่าควรจะเป็นอย่างนั้นะ เวลาว่างคุณต้องทำอย่างนั้นะ ไปออกกำลังกาย ไปอะไรอย่างนี้ เครียด แล้วก็กดดันอยู่เหมือนกัน เพราะว่ามันไม่มีใครจะเป๊ะ จะเพอร์เฟคได้มัย

(สัมภาษณ์ นิชคุณ หรวะกุล. 29 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (62) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคนไทยที่ได้มีโอกาสไปเป็นนักร้องหนึ่งในสมาชิกของวงทูพีเอ็มภายใต้สังกัดของเจวายพี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ซึ่งเป็น 1 ใน 3 ของค่ายเพลงใหญ่ที่มีชื่อเสียงในประเทศเกาหลี การเป็นศิลปินเพลงในสังกัดใหญ่ที่มีชื่อในประเทศเกาหลีนั่นเป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลายว่าต้องผ่านการฝึกซ้อมอย่างเข้มงวด รวมถึงการต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ทางต้นสังกัดกำหนดด้วยระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงจะสามารถมีผลงานเพลงออกสู่สายตาประชาชนจึงเป็นเหตุผลที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับการพูดถึงว่ามีภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบทุกครั้งที่ปรากฏสู่สายตาแฟนเพลง

ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ใช้ประโยคคำถาม “คุณตกไม่ได้ในที่สาธารณะ ภูมิภาค” พบการใช้คำบอกการถามคือคำว่า “ไหม (มัย)” ซึ่งเป็นการถามเพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธแต่ในบริบทนี้ผู้สัมภาษณ์ไม่ได้ต้องการให้ตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แต่ต้องการกล่าวประจักษ์ถึงความสมบูรณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็น คำถามแสดงการคุกคามหน้าด่านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ ถึงแม้ว่าการ “ผายลม” จะเป็นเรื่องธรรมชาติของระบบร่างกายแต่การพูดออกอากาศโดยใช้คำว่า “ตก” ย่อมเป็นพฤติกรรมที่ไม่สุภาพและไม่ปฏิบัติตามหลักของการเป็นพิธีกรที่ดี รวมถึงทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าด่านบวก

ในผลัดที่ 2 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพโดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการหัวเราะ

(63)

1	ถาม	แล้วไกรมัยที่เขาไปมีเซ็กส์กับผู้ชายคนอื่น หรือว่ารู้นั้นคือการแสดง
2	ตอบ	การแสดง เรายังบอกเลยว่า แองเจลีน่า โจลี เขาก็...แบรด พิตต์ ไม่เห็นแคร์เลย
ประมาณว่าเรา ประมาณแบรด พิตต์
3	ถาม	<u>แต่คุยกันเล่น ๆ มัยว่ากลับไปบ้านอยากจะ อยากจะให้เพอร์ฟอร์มให้ดู</u>
4	ตอบ	<u>(หัวเราะ)</u>
5	ถาม	หวงมัย หวงมัย หวงมัย
6	ตอบ	ไม่หวง

(สัมภาษณ์ บุญชัย เบญจรงค์กุล. 11 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (63) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจซึ่งกำลังจะเข้าพิธีหมั้นกับนักแสดงสาวชื่อดังที่มีผลงานทางภาพยนตร์ด้วยบทบาทที่ต้องเปิดเผยเรือนร่างและโชว์สัดส่วน

ในผลัดที่ 1 และ 3 พบการใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ กล่าวคือ พบการใช้คำว่า “เซ็กส์” ซึ่งหมายถึง การร่วมเพศ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2553: 63) ที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ถามผู้ให้สัมภาษณ์ถึงความรู้สึกว่าโกรธหรือไม่ที่ว่าที่คู่หมั้นต้องแสดงภาพยนตร์ในฉากร่วมรักกับดาราสาวคนอื่น ประโยคคำถามในผลัดที่ 1 เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากการพูดถึงว่าที่คู่หมั้นด้วยการใช้คำที่สื่อความหมายในทางลบนอกจากจะไม่ให้เกียรติผู้ให้สัมภาษณ์เองแล้วยังเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ที่ถูกพาดพิงถึงด้วย อีกทั้งผู้ที่ถูกพาดพิงยังเป็นเพศหญิงซึ่งการนำเอาเรื่องดังกล่าวมาพูดคุยแบบเปิดเผยถือเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรกระทำในฐานะผู้สัมภาษณ์คำถามในผลัดที่ 1 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบโดยการอ้างถึงบุคคลอื่นซึ่งเป็นนักแสดงชั้นนำในวงการบันเทิงต่างประเทศเพื่อเป็นข้อมูลยืนยันคำตอบว่าตนเองไม่ได้โกรธเพราะเข้าใจว่าคือการแสดงแต่หากผู้สัมภาษณ์ตอบคำถามนี้โดยการยอมรับว่าโกรธหรือไม่พอใจจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียหน้าเพิ่มมากขึ้นเพราะจะทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่พึงพอใจที่ว่าที่คู่หมั้นต้องแสดงบทดังกล่าว

ในผลัดที่ 3 พบการใช้คำศัพท์ต่างประเทศคือคำว่า “perform” ซึ่งหมายถึง กระทำ , ทำการ , ปฏิบัติให้ลุล่วง , ดำเนินการ (อักษรเจริญทัศน์. 2553: 372) การใช้คำดังกล่าวเป็นการใช้คำเพื่อการกระทำตามบทบาทในภาพยนตร์ดังถ้อยคำที่กล่าวในผลัดที่ 1 คำถามของผู้สัมภาษณ์มีผลกระทบต่อน้ำด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์และนักแสดงสาวเนื่องจากทั้ง 2 คนยังไม่ได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา คำถามในลักษณะนี้จึงเป็นการคุกคามหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและความนิยมที่ผู้อื่นมี

ในผลัดที่ 4 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพโดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการหัวเราะ ตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสันถือว่ากลวิธีนี้เป็นการแสดงออกถึงความสุภาพมากเนื่องจากหากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีอื่น ๆ คำตอบอาจเป็นการคุกคามหน้ากลับซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าการสนทนาต้องคำนึงถึงหน้าผู้ที่เราสนทนาด้วยให้มากที่สุด

(64)

- ตอบ2 แต่ก็มีนะคะด้วยความที่เป็นเด็กของต๊าก ต๊ากก็จะแบบ เลิกกันมัย เลิกกันมัย
อะไอย่างนี้
- 1 ถาม คุณพูดอย่างนี้เลยหรือ ทำไมต้องช้อย่างนี้ ทำไมต้องใช้คำพูดอย่างนี้
- 2 ตอบ2 (หัวเราะ)
- 3 ถาม ผมว่า ผม ขออนุญาตสั่งสอนว่าที่ภรรยาคุณ ผมว่าในความสัมพันธ์ไม่ควรใช้
คำนี้เลย ในการชู้หรืออะไรทั้งสิ้น จริง ๆ มันทำให้ความรักของคุณมันไม่
ศักดิ์สิทธิ์ จริง ๆ ยิ่งพูดไปมันก็จะชิน แล้ววันหนึ่งเขาก็จะบอกว่า โอเค
แล้วคุณก็จะเสียใจทีหลัง ผูกไว้หน่อยแล้วกัน บงกช คงมาลัย ในเมื่อเป็นพี
กับน้องกันเนี่ย ไม่อยากให้อะถามคุณบุญชัย...
- (สัมภาษณ์ บงกช คงมาลัยบุญชัย เบญจรงค์กุล. 2 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (64) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงสาวซึ่งกำลังตกเป็นกระแสข่าวในเรื่อง
ความรักครั้งใหม่กับนักธุรกิจชื่อดังซึ่งมีอายุห่างกับตนเองถึง 30 ปี และกำลังจะเข้าพิธีหมั้นร่วมกัน
ทั้ง ๆ ที่เพิ่งจะคบหาได้กันได้เพียง 1 เดือนจึงทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้ให้สัมภาษณ์หมั้น
เพราะฐานะทางการเงินของฝ่ายชาย

คำถามในผลัดที่ 1 เป็นคำถามที่ต่อเนื่องจากคำถามในผลัดก่อนหน้านี้ กล่าวคือ ผู้ให้
สัมภาษณ์ได้เล่าพฤติกรรมของตนเองที่มักจะใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมกับว่าที่คู่หมั้นด้วยคำว่า
“เลิกกันมัย” ผู้สัมภาษณ์ใช้ประโยค “คุณพูดอย่างนี้เลยหรือ ทำไมต้องช้อย่างนี้ ทำไมต้องใช้คำพูด
อย่างนี้” พบการใช้กลุ่มคำไม่ชี้เฉพาะคือคำว่า “ทำไม” ซึ่งใช้ในประโยคคำถามเพื่อให้ตอบ
เนื้อความ แต่ประโยคดังกล่าวไม่ได้ใช้เพื่อแสดงเจตนาถามแต่สื่อเจตนาของการตำหนิหรือบ่น
(กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธรรม และธีรเดช โชคสุวณิช. 2551: 102) สอดคล้องกับงานวิจัยของ
สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม (2544) ซึ่งศึกษาประโยคภาษาไทยที่มีคำว่า “ทำไม” ทางด้านอรรถศาสตร์
และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้กล่าวถึงการวางตำแหน่งของคำว่า “ทำไม” ไว้ต้นประโยคไว้ว่า “ทำไม”
ที่อยู่ในตำแหน่งต้นประโยคผู้พูดจะคิดว่าการกระทำของผู้ฟังอาจเกิดจากความตั้งใจ จงใจของ
ผู้กระทำ ดังนั้นคำถามในผลัดที่ 1 จึงเป็นการแสดงเจตนาของการตำหนิถึงพฤติกรรมที่ไม่
เหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์

ในบริบทของการสัมภาษณ์ที่ออกอากาศสู่สาธารณชนการใช้ประโยคดังผลัดที่ 1 ด้วยคำว่า
“สั่งสอน” และ “ชู้” รวมถึงการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตที่อาจส่งผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์จัดเป็น
การกระทำที่ไม่สุภาพและคุกคามหน้าด่านบวกก่อให้เกิดการเสื่อมความนิยมจากผู้ติดตามผลงานได้

กอบปรกับผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมักมีกระแสข่าวเกี่ยวกับการพูดตรงไปตรงมาแบบขวานผ่าซากอยู่แล้วจะยิ่งทำให้ถูกมองในภาพลบมากขึ้น

ในผลัดที่ 2 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพ โดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการหัวเราะ เนื่องจากกระแหว่งในเรื่องของอายุของผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์และความสนิทระหว่างกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีนี้ เพราะผู้สัมภาษณ์เป็นผู้มีวัยวุฒิมากกว่าและมีความสนิทสนมกับผู้ให้สัมภาษณ์จึงมีสิทธิในการใช้ถ้อยคำดังเช่นประโยคในผลัดที่ 1 รวมไปถึงหากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยถ้อยคำใด ๆ จะยังส่งผลเสียต่อหน้าด้านบวกของตนเองและอาจรวมไปถึงหน้าด้านบวกของว่าที่คู่หมั้นได้อีกด้วย

1.1.7 การไม่ตอบคำถาม

การไม่ตอบคำถาม คือ การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลคำตอบที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ จากการวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามผู้วิจัยพบการไม่ตอบคำถาม ดังนี้

1.1.7.1 การเจียบ คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่กล่าวถ้อยคำใด ๆ ออกมาเลยทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องสรุปคำตอบเองหรือเปลี่ยนประเด็นคำถาม ดังตัวอย่าง

(65)

1	ถาม	เหยียบหำสิบมัย
2	ตอบ2	โอ้ย
3	ตอบ1	โอ้ย
4	ถาม	ไม่ถึงเหรอ
5	ตอบ2	เอาเงินไปสร้างอะไร หำสิบลำนนี้เยอะมาก เวอร์
6	ถาม	เยอะเกินไปไซมัย
7	ตอบ2	เวอร์มาก
8	ถาม	จั้นประมาณสิบได้มัย
9	ตอบ1	ไม่ตอบ
10	ตอบ2	ต้องตอบมัย

- 11 ถาม เจ้าสาวว่าไง ประมาณสิบมัยเจ้าสาว
 12 ตอบ (เงียบ)
 13 ตอบ1 (เงียบ)
 14 ถาม อะ โอเค นั่นก็คือคำตอบแล้ว...

(สัมภาษณ์ กรณ์ ณรงค์เดช - ณพากรณ์ โพธิ์รัตนังกูร. 8 กรกฎาคม 2555)

จากตัวอย่าง (65) ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 คนซึ่งเป็นทายาทตระกูลดังของเมืองไทยได้จัดพิธีฉลองมงคลสมรสด้วยงบประมาณค่อนข้างสูงจนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น คำถามของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการถามถึงมูลค่าของงบประมาณที่ใช้ในการจัดงาน ผู้สัมภาษณ์ตั้งสมมติฐานว่างบประมาณที่ใช้มีมูลค่ารวม 50 ล้าน แต่ได้รับการปฏิเสธ จนกระทั่งในผลัดที่ 8 ได้ตั้งสมมติฐานว่า 10 ล้าน และถามผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายหญิงอีกครั้งในผลัดที่ 11 ว่าใช้งบประมาณ 10 ล้านใช่หรือไม่ คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการคุกคามหน้าด้านลบเพราะการถามถึงมูลค่าหรือจำนวนงบประมาณถือเป็นสิทธิและเรื่องราวส่วนบุคคลที่บุคคลอื่นไม่ควรก้าวล่วงและไม่ควรนำมาเปิดเผยในที่สาธารณะเพราะอาจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ถูกมองว่าใช้เงินฟุ่มเฟือยหรือมีพฤติกรรมของการโอ้อวดฐานะ

ในผลัดที่ 12 - 13 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพโดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการใช้ความเงียบไม่ตอบคำถาม การไม่ตอบคำถามโดยใช้ความเงียบแสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้ผู้สัมภาษณ์ตีความหมายแฝงจากการไม่พูดนั่นเอง ซึ่งจะพบว่าในผลัดที่ 14 ผู้สัมภาษณ์ได้สรุปว่าการเงียบของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการตอบคำถามในประเด็นดังกล่าวแล้ว

(66)

- 1 ถาม เข้าเรื่องเลยดีกว่า ยอมรับมั๊ยว่าตั้งแต่ย้ายช่องมาอยู่ช่อง 3 เนี่ย ดั่งขึ้นมาก
 2 ตอบ อืม...
 3 ถาม มาก
 4 ตอบ (เงียบ)
 5 ถาม มาก
 6 ตอบ ชีวิตดีขึ้น แล้วก็รู้สึกว่าจะไร ๆ ในชีวิตมันลงตัว

(สัมภาษณ์ อารยา เอ ฮาร์เก็ต. 19 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (66) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงสาวลูกครึ่งที่มีกระแสข่าวว่าย้ายสังกัดจากช่องหนึ่งไปสู่อีกช่องหนึ่งด้วยเหตุผลว่าถูกลดบทบาททางด้านการแสดงจากนางเอกเป็นนางร้าย คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการถามเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับสมมติฐานว่ามีชื่อเสียงโด่งดังมากขึ้นหลังจากย้ายสังกัด พบการใช้ถ้อยคำเพื่อกล่าวยั่วให้ตอบคำถามด้วยคำว่า “มาก” ในผลัดที่ 3 และ 5 คำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นคำถามที่เสี่ยงต่อการสูญเสียหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ หากผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับตามสมมติฐานจะทำให้สื่อความได้ว่าก่อนที่จะย้ายสังกัดผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีผลงานที่โดดเด่นเหมือนปัจจุบันซึ่งเป็นการพาดพิงไปถึงบุคคลอื่น การตอบคำถามในผลัดที่ 4 ของผู้ให้สัมภาษณ์จึงเป็นการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพโดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการใช้ความเงียบไม่ตอบคำถาม การไม่ตอบคำถามโดยใช้ความเงียบดังตัวอย่างนี้แสดงว่าผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในประเด็นคำถามดังผลัดที่ 1 ยุติลงเพื่อไม่ให้เกิดผลลัพธ์อื่นใดตามมาซึ่งเป็นการรักษาสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับต้นสังกัดเดิมด้วย

(67)

1	ถาม	ถ้าผมเดาไม่ผิดนะ คนอย่างคุณบุญชัย
2	ตอบ	ครับ
3	ถาม	คงจะรอหลังวันนั้นถึงจะปฏิบัติภารกิจ ถูกมั๊ยครับ
4	ตอบ	(เงิบ)
5	ถาม	ไม่ ไช้มั๊ย ถ้าผมเดาไม่ผิด ให้มันถูกต้องตามประเพณีก่อน คนอย่างคุณ
6	ตอบ	(เงิบ)
7	ถาม	ถูกมั๊ยครับ
8	ตอบ	ครับ
9	ถาม	เออ เดาไว้ไม่ผิดเลย เดาไว้ไม่ผิดเลย ต้องมีฉันคนเดียวหรือเปล่าครับ

(สัมภาษณ์ บุญชัย เบญจรงค์กุล. 11 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (67) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจที่เคยผ่านการใช้ชีวิตครอบครัวกับผู้หญิงมาแล้วถึง 5 ครั้ง โดยปัจจุบันกำลังจะเข้าพิธีหมั้นกับนักแสดงสาวชื่อดังซึ่งมีอายุห่างกันถึง 30 ปี ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ไปต่าง ๆ นานาถึงสาเหตุของการเข้าพิธีหมั้นในครั้งนี้

ในผลัดที่ 1 พบการใช้คำ คือคำว่า “ปฏิบัติภารกิจ” ซึ่งเป็นการใช้ความเปรียบถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับนักแสดงสาวซึ่งเป็นที่คู่หมั้น คำถามของผู้สัมภาษณ์มี

ลักษณะของการใช้คำที่สื่อความหมายไปยังเรื่องเพศซึ่งเป็นการกล่าวเรื่องที่ไม่สุภาพ ไม่เหมาะสม กับบุคคลผู้มีอาวุโสมากกว่า ทำให้คำถามของผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 1 เป็นคำถามที่คุกคามหน้า ด้านลบของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะเป็นการถามถึงเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ไม่ควรนำมาพูดเปิดเผยต่อสาธารณชน

ในผลัดที่ 4 และ 6 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพโดยการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าด้วยการใช้ความเงียบไม่ตอบคำถาม การไม่ตอบคำถามโดยใช้ความเงียบดังตัวอย่างนี้แสดงว่าผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในประเด็นคำถามดังผลัดที่ 3 ยุติลงเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียหน้าและภาพลักษณ์ของตนเองรวมไปถึงการรักษาหน้าของว่าที่คู่หมั้นด้วย

1.1.7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม คือการใช้ถ้อยคำหรือวลีในการตอบคำถามเพื่อปฏิเสธการให้คำตอบ ดังตัวอย่าง

(68)

1	ถาม	นักข่าวบอกว่าในบัญชีมีเกือบร้อยล้านอันนี้คือจริงมั๊ย
2	ตอบ	จริงค่ะ
3	ถาม	แล้วของงานถึง 50 ล้านมั๊ย
4	ตอบ	<u>ไม่บอก</u> (หัวเราะ)
5	ถาม	แต่ได้คุ้มมั๊ย คุ้มในแง่ของการที่เป็นภรรยาเขามาสิบกว่าปี คุณถือว่าแฟร์มั๊ย
6	ตอบ	ก็ถือว่าแฟร์ในจำนวนเงินสินค้านั้นจะ

(สัมภาษณ์ วิศวกร สุขพินาย. 22 มกราคม 2555)

จากตัวอย่าง (68) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตภรรยาของนักธุรกิจชื่อดังของเมืองไทยที่กำลังมีข่าวฟ้องร้องกับครอบครัวฝ่ายชายเรื่องการดูแลทรัพย์สินส่วนตัวของฝ่ายชายในระหว่างที่ฝ่ายชายเข้ารับการบำบัดอาการติดสารเสพติด

ในผลัดที่ 1 และ 3 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงประเด็นเกี่ยวกับเงินสดในบัญชีของนักธุรกิจหนุ่มและของผู้ให้สัมภาษณ์ การถามถึงมูลค่าของเงินสดในบัญชีธนาคารถือเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่นิยมเปิดเผยต่อบุคคลอื่นโดยเฉพาะเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ กอปรกับผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งอยู่ในระหว่างฟ้องร้องเรื่องทรัพย์สินสมบัติจึงไม่ควรที่จะเปิดเผยข้อมูลออกมาให้ผู้อื่นรับทราบ จากถ้อยคำถามดังในผลัดที่ 3 จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพในการสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์และเป็นการ

คุกคามหน้าด้านลบของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะเป็นการสืบค้นข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์จนเกินไป

ในผลัดที่ 4 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบไม่ตกแต่งคำพูดด้วยการไม่ตอบคำถามโดยใช้ข้อความหรือถ้อยคำเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม คือคำว่า “ไม่บอก” ซึ่งถือเป็นการรักษาหน้าตนเองเพื่อไม่ให้ถูกรุกล้ำความเป็นส่วนตัว

(69)

1	ถาม	มีกัน 2 คน เฮอะ นี่คือนี่ที่ผู้ชายทั้งประเทศอยากจะรู้ อยากจะฟังคำตอบ เขาลุ้นกันอยู่ ตอนนี้เรามีแฟนแล้วหรือยัง ตอบดี ๆ นะครับ
2	ตอบ	(หัวเราะ) <u>ขอหัวเราะเป็นคำตอบได้มั้ยคะ</u>
3	ถาม	อะไรนะครับ
4	ตอบ	<u>ขอหัวเราะเป็นคำตอบได้มั้ยคะ</u>
5	ถาม	(หัวเราะ) งั้น เราก็มากินกันเลยดีกว่าครับ เชิญครับ
- (สัมภาษณ์ มารี เบิร์นเนอร์. 27 พฤษภาคม 2555)

จากตัวอย่าง (69) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงหญิงดาวรุ่งที่กำลังได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเนื่องจากได้รับบทบาทเป็นนางเอกคู่กับ “เคน ธีรเดช” นักแสดงชายผู้มีชื่อเสียง อีกทั้งยังได้ร่วมแสดงกับนักแสดงหญิงรุ่นพี่ผู้มีชื่อเสียงของวงการบันเทิงอีกหลายคน

ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามถึงประเด็นเกี่ยวกับความรักของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยประโยค “ตอนนี้เรามีแฟนแล้วหรือยัง ตอบดี ๆ นะครับ” คำถามของผู้สัมภาษณ์มีลักษณะของคำถามคุกคามหน้าเนื่องจากการถามเรื่องราวที่เป็นเรื่องเฉพาะหรือส่วนบุคคล อีกทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสในการสูญเสียหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์ได้เพราะหากตอบคำถามโดยการยอมรับสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์จะทำให้สูญเสียความนิยมของผู้ที่ติดตามผลงาน

ในผลัดที่ 2 และ 4 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าตนเองด้วยกลวิธีความสุภาพไม่ตรงประเด็น โดยการไม่ตอบคำถามด้วยการใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถามคือคำว่า “ขอหัวเราะเป็นคำตอบได้มั้ยคะ” เพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียภาพลักษณ์และความนิยมของตนเอง

1.1.8 การกล่าวอ้างบุคคลอื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 1402) ให้ความหมายของคำว่า อ้าง (ก.) ไว้ว่าหมายถึง การระบุ, บ่งถึง, เช่น อ้างพยาน; กล่าวถึง, ซึ่งเป็นหลัก, เช่น อ้างบาลี; ถือเอา เช่น อ้างสิทธิ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของการกล่าวอ้างบุคคลอื่นในงาน วิจัยนี้ว่าหมายถึงการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์ อาจจะเป็นการอ้างถึงชื่อ คำพูด ความคิดเห็นหรือการกระทำของบุคคลนั้น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ตนเองที่จะไม่ต้องรับผิดชอบคำพูด พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ดังตัวอย่าง

(71)

- 1 ถาม แล้วคุณรู้ใช่ไหมว่าในประวัติของวงการลูกทุ่งมันไม่เคยมีใคร...
- 2 ตอบ ใช่ ใช่ค่ะ
- 3 ถาม ที่เป็นแบบคุณ
- 4 ตอบ ใช่ แล้วก็อีกอย่างก็ ก็เพิ่งมาได้ยินจากคนรอบข้างและก็พี่ ๆ สื่อทั้งหลายที่ยกฉายาตรงนี้ให้เราซึ่งเราก็ดูใจมาก ทำให้เนี่ยมีจุดยืน มีคาแรคเตอร์ที่ชัดเป็นของตัวเอง ซึ่งเอาละคนอื่นไม่ดี อาจจะไม่มีการกล้าที่จะพรีเซนต์ตรงนี้เท่าเราด้วยความที่ในมุมไบเตยเนี่ย ไบเตยว่าคำว่าเช็กซีในความหมายไบเตยไม่ใช่ว่าต้องแต่งตัวโป๊ คือผู้หญิงเนี่ยคุณจะให้ชุดไหนก็ได้แต่คุณต้องเช็กซีจากอินเนอร์ (สัมภาษณ์ สุวิวัน ทวีสิน (ไบเตย อาร์สยาม). 26 สิงหาคม 2555)

จากตัวอย่าง (71) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักร้องลูกทุ่งผู้มีชื่อเสียงที่มักจะแต่งกายเปิดเผย เรือ่นร่าง เน้นสัดส่วนแตกต่างจากนักร้องลูกทุ่งทั่วไปจนสื่อมวลชนให้สมญานามว่า “สันเสมอหู่” และ “นักร้องลูกทุ่งเช็กซี”

เนื่องจากเพลงลูกทุ่งคือเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทยโดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่งการแต่งกายแบบเน้นเรือนร่างและเปิดเผยสัดส่วนจึงเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อภาพลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งโดยสิ้นเชิงและจากประวัติศาสตร์วงการเพลงลูกทุ่งก็ไม่เคยปรากฏนักร้องที่แต่งกายเหมือนเช่นผู้ให้สัมภาษณ์ คำถามในผลัดที่ 1 และ 3 จึงมีลักษณะของการคุกคามหน้าเนื่องจากการตั้งสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์สื่อความหมายได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีลักษณะและรูปแบบการนำเสนอที่ผิดแปลกไปจากนักร้องลูกทุ่งคนอื่น ๆ ที่เคยมีมา

ในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพไม่ตรงประเด็นโดยการกล่าวอ้างบุคคลอื่น คือ “คนรอบข้างและกิ๊ฟ ๆ สื่อทั้งหลาย” การตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการยืนยันว่าสมญานามที่ได้มาของตนเองมาจากบุคคลรอบข้างและสื่อมวลชน

(72)

- 1 ถาม เปรียบเทียบวัยที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นเรยา ไม่ว่าจะเป็นมุตตากับมุนินทร์ คือมันจะเป็นบทที่อ่านแล้วมันจะต้องโดนแน่นอนตอนที่คุณอ่านบทส่ายของคุณรู้ตัวเลยมั๊ยว่าบทนี้ส่งฉันแน่นอน
- 2 ตอบ อันนี้ก็คงต้องให้คุณดูเป็นคนตัดสินใจ แต่ว่าถ้าถามว่าเป็นบทที่ทำทายมั๊ย เป็นบทที่ไม่เคยเล่นและมันก็จะเริ่มเหมาะจะกับอายุตัวเองมากขึ้น
(สัมภาษณ์ วรรณช ภิรมย์ภักดี. 25 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (72) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักแสดงสาวซึ่งได้รับบทบาทเป็นผู้หญิงขึ้นมาในละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งโดยการรับบทบาทในครั้งนี้เป็นการรับแสดงในบทบาทใหม่ที่แตกต่างไปจากบทบาทที่เคยได้รับแสดงหลังจากที่มีกระแสข่าวไม่ต่อสัญญากับทางต้นสังกัดเดิม

คำถามในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามโดยการเปรียบเทียบถึงบทบาทที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับกับบทบาทที่เคยสร้างชื่อเสียงให้กับนักแสดงหญิงคนอื่นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทราบมาก่อนล่วงหน้าหรือไม่ว่าบทบาทดังกล่าวจะสร้างชื่อเสียงเหมือนเพื่อนนักแสดงหญิงคนอื่น พบการใช้คำว่า “รู้ตัว” ซึ่งหมายถึง รู้สึกตัว , รู้มาก่อน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 1008) แสดงให้เห็นถึงสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ว่าการตัดสินใจรับแสดงในบทบาทดังกล่าวผู้ให้สัมภาษณ์ทราบล่วงหน้าแล้วว่าจะมีชื่อเสียงเหมือนนักแสดงหญิงผู้อื่น การถามคำถามในลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์อาจถูกมองว่าเหตุผลที่รับแสดงบทบาทในละครเรื่องนี้ก็เนื่องจากทราบแล้วว่าจะโด่งดังและมีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้คำถามยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สูญเสียหน้าด้านบวกได้หากผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าวซึ่งอาจจะเชื่อมโยงหรือไปมีผลกระทบกับผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันการถามถึงบทบาทผลงานที่ยังไม่ได้เผยแพร่ออกอากาศก็ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเพราะผู้ให้สัมภาษณ์อาจยังไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลหรือที่นำไปเท่าใดนัก

ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีความสุภาพไม่ตรงประเด็นโดยการกล่าวอ้างบุคคลอื่น คือ “ให้คนอื่นเป็นคนตัดสินใจ” การตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการกล่าวแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลางถึงผลงานที่จะสร้างชื่อเสียงไม่ว่าจะขึ้นอยู่กับผู้ชมมากกว่า

1.1.9 การต่อว่ากลับ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 467) ให้ความหมายของคำว่า ต่อว่า ว่าเป็นคำกริยา หมายถึง ท้วงถามเหตุผลต่อผู้ที่ทำให้ตนไม่พอใจ , ว่ากล่าว เพราะไม่ทำตามที่ถูกหรือที่ให้อภัยไว้ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดให้การต่อว่ากลับ คือ การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกในเชิงลบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ทำให้ตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองเสียหายหรือเสียภาพลักษณ์ การใช้กลวิธีนี้แม้ว่าจะเป็นการคุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์เองแต่สะท้อนให้เห็นภาพในชีวิตจริงเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับการคุกคามหน้าที่รุนแรงในความรู้สึกของตน บุคคลอาจเลือกใช้พฤติกรรมการโต้ตอบที่รุนแรงกลับไปเพื่อปกป้องหน้าตนเอง ทั้งนี้การเลือกใช้กลวิธีนี้จะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการคุกคามหน้าและความตรงประเด็นของคำถาม รวมไปถึงความรู้สึกของผู้ถูกคุกคามในเรื่องนั้นว่าเป็นเรื่องที่เสียหายหรือเสียภาพลักษณ์ที่ตนเองให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่าง

(73)

1	ถาม	บางที่เรารู้สึกน้อยใจมั๊ยถ้าเกิดผู้ปกครองเขาบอกว่าส่งลูกมาเรียนที่นั่นนอกจากจะได้ภาษาอังกฤษ กลัวจริง ๆ ว่าลูกออกไปแล้วจะ <u>ต้งต้งเหมือนครู</u>
2	ตอบ	เรา เราเปลี่ยนทัศนคติของคุณไม่ได้จริง ๆ เพราะมันแย่มากตั้งแต่ต้น
(สัมภาษณ์ คณาธิป สุนทรักษ์ (ครูกอล์ฟ). 30 กันยายน 2555)

จากตัวอย่าง (73) ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันกวดวิชาซึ่งมีบุคลิกคล้ายผู้หญิง ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ใช้ลักษณะคำถามแบบคำถามนำ กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ถามโดยใช้คำว่า “รู้สึกน้อยใจมั๊ย” เพื่อนำความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าการที่ตนเองมีพฤติกรรมละม้ายไปทางเพศหญิงอาจทำให้ผู้ปกครองนักเรียนเกิดความรู้สึกกังวลว่าบุตรหลานที่มาเรียนจะซึมซับและมีพฤติกรรมคล้ายผู้สอน นอกจากนี้การใช้คำว่า “ต้งต้ง” ซึ่งหมายถึงการมีกิริยาท่าทางกระซกกระซอย (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 507) โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้กับผู้ที่มิเพศสภาพเป็นชายย่อมแสดงถึงความหมายในแง่ลบคือผู้ที่มีลักษณะกระเดียดไปทางผู้หญิงนั่นเอง

การต่อว่ากลับเพื่อกระทำการรักษาหน้าด่านบวกของตนเอง และยังเป็นการต่อว่าไปถึงบุคคลที่แสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อตัวผู้ให้สัมภาษณ์ กลวิธีการต่อว่ากลับแม้ว่าจะส่งผลให้เป็นการคุกคามหน้าตนเองของผู้ให้สัมภาษณ์แต่เป็นการกระทำเพื่อปกป้องหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์จากการถูกคุกคามจากผู้อื่นเพราะประเด็นที่ถูกถามหรือถูกกล่าวถึงเป็นประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญมากกว่า เนื่องจากไม่อยากให้ตนเองเสียภาพลักษณ์ในสายตาของผู้ที่กำลังจะเข้าพิธีหมั้นด้วย

(75)

- 1 ถาม วงการตลาดมัยว่าฉันต้องเป็นข่าวทุก ๆ สองสามเดือน
- 2 ตอบ โอย ไม่ไหว ไม่เคยวางเลยคะ
- 3 ถาม ไม่เคย
- 4 ตอบ อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องเขียนถึงก็ได้
- 5 ถาม จริง ๆ เหรอ ต้องการอย่างนั้นมากกว่า เขียนถึงผลงานอย่างเดียว
- 6 ตอบ ต้องการในเรื่องของงาน ให้อธิบายโปรโมทข่าว เรื่องงานแค่นั้นพอ ไม่ต้องการ
 ดั่งแบบในเรื่องแยะ ๆ เพราะรู้สึกที่เรื่องที่เราสร้างให้พลอยดูแย่มันก็มีมาก
 พอแล้ว โดยเฉพาะประเทศไทยตอนนี้พูดได้ว่า สื่อไม่ค่อยมีการควบคุม พูดตรง ๆ
 ถ้าอยาก...(จุดเสียง) เข้ามาควบคุมตรงนี้นะ เรื่องของการถ่ายทางกองใน
 ถ่ายนม แล้วเอามาลงปกหนังสือ แล้วก็ถ่ายเป้า บางทีถ่ายเห็นกัน เห็นแบบ
 ทำไมไม่มีเรท ฉ ฉิ่ง อะ ที่อย่างนี้คุณไม่มาห้าม ทำไมที่อย่างนี้คุณไม่ปกป้อง
 พวกเรา พลอยรู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรม บางคนยังมี อะ ฉ ฉิ่ง ห้ามนู่น โมเสก
 โมเสก แต่ทำไมปล่อยให้สื่อถ่ายนม ถ่ายหวิว ซึ่งเราไม่ได้อยากจะโชว์ บางที
 เราก้าว แล้วมาซ่อนอย่างเงี้ย คิดดูว่าสื่อพวกเนี้ย ขายตามหนังสือพิมพ์ เด็ก
 ที่ไหนก็หยิบมาดูได้ นี่ถึงเยาวชนด้วย

(สัมภาษณ์ เอมมาลย์ บุญยศักดิ์. 23 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่าง (75) คำถาม – ตอบในผลัดที่ 1 – 4 เป็นการถาม – ตอบในเรื่องของการตกเป็นประเด็นข่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ คำตอบในผลัดที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวไม่จำเป็นต้องนำเสนอข่าวของตนเอง ทำให้ในผลัดการถามที่ 5 ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามโดยการใช้อุปสรรคคำถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธซึ่งปรากฏคำว่า “เหรอ (หรือ)” เพื่อสื่อเจตนาว่าผู้สัมภาษณ์ไม่เชื่อในสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ รวมถึงการมีสมมติฐานที่ตรงข้ามกับความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าการทำงานในวงการบันเทิงหากไม่มีสื่อช่วยนำเสนอข่าวแล้วประชาชนอาจไม่ได้รับทราบความเคลื่อนไหวของดารา นักแสดงที่ตนชื่นชอบ คำถามของ

ผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 5 เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกเพราะแสดงให้เห็นว่าผู้สัมภาษณ์ไม่เห็นด้วยและไม่เชื่อถือในคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่าต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวเฉพาะเรื่องงานอย่างเดียว ในผลัดการตอบคำถามที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามด้วยกลวิธีการต่อว่ากลับไปยังผู้สื่อข่าวเพราะต้องการสะท้อนภาพความจริงของสื่อมวลชนที่ไม่มีวินัยและจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าว

1.1.10 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบและทั้งสองต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มกัน เช่น เปรียบชีวิตคือการเดินทาง เปรียบความรักเหมือนยาพิษ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบการใช้อุปลักษณ์เพื่อเป็นกลวิธีหนึ่งในการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้า 1 ตัวอย่าง ดังนี้

(76)

1	ถาม	แต่คุณเป็นคนที่น่าชอบนะ เขามีเสน่ห์นะ เอาจริง ๆ เขามีเสน่ห์มากจนถึงแม้วันนี้เราแค่หมั่นแต่จะหึงมัยถ้าเกิดมีผู้หญิงเข้ามาคุย
2	ตอบ2	ไม่หึงหรือคะ
3	ตอบ1	ไม่หึงหรือก ชกเลย (หัวเราะ)
4	ตอบ2	ก็ จะทำมัยละ
5	ตอบ1	ไม่ทำ
6	ถาม	<u>มันเล็กกันได้มัยของแบบนี้ คุณบุญชัย</u>
7	ตอบ2	ได้มัย
8	ตอบ1	เล็กได้ครับ เลิกได้ ผมว่าถ้าคนที่ใช่แล้วก็คือ คนที่ใช่ก็ต้องมีความสุขอะ <u>เราไม่ใช่ไก่แจ้จะครับ</u>

(สัมภาษณ์ บงกช คงมาลัย - บุญชัย เบญจรงค์กุล. 2 ธันวาคม 2555)

จากตัวอย่างที่ (76) ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 คนเป็นคู่รักที่เพิ่งจะเข้าพิธีหมั้นกัน คำถามในผลัดที่ 6 ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีความสุภาพตรงประเด็นแบบตลกแต่งคำพูดด้วยรูปประโยคคำถามเพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธซึ่งปรากฏคำว่า “มัย (ไหม)” คำถามมีลักษณะของการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ซึ่งเป็นฝ่ายชายโดยการถามถึงการเลิกพฤติกรรมที่ไม่

เหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ต่อหน้าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ซึ่งเป็นฝ่ายหญิงและเป็นว่าที่ภรรยาของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ในผลัดที่ 7 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กระทำการรักษาหน้าด้วยการตอบคำถามโดยการใช้อุปลักษณ์เปรียบพฤติกรรมของตนเองกับไก่แจ้ซึ่งมีความหมายถึงผู้ที่มีพฤติกรรมเจ้าชู้ (มติชน. 2547: 110) ว่าตนเองไม่ใช่ “ไก่แจ้” ที่มีความหมายถึงคนเจ้าชู้แต่ตนเองเป็นคนเมื่อเจอคนที่ใช่ก็ต้องมีความสุขและก็จะหยุดพฤติกรรมเจ้าชู้

1.1.11 การถ่อมตนเอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 527) ให้ความหมายของคำว่า ถ่อม (ก.) ไว้ว่า ทำให้ต่ำลง , ถ่อมตัว (ก.) แสดงฐานะหรือความรู้ความสามารถต่ำกว่าที่เป็นจริง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายของการถ่อมตนเองว่าหมายถึง การแสดงตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถต่ำกว่าความเป็นจริง

การถ่อมตนจัดเป็นหลักการความสุภาพหลักการหนึ่งตามแนวคิดของลีช (Leech) ที่ใช้ในการรักษาหน้าตนเอง กล่าวคือ การถ่อมตนจะไม่ทำให้ผู้พูดถูกมองว่าเป็นคนโอ้อวดในสายตาของผู้ฟัง และเป็นการป้องกันเพื่อไม่ให้ถูกตำหนิหรือกล่าวโทษจากผู้อื่นได้ (ทรงธรรม อินทจักร. 2550: 152) ดังตัวอย่าง

(77)

1	ถาม	คุณอย่างคุณมีสิทธิ์เลือกด้วยไม่ออกรายการทอล์คโชว์
2	ตอบ	อาจจะกลัวมากกว่า ตัวผมเองเนี่ยมีสองอย่าง อย่างที่หนึ่งผมคิดว่าผมชอบรายการนี้มาก เพราะว่าอยากจะมา ข้อที่สองนะครับ
3	ถาม	คือ
4	ตอบ	<u>ผมไม่คิดว่าผมจะได้มา เพราะผมคงดังไม่พอที่จะมารายการนี้</u>
- (สัมภาษณ์ กรภพ จันทรเจริญ (โจ๊ก โชกุล). 29 มกราคม 2555)

นววรรณ พันธุเมธา (2551: 298-314) กล่าวถึงประโยคแสดงเจตนาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประโยคแจ้งให้ทราบ ประโยคถามให้ตอบ และประโยคบอกให้ทำว่าผู้พูดอาจใช้ประโยคชนิดหนึ่งแสดงเจตนาอีกอย่างหนึ่งไม่ตรงกับชนิดของประโยคก็ได้ จากตัวอย่าง (77) คำถามในผลัดที่ 1 มีลักษณะของการคุกคามหน้าด้านบวก กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ใช้รูปประโยคบอกเล่าเพื่อแสดงเจตนาตำหนิ คือ “คุณอย่างคุณมีสิทธิ์เลือกด้วยไม่ออกรายการทอล์คโชว์” เนื่องจาก

1.1.12 การประชดประชัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 703) ให้ความหมายของคำว่าประชดประชันว่าเป็นคำกริยา หมายถึง พูดหรือทำเป็นเชิงกระทบกระแทกแดกดัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการตอบคำถาม ผู้วิจัยพบกลวิธีการตอบคำถามด้วยการประชดประชัน ดังตัวอย่าง

(79)

1	ถาม	คุณเป็นคนที่อยู่คนเดียวไม่ได้ นั่นคือเหตุผลที่คุณ...
2	ตอบ	<u>นี่น่าจะเป็นซิกมุนด์ ฟรอยด์</u>

(สัมภาษณ์ บุญชัย เบญจรงค์กุล. 11 พฤศจิกายน 2555)

จากตัวอย่าง (79) ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการประชดประชันผู้สัมภาษณ์เนื่องจากถูกคุกคามทางด้านบวกของ กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่กำลังจะเข้าพิธีหมั้นกับนักแสดงสาว และในอดีตผู้ให้สัมภาษณ์เคยผ่านการมีชีวิตครอบครัวมาแล้วหลายครั้ง คำถามของผู้สัมภาษณ์ทำให้ตีความได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติไม่น่าขึ้นชมซึ่งทำให้เสียภาพลักษณ์ด้านบวก โดยเฉพาะเสียภาพลักษณ์ต่อผู้ที่ตนเองกำลังจะเข้าพิธีหมั้น ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวประชดประชันผู้สัมภาษณ์ว่า “น่าจะเป็นซิกมุนด์ ฟรอยด์” เพราะวิเคราะห์ว่าตัวผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลเช่นไรเหมือน “ซิกมุนด์ ฟรอยด์” บุคคลผู้เป็นประสาทแพทย์ และได้รับฉายาว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิเคราะห์ (สารานุกรมเสรี. 2557: ออนไลน์) ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการประชดประชันเพราะต้องการพูดกระทบถึงการใช้กลวิธีการประชดประชันนอกจากจะเป็นกลวิธีการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าแล้วในขณะเดียวกันยังส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์กระทำการคุกคามหน้าตนเองอีกด้วย

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรักษาหน้าในการตอบคำถาม

จากการศึกษาวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามในหัวข้อ 1.1 นั้น พบว่าปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลที่เป็นตัวแปรสำคัญทำให้เกิดการใช้กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกัน ในหัวข้อ 1.2 นี้ จึงเสนอผลการวิเคราะห์ว่าปัจจัยทางสังคมก่อให้เกิดความแตกต่างในการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยอย่างไรบ้าง โดยปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยเลือกนำมาวิเคราะห์ได้แก่ อายุ เพศ และอาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ปัจจัยทางสังคมด้านอายุ

อายุนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้ภาษาดังเช่นงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งกล่าวถึงความแตกต่างของประชากรที่อยู่ในช่วงอายุที่ต่างกันว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุมากกว่าจะใช้กลวิธีในการสื่อสารที่หลากหลายกว่ากลุ่มประชากรอายุน้อยกว่า เนื่องจากเมื่อผู้ใช้ภาษามีอายุมากขึ้นก็มีการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในการสื่อสารที่ซับซ้อนขึ้นทำให้รู้จักกลวิธีต่าง ๆ ที่จะทำใหตนเองประสบผลสำเร็จในการสื่อสาร (สุภาสินี โพธิวิทย์. 2547: 3)

การแบ่งชั้นอายุหรือชั้นอายุบางสังคมแบ่งตามเกณฑ์ทางชีววิทยา การผ่านจากวัยหนึ่งไปสู่อีกรวัยหนึ่ง เช่น จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นหนุ่มสาวหรือวัยผู้ใหญ่ เป็นต้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556: 29 - 30) ได้กล่าวถึงการแบ่งชั้นอายุในสังคมไทยไว้ว่า สังคมไทยแม้จะไม่มี การแบ่งชั้นอายุของวัยต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน แต่มีพฤติกรรมหลายอย่างเป็นเครื่องระบุได้ เช่น อายุ 15 ปี ถือเป็นจุดที่พ้นวัยเด็ก อายุ 20 ปี เป็นจุดเริ่มของความเป็นผู้ใหญ่ อายุ 25 ปี เรียกว่าวัยเบญจเพสซึ่งถือว่าเป็นวัยผู้ใหญ่อย่างแท้จริง และอายุ 60 ปี เป็นวัยเกษียณหรือที่เรียกว่าวัยชรา

ในปัจจุบันมีการแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็นรุ่นต่าง ๆ เรียกว่า เจนเนอเรชัน (Generation) คือยุคสมัยของกลุ่มคนตามช่วงอายุซึ่งหมายถึงช่วงเวลาเฉลี่ยระหว่างการมีลูกคนแรกของแม่กับการมีลูกคนแรกของลูก ดังนั้นในแต่ละเจนเนอเรชันจะห่างกันประมาณ 20 กว่าปี ซึ่งในเรื่องเจนเนอเรชันนี้มีผู้ให้ความสนใจศึกษากันมากโดยเฉพาะสายทางด้านสังคมศาสตร์ที่จะศึกษาทั้งในด้านพฤติกรรมสังคม การใช้ชีวิต ความคิดต่าง ๆ หรือแม้แต่ในด้านการตลาดเองก็ให้ความสนใจกับเรื่องนี้ไม่น้อย (เสาวคนธ์ วิทวัสโอฬาร. 2550: 22-26) โดยเจนเนอเรชันทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

1. Lost Generation คือ ประชากรยุคแรกที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2426-2443 หรือในช่วงทศวรรษที่ 80 ปัจจุบันคนกลุ่มนี้เสียชีวิตไปหมดแล้ว จึงถูกตั้งชื่อว่า “Lost Generation” เหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนยุคนี้นี้คือ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1
2. Greatest Generation หรือที่รู้จักกันว่า G.I. Generation คนกลุ่มนี้เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2444-2467 คือยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2
3. Silent Generation คนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2468-2488 ประชากรรุ่นนี้จะมีไม่มากเท่ารุ่นอื่น ๆ เพราะเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พอดี และหลังจากนั้นก็เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำ
4. Baby Boomers หรือ Gen-B หมายถึงคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489 – 2507 หรือในยุคสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2

5. Generation X หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “Gen-X” คนยุคนี้คือคนที่เกิดอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2508-2522 มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป อาจเรียกอีกชื่อว่า “ยัปปี้” (Yuppie) ที่ย่อมาจาก Young Urban Professionals

6. Generation Y หรือ ยุค Millennial คือคนที่เกิดอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2523–2540

7. Generation Z หรือ Gen-Z คือ คำนิยามล่าสุดของคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน หมายถึงคนที่เกิดหลัง พ.ศ. 2540 ขึ้นไป

8. Generation C คือ กลุ่ม “Gen-C” เป็นคำใหม่ที่ Google และ Nielsen บัญญัติใช้สำหรับเรียกกลุ่มคนยุคใหม่ที่ไม่ได้แบ่งตามอายุเหมือน 7 เจเนอเรชันข้างต้นแต่จัดกลุ่มตามพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต และโซเชียลเน็ตเวิร์ก

จากข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งช่วงชั้นอายุดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งช่วงชั้นอายุตามกลุ่มข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์การเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการู้ดีที่เกิดขึ้นมา ดังนี้

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation)

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer)

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X)

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y)

จากการแบ่งชั้นอายุดังกล่าว และการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ในรายการู้ดีที่เกิดขึ้นมา ผู้วิจัยพบการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจำแนกตามปัจจัยทางสังคมด้านอายุดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านอายุที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม

	ช่วงชั้นอายุ	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	รวม	
		69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี	(จำนวน ร้อยละ	
กลวิธีการรักษาหน้า		(จำนวน 1 คน)	(จำนวน 5 คน)	(จำนวน 6 คน)	(จำนวน 21 คน)	33 คน)	
1. การปฏิเสธสมมติฐาน							
1.1 ตรงไปตรงมา		6	15	10	24	55	17.92
1.2 ใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย		2	7	7	11	27	8.80
1.3 ใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน		3	4	2	15	24	7.49
2. การยอมรับสมมติฐาน		3	13	9	43	68	22.15
3. การกลบเกลื่อน							
3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน		2	6	1	9	18	5.86
3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ			3	3	9	15	4.89
4. การถามคำถามกลับ		1	10	1	16	28	9.12
5. การเลี่ยงการตอบคำถาม		2	12	5	3	22	6.84
6. การหัวเราะ			1		5	6	1.95

ตาราง 2 (ต่อ)

	ช่วงชั้นอายุ	Silent Gen.	B.Boomer	Gen. X	Gen. Y	รวม	ร้อยละ
	69 – 89 ปี	50 – 68 ปี	35 – 49 ปี	17 – 34 ปี	(จำนวน 33 คน)		
กลวิธีการรักษาหน้า	(จำนวน 1 คน)	(จำนวน 5 คน)	(จำนวน 6 คน)	(จำนวน 21 คน)			
7. การไม่ตอบคำถาม							
7.1 การเงียบ		2		4	6	1.95	
7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม			2	5	7	2.28	
8. การกล่าวอ้างบุคคลอื่น	1	5	1	4	11	3.58	
9. การต่อว่ากลับ		2	1	7	10	3.26	
10.การใช้อุปลักษณ์		1		5	6	1.95	
11.การถ่อมตนเอง		1	1	3	5	1.63	
12.การประชดประชัน		1			1	0.33	
รวม							100

จากตาราง 2 สรุปได้ดังนี้

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามด้วยการปฏิเสธสมมติฐานแบบตรงไปตรงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.95 ของจำนวนความถี่ของกลวิธีนี้ทั้งหมด ในขณะที่กลวิธีอื่น ๆ พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามไม่แตกต่างกัน

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าด้วยการปฏิเสธสมมติฐานแบบตรงไปตรงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.89 ตามมาด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน ร้อยละ 4.23 และกลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถาม ร้อยละ 3.58 ของจำนวนความถี่ของกลวิธีนี้ทั้งหมด

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าด้วยการปฏิเสธสมมติฐานแบบตรงไปตรงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.26 ตามมาด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน ร้อยละ 2.93 และกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.28 ของจำนวนความถี่ของกลวิธีนี้ทั้งหมด

ช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าด้วยการยอมรับสมมติฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.01 ตามมาด้วยกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานแบบตรงไปตรงมา ร้อยละ 7.82 และกลวิธีการถามคำถามกลับ ร้อยละ 5.21 ของจำนวนความถี่ของกลวิธีนี้ทั้งหมด

ข้อมูลจากตารางพบว่ากลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดในกลุ่มช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation) ช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer) และช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X) ในขณะที่ช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y) พบว่ากลวิธีการยอมรับสมมติฐานเป็นกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามที่กลุ่มนี้เลือกใช้มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคนกลุ่มนี้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และค่านิยมที่แตกต่างระหว่างรุ่นปู่ย่าตายายกับรุ่นพ่อแม่ ลักษณะของคนกลุ่มนี้จึงมักมีนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่กรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอิสระในความคิด กล้าซัก กล้าถามในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์ มีความเป็นสากลมากทำให้ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องหน้าหรือภาพลักษณ์เท่ากับกลุ่มบุคคลอีก 3 ช่วงชั้น แม้การยอมรับสมมติฐานในบางเรื่องอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกแต่กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้ติดตามผลงาน หรือผู้อื่นที่รับชมและรับฟังข่าวสารเข้าใจและรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงได้

ทั้งหมด กลวิธีการยอมรับสมมติฐานจึงเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุดในกลุ่มบุคคลช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y)

1.2.2 ปัจจัยทางสังคมด้านเพศ

ปัจจัยเรื่องเพศก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ภาษาของมนุษย์ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556: 42 - 43) กล่าวว่า บทบาทที่แตกต่างกันของเพศหญิงและชายที่เรียนรู้มาตั้งแต่เด็กจะกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ของหญิงและชายในสังคม พฤติกรรมทางภาษาย่อมต้องได้รับอิทธิพลจากบทบาทที่แตกต่างกันของหญิงและชายด้วยแต่ความแตกต่างระหว่างภาษาผู้หญิงกับภาษาผู้ชายจะมีมากน้อยเพียงใดในแต่ละสังคมย่อมขึ้นกับความแตกต่างระหว่างบทบาทของทั้งสองเพศในสังคมนั้น ๆ และการใช้ภาษาของผู้ชายกับผู้หญิงในสังคมต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันของภาษาในเรื่องของปริมาณหรือความถี่ในการใช้รูปภาษาบางรูปซึ่งหมายความว่าโดยเนื้อหาแล้วผู้หญิงกับผู้ชายใช้รูปภาษาเดียวกันแต่ความถี่ของการใช้รูปภาษานั้นต่างกัน แทนเนน (จิตาร์ตัน น้อมมนัส. 2546: 3 อ้างอิงจาก; Tannen. 1994: 30-45) ได้กล่าวว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาอ้อมมากกว่าผู้ชายและเลือกใช้ภาษาที่ไม่แสดงถึงการออกคำสั่งโดยหลีกเลี่ยงการแสดงความขัดแย้งด้วยการคล้อยตาม สันนิษฐาน หรือใช้วิธีการเสนอแนะมากกว่าที่จะใช้คำสั่ง ส่วนผู้ชายมักใช้ภาษาตรงมากกว่าภาษาอ้อม และภาษาที่ใช้จะแสดงถึงการออกคำสั่ง แสดงการโต้แย้ง หรือไม่คล้อยตามคู่สนทนาเพื่อแสดงถึงการมีอำนาจหรือสภาวะการเป็นผู้นำของเพศชาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ในรายการวัดดีเกิดมาคุย ผู้วิจัยพบการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจำแนกตามปัจจัยทางสังคมด้านเพศ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านเพศที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม

กลวิธีการรักษาหน้า	เพศ			รวม (จำนวน 33 คน)	ร้อยละ
	เพศชาย (จำนวน 12 คน)	เพศหญิง (จำนวน 19 คน)	เพศที่ 3 (จำนวน 2 คน)		
1. การปฏิเสธสมมติฐาน					
1.1 ตรงไปตรงมา	19	35	1	55	17.92
1.2 ใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย	6	20	1	27	8.80
1.3 ใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน	9	13	1	23	7.49
2. การยอมรับสมมติฐาน	28	40		68	22.15
3. การกลบเกลื่อน					
3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	6	12		18	5.86
3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ	7	8		15	4.89
4. การถามคำถามกลับ	18	10		28	9.12
5. การเลี่ยงการตอบคำถาม	7	14		21	6.84
6. การหัวเราะ	3	3		6	1.95

ตาราง 3 (ต่อ)

กลวิธีการรักษาหน้า	เพศ			รวม (จำนวน 33 คน)	ร้อยละ
	เพศชาย (จำนวน 12 คน)	เพศหญิง (จำนวน 19 คน)	เพศที่ 3 (จำนวน 2 คน)		
7. การไม่ตอบคำถาม					
7.1 การเงียบ	2	4		6	1.95
7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม	3	4		7	2.28
8. การกล่าวอ้างบุคคลอื่น	5	6		11	3.58
9. การต่อว่ากลับ	3	6	1	10	3.26
10.การใช้อุปลักษณ์	2	4		6	1.95
11.การถ่อมตนเอง	2	3		5	1.63
12.การประชดประชัน	1			1	0.33
รวม					100

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมด้านเพศที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวัดดีเกิดมาคุย จากตารางสรุปได้ว่า เพศชายมีการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.12 ของจำนวนความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทั้งหมด ตามมาด้วยกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาและกลวิธีการถามคำถามกลับ ในขณะที่เพศหญิงมีการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐานมากที่สุดเช่นเดียวกับเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 13.03 ของจำนวนความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทั้งหมด ตามมาด้วยกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาและกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย นอกจากนี้เพศที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มหนึ่งในงานวิจัยนี้พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามด้วยกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา การใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย การใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน และกลวิธีการต่อว่ากลับในจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.33

ข้อมูลจากตารางอธิบายได้ว่ากลวิธีการยอมรับสมมติฐานเป็นกลวิธีที่ใช้ในการรักษาหน้าที่พบมากที่สุดทั้งเพศชายและเพศหญิงนั้น เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีบทบาททางสังคมแตกต่างไปจากบทบาททางสังคมในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันเพศหญิงได้รับการศึกษาหรือหน้าที่การงานที่สูงขึ้นมากกว่าในอดีตและสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้เท่าเทียมเพศชาย ดังนั้นการยอมรับสมมติฐานจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงไม่ใช่เพศที่จะเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเท่านั้นแต่เพศหญิงสามารถทำในสิ่งที่เพศชายทำได้หลายอย่าง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตามลักษณะทางพันธุกรรมที่กำหนดความเป็นเพศชายและเพศหญิงก็ยังคงมีอยู่ดังจะเห็นได้จากเพศชายมีการใช้กลวิธีการถามคำถามกลับในการรักษาหน้าเป็นอันดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 5.86 ซึ่งทำให้อธิบายได้ว่าความแก่นกล้า ความก้าวร้าว และความแข็งแกร่งตามลักษณะพันธุกรรมของเพศชายยังมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของเพศชาย

1.2.3 ปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพ

ธิดารัตน์ น้อมมนัส (2546) ศึกษางานวิจัยเรื่อง กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย กล่าวถึงชั้นทางสังคมไว้ว่า ชั้นทางสังคมเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่กำหนดความแตกต่างของภาษาที่ผู้พูดใช้ ชั้นทางสังคมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเพราะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยหลายอย่าง เช่น รายได้ การศึกษา อาชีพ และแม้แต่ฐานันดรที่มีมาตั้งแต่เกิด สังคมแต่ละสังคมมีเกณฑ์

กำหนดการแบ่งชั้นแตกต่างกัน การศึกษาส่วนใหญ่พบว่าผู้พูดที่มาจากชั้นทางสังคมที่ต่างกันจะใช้ภาษาต่างกัน และได้จัดชั้นกลุ่มตัวอย่างกำหนดตามลำดับเกียรติภูมิของอาชีพ 4 กลุ่ม ตามเกณฑ์ของ สุภางค์ จันทวานิช ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ระดับอาชีพที่มีเกียรติภูมิสูง เช่น แพทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัย วิศวกร

กลุ่มที่ 2 ระดับอาชีพที่มีเกียรติภูมิปานกลางค่อนข้างสูง เช่น ข้าราชการระดับกลาง ทหารชั้นประทวน หัวหน้าช่างเครื่องกล ช่างภาพ

กลุ่มที่ 3 ระดับอาชีพที่มีเกียรติภูมิปานกลางค่อนข้างต่ำ เช่น คนเดินหนังสือ เสมียน ผู้ปรุงอาหาร ช่างเครื่องปรับอากาศ พนักงานขายของหน้าร้าน นักการ

กลุ่มที่ 4 ระดับอาชีพที่มีเกียรติภูมิค่อนข้างต่ำ เช่น พนักงานขับรถ ผู้ให้บริการความปลอดภัย พนักงานทำความสะอาด พนักงานรับซักรีดเสื้อผ้า

ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากการสัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ซึ่งมีการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในการออกอากาศ ระดับอาชีพจึงไม่ได้มีหลากหลายตามงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพไว้ 3 กลุ่ม ตามที่ปรากฏข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการ คือ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มบันเทิง และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ในรายการวัดดีเกิดมาคุย ผู้วิจัยพบการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจำแนกตามปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงร้อยละของปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม

กลวิธีการรักษาหน้า	อาชีพ			รวม (จำนวน 33 คน)	ร้อยละ
	หัตถกรรม (จำนวน 8 คน)	บันเทิง (จำนวน 20 คน)	อื่น ๆ (จำนวน 5 คน)		
1. การปฏิเสธสมมติฐาน					
1.1 ตรงไปตรงมา	17	30	8	55	17.92
1.2 ใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย	8	17	2	27	8.80
1.3 ใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน	8	12	3	23	7.49
2. การยอมรับสมมติฐาน	14	46	8	68	22.15
3. การกลบเกลื่อน					
3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	3	13	2	18	5.86
3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ	4	11	-	15	4.89
4. การถามคำถามกลับ	9	19	-	28	9.12
5. การเลี่ยงการตอบคำถาม	9	9	3	21	6.84
6. การหัวเราะ	1	5	-	6	1.95

ตาราง 4 (ต่อ)

	อาชีพ	หักธุรกิจ	บันเทิง	อื่น ๆ	รวม	ร้อยละ
		(จำนวน 8 คน)	(จำนวน 20 คน)	(จำนวน 5 คน)	(จำนวน 33 คน)	
กลวิธีการรักษาหน้า						
7. การไม่ตอบคำถาม						
7.1 การเงี้ยว		3	3	-	6	1.95
7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม		1	5	1	7	2.28
8. การกล่าวอ้างบุคคลอื่น		6	5	-	11	3.58
9. การต่อว่ากลับ		2	7	1	10	3.26
10.การใช้อุปลักษณ์		1	3	2	6	1.95
11.การถ่อมตนเอง		-	5	-	5	1.63
12.การประชดประชัน		1	-	-	1	0.33
รวม						100

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย จากตารางสรุปได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด ซึ่งพบว่ากลวิธีที่เลือกใช้มากที่สุดคือกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน คิดเป็นร้อยละ 14.98 ตามมาด้วยกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา คิดเป็นร้อยละ 9.77 และกลวิธีการถามคำถามกลับ คิดเป็นร้อยละ 6.19 ตามลำดับ กลุ่มอาชีพถัดมาคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในวงการธุรกิจ ซึ่งพบการใช้กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.54 ตามมาด้วยกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน คิดเป็นร้อยละ 4.56 กลวิธีการถามคำถามกลับและกลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถามในจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 2.93 กลุ่มอาชีพสุดท้ายคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในอาชีพอื่น ๆ (นักการเมือง , อาจารย์ผู้สอนในสถาบันกวดวิชา , นักกอล์ฟ , นักโหราศาสตร์ และผู้จัดการส่วนตัว ศิลปินเพลง) ซึ่งพบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามเท่ากัน 3 ลำดับ คือ กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน และกลวิธีการหัวเราะ คิดเป็นร้อยละ 2.61 ข้อมูลจากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงมีภาวะเสี่ยงที่จะสูญเสียหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบได้ง่ายกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากการเป็นนักร้อง นักแสดงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะมีผลกระทบต่ออาชีพและคะแนนความนิยมที่ประชาชนมีต่อตนเองได้เป็นอย่างมาก

จากการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย พบว่าปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมด้านอายุแสดงให้เห็นค่านิยมที่แตกต่างระหว่างรุ่นปู่ย่าตายายกับรุ่นพ่อแม่ว่าการเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงมีส่วนให้ลักษณะนิสัยและการแสดงออกของบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกันเห็นได้จากการเลือกใช้กลวิธีการทางภาษาในการรักษาหน้าซึ่งพบว่าบุคคลช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y) เลือกใช้กลวิธีการยอมรับสมมติฐานเป็นกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด เพราะลักษณะของคนกลุ่มนี้มักมีนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีอิสระในความคิด กล้าซัก กล้าถามในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์ จึงไม่ได้คำนึงถึงเรื่องหน้าหรือภาพลักษณ์เท่ากับกลุ่มบุคคลอีก 3 ช่วงชั้น ปัจจัยทางสังคมด้านเพศแสดงให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีบทบาททางสังคมแตกต่างไปจากบทบาททางสังคมในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันเพศหญิงได้รับการศึกษาหรือหน้าที่การงานที่สูงขึ้นมากกว่าเดิมและสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้เท่าเทียมเพศชาย ดังนั้นการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้า

ด้วยการยอมรับสมมติฐานจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชนได้และไม่ใช้เพศที่จะเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเท่านั้นแต่สามารถทำในสิ่งที่เพศชายทำได้หลายอย่าง ถึงแม้ว่าลักษณะทางพันธุกรรมที่กำหนดความเป็นเพศชายและเพศหญิงก็ยังคงมีอยู่แต่ก็ไม่เด่นชัดจนกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาระหว่างเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกัน และปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความแตกต่างของภาษาที่ผู้พูดใช้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุดเนื่องจากกลุ่มอาชีพดังกล่าวมีภาวะเสี่ยงที่จะสูญเสียหน้าได้ง่ายกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ หากเกิดการเสียหายจะส่งผลกระทบต่ออาชีพและคะแนนความนิยมที่ประชาชนมีต่อตนเองได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปริญญานิพนธ์เรื่องกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย โดยเก็บข้อมูลจากการถอดเสียงและเขียนสเกดตามภาษาพูดในผลัดการถาม - ตอบคำถามในการสัมภาษณ์จากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทุกวันอาทิตย์ เวลา 22.30 – 23.30 น. ตั้งแต่เดือนมกราคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555 รวมจำนวนเทปที่ใช้เป็นข้อมูลทั้งหมด 32 เทป จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบลักษณะการถาม - ตอบคำถาม ลักษณะของคำถามที่คู่ความหน้าและกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามดังต่อไปนี้

1.1 สรุป

ผู้วิจัยพบลักษณะการตอบคำถามโดยการใช้เกณฑ์ความต่อเนื่องของแก่นเรื่องของคำถาม และเกณฑ์การสนองประเด็นในการตอบเป็นตัวกำหนดเพื่อพิจารณาคู่ถ้อยคำถาม - ตอบของคำถามจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบคู่ถ้อยคำถาม - ตอบจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย 4 ประเภท ดังนี้

1. คู่ถ้อยคำถาม - ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถาม เป็นคู่ถ้อยคำถาม - ตอบ ที่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องและเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด โดยคำตอบที่ได้จะเป็นคำตอบที่มีแก่นเรื่องเดียวกันและคำตอบที่ได้เป็นคำตอบที่สนองประเด็นคำถาม ซึ่งแยกย่อยเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 คู่ถ้อยคำถาม - ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัดการถาม - ตอบไม่เกิน 2 ผลัด

1.2 คู่ถ้อยคำถาม - ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามที่มีผลัดการถาม - ตอบมากกว่า 2 ผลัด แต่ไม่เกิน 4 ผลัด

2. คู่ถ้อยคำถาม - ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถาม เป็นคู่ถ้อยคำถาม - ตอบ ที่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องในการถามและเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด แต่คำตอบที่ได้เป็นคำตอบที่เลียงประเด็นคำถาม หรือพูดออกนอกแก่นเรื่องแทนการตอบคำถาม และเมื่อมีการเริ่มคู่ถ้อย

คำถาม – ตอบใหม่ ผู้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนแก่นเรื่องในการถามไม่ได้ถามคำถามในแก่นเรื่องเดิมกับผู้ตอบ

3. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเงื่อนไขตรงประเด็นคำถาม เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามในแก่นเรื่องเดียวกันต่อเนื่องไปในหลายคู่ถ้อยคำแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามเสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัดแรก ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องถามคำถามในแก่นเรื่องเดิมในคู่ถ้อยคำถาม – ตอบถัดมาจนได้คำตอบที่สนองประเด็นคำถาม

4. คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยึดเงื่อนไขไม่ตรงประเด็นคำถาม เป็นคู่ถ้อยคำถาม – ตอบที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ให้คำตอบที่สนองประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์เสร็จสิ้นภายใน 2 ผลัด แต่ให้คำตอบที่เลียงประเด็นโดยตอบในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง และอาจมีการเปลี่ยนแก่นเรื่องใหม่จนท้ายสุดในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ก็ไม่ได้รับคำตอบที่สนองประเด็นคำตอบของตนเอง

ในส่วนของการวิเคราะห์ลักษณะคำถามคำถามหน้า ผู้วิจัยพบลักษณะของคำถามคำถามหน้า ดังนี้

1. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายส่อไปในทางลบ พบการใช้คำว่า “ความลับ” “เบื่อ” “ซีเกียจ” “โดนทิ้ง” “สร้างภาพ” “กระเตอะ” “ดูถูก” “แก้ตัว” “ซื้อคน” เป็นต้น

2. การใช้ภาษาหรือถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย พบการใช้สรรพนามที่ไม่เหมาะสม คือคำว่า “อี” “มัน” คำหยาบคำต่ำ คือคำว่า “ต่อแหล” และคำสแลง คือคำว่า “แป๊ก” “กวนสัน” “โอเวอร์” “เตี้ยม” “เมค” “แซบ” เป็นต้น

3. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล พบการถามในเรื่องเพศ ความรัก การลดน้ำหนัก รายรับ-รายจ่าย การให้แสดงความคิดเห็นในบางเรื่องราว เช่น การเมือง เป็นต้น

4. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่มีกระแสข่าว พบการถามในประเด็นเรื่องหรือกระแสข่าว คือ ข่าวการพบรักใหม่ของนักแสดงหญิง-ชายบางคน ข่าวการเข้าพิธีแต่งงานระหว่างนักธุรกิจสูงวัยกับนักแสดงสาว ข่าวการฉลยกรรม เป็นต้น

5. การถามในประเด็นหรือเรื่องที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น คือ การถามคำถามในหัวข้อหรือประเด็นที่มีบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์มาเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นหรือกล่าวถึงบุคคลผู้นั้น ซึ่งพบการให้แสดงความคิดเห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้นำประเทศของนายกรัฐมนตรี การให้แสดงความคิดเห็นถึงเพื่อนดารานักแสดงที่มีผลงานร่วมกัน การให้กล่าวถึงบุคคลผู้เป็นสาเหตุของการรับ-ไม่รับผลงานการแสดง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวัดดีเกิดมาคุย 12 กลวิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐาน คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการแย้งหรือแสดงความไม่เห็นด้วย ไม่คล้อยตาม หรือแสดงออกในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับสมมติฐานของคำถามหรือปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ แยกย่อยได้ 3 กลวิธีคือ

1.1 การปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา พบการใช้ถ้อยคำว่า “ไม่” ในประโยค

1.2 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแสดงการแย้งหรือไม่เห็นด้วย คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการแย้งหรือแสดงความไม่เห็นด้วยกับสมมติฐานที่ผู้สัมภาษณ์ถาม พบการใช้ถ้อยคำ “แต่หนูจะบอกว่าหนูไม่ได้ดังแล้วแยกวง” “ผมไม่ได้ซื้อเขามา” “เล็กไม่เคยคิดเรื่องตรงนี้เลยนะ พุดจริง ๆ นะ”

1.3 การปฏิเสธสมมติฐานโดยใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามโดยการใช้ถ้อยคำแก้ไขสมมติฐาน พบการใช้ถ้อยคำ “ไม่ใช่ใจง่ายเขาเรียกว่าเปิดรับ” “สิ่งที่ลูกกอล์ฟสอนคือสิ่งที่ถูกต้องไม่ใช่กระแคะ”

2. กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยอมรับหรือแสดงความเห็นด้วยกับสมมติฐานของคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งขึ้น พบว่ากลวิธีนี้อาจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสียหน้าในการยอมรับสมมติฐานที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งขึ้นแต่กลวิธีนี้จะช่วยทำให้ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ชมรายการเข้าใจถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทันที โดยเฉพาะในผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตกเป็นกระแสข่าวหรือมีประเด็นเรื่องราวในแง่ลบ

3. กลวิธีการกลบเกลื่อน เป็นกลวิธีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ไม่พูดตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีของผู้ร่วมสนทนา ลดความรุนแรงของถ้อยคำหรือประโยคและลดความเสี่ยงในการต้องรับผิดชอบต่อถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ แยกย่อยได้เป็น 2 กลวิธี คือ

3.1 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้คำหรือถ้อยคำเพื่อแสดงว่าสิ่งที่กล่าวเป็นเพียงการคาดคะเนที่อาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ พบการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน คือคำว่า “คงจะ” “อาจจะ” “คง”

3.2 การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ การใช้รูปภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นที่เป็นกลางและลดน้ำหนักของถ้อยคำที่กล่าวออกมา พบการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนคติ คือคำว่า “ว่า” “คิดว่า”

4. กลวิธีการถามคำถามกลับ คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์แต่ใช้การถามคำถามกลับในแก่นเรื่องเดียวกับที่ผู้สัมภาษณ์ถามเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้น ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งพบว่ากลวิธีการถามคำถามกลับเป็นการเลี่ยงที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งอาจจะคุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์เอง พบการใช้ถ้อยคำ “ทำไมอะ ทำไมคิดว่าต้องมีแฟน” “คบกับคนอย่างพี่สู่วัยนี้ใช่มั้ย” เป็นต้น

5. กลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถาม คือการพยายามไม่ตอบคำถามโดยตรงไปตรงมา หรือพยายามเปลี่ยนประเด็นในการพูดเพื่อหลีกเลี่ยงการสนทนาในเรื่องที่ทำให้ตนเสียหน้า

6. กลวิธีการหัวเราะ เป็นการเลี่ยงที่จะไม่ตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์โดยการหัวเราะแทนคำตอบ

7. กลวิธีการไม่ตอบคำถาม แบ่งย่อยได้เป็น 2 กลวิธีคือ

7.1 การเงียบ คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่กล่าวถ้อยคำใด ๆ ออกมาจากผู้สัมภาษณ์ ต้องสรุปคำตอบเอง

7.2 การใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพื่อปฏิเสธการตอบคำถาม คือการใช้ถ้อยคำหรือวลีในการตอบคำถามเพื่อปฏิเสธการให้คำตอบ พบการใช้ถ้อยคำหรือวลี “ไม่บอก” “ขอหัวเราะเป็นคำตอบได้ไหม” “อะ เปลี่ยนเรื่อง”

8. กลวิธีการกล่าวอ้างบุคคลอื่น คือการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ตนเองที่ไม่ต้องรับผิดชอบคำพูด พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ

9. กลวิธีการต่อว่ากลับ การที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกในเชิงลบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ทำให้ตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองเสียหน้าหรือเสียภาพลักษณ์

10. กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ คือการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง เป็นการตอบคำถามเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์และผู้ชมรายการเห็นภาพอย่างชัดเจน พบการใช้อุปลักษณ์ 1 ตัวอย่าง ได้แก่ “เราไม่ใช่ไก่แจ้จะครับ”

11. กลวิธีการถ่อมตนเอง คือการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถต่ำกว่าความเป็นจริง

12. กลวิธีการประชดประชัน เป็นการใช้ถ้อยคำพูดเพื่อกระทบกระแทกแดกดัน พบ 1 ตัวอย่าง คือ “นี่น่าจะเป็นซิกมุนด์ ฟรอยด์”

ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมด้านอายุซึ่งพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี (Generation Y) มีการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด โดยกลวิธีที่เลือกใช้มากที่สุดคือกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน รองลงมาคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีช่วงชั้นอายุระหว่าง 50 – 68 ปี (Baby Boomer) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีช่วงชั้นอายุระหว่าง 35 – 49 ปี (Generation X) และผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation) ตามลำดับ

ปัจจัยทางสังคมด้านเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามในอัตราที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ พบการเลือกใช้กลวิธีการยอมรับสมมติฐานมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 9.12 ของจำนวนความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทั้งหมด และในเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 13.03 ของจำนวนความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการยอมรับสมมติฐานแม้จะเป็นกลวิธีที่อาจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสียหน้าแต่กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้รับชมรายการรวมถึงผู้ที่ติดตามผลงานของตนเองได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าใจเรื่องราวในการสัมภาษณ์ได้ทันที

ปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากที่สุด ซึ่งพบว่ากลวิธีที่เลือกใช้มากที่สุดคือกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน คิดเป็นร้อยละ 14.98 กลุ่มอาชีพถัดมาคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในวงการธุรกิจ ซึ่งพบการใช้กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.54 และผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในอาชีพอื่น ๆ (นักการเมือง , อาจารย์ผู้สอนในสถาบันกวดวิชา , นักกอล์ฟ , นักโหราศาสตร์ และผู้จัดการส่วนตัวศิลปินเพลง) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามน้อยที่สุดโดยใช้กลวิธีในการตอบคำถามเท่ากัน 3 ลำดับ คือ กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน และกลวิธีการหัวเราะ คิดเป็นร้อยละ 2.61 แสดงให้เห็นว่าอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงมีภาวะเสี่ยงที่จะสูญเสียหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบได้ง่ายกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

5.2 อภิปรายผล

กลวิธีการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าในรายการวู้ดดีเกิดมาคุยแสดงให้เห็นกลวิธีการรักษาหน้าของบุคคลสาธารณะว่า “หน้า” เป็นความต้องการพื้นฐานที่บุคคลต้องการได้รับและไม่ยอมให้เสียไป ในขณะที่เกิดการคุกคามหน้าจากผู้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์จะใช้ภาษาเพื่อรักษาหน้าตนเอง

รายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์เป็นรายการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความบันเทิง ผ่อนคลาย ความตึงเครียด รูปแบบของรายการจะมีความหลากหลายทั้งสาระ ความรู้ และความบันเทิง ซึ่งสามารถเติมเต็มและตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ทุกเพศทุกวัย เนื้อหาของการสัมภาษณ์จะเป็นถามเพื่อให้ตอบในแง่มุมที่น่าสนใจ เรื่องที่คนสงสัยหรือยังไม่ทราบรายละเอียดเพื่อเผยให้เห็นถึงข้อเท็จจริงรวมถึงบุคลิกภาพ ความคิด ทศนคติ ตลอดจนการดำเนินชีวิตซึ่งประเด็นคำถามต่าง ๆ ทางรายการรวมถึงผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ต้องทำความเข้าใจและตกลงกันไว้เบื้องต้นก่อนการสัมภาษณ์เพื่อให้เป็นไปตามบทบาทที่ผู้กำกับหรือผู้จัดรายการกำหนดไว้ ซึ่งประเด็นคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ถามจะประกอบไปด้วยประเด็นคำถามที่หลากหลาย เช่น ความรัก ครอบครัว การงาน/อาชีพ สถานะการเงิน มุมมอง ทศนคติต่าง ๆ รวมไปถึงเรื่องที่ตกเป็นกระแสข่าวต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบว่าประเด็นคำถามที่มีลักษณะของการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าจะเป็นประเด็นเรื่องที่มีความเป็นส่วนตัวหรือเรื่องเฉพาะบุคคล เช่น ความรัก เรื่องที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตกเป็นประเด็นหรือเป็นกระแสข่าว เรื่องรายได้หรือสถานะทางการเงินต่าง ๆ และพบว่าประเด็นคำถามดังกล่าวสร้างความอึดอัดใจและลำบากใจในการตอบดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดไม่ตรงประเด็นคำถามและคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดไม่ตรงประเด็นคำถามที่จะพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบที่ไม่มีความต่อเนื่องของแก่นเรื่องเดียวกันและไม่สนองประเด็นคำถาม ในขณะเดียวกันจะพบคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับชนิดตรงประเด็นคำถามในกรณีที่คำถามนั้นมีสมมติฐานที่ไม่เป็นความจริงหรือผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการกล่าวปฏิเสธเพราะไม่เห็นด้วย และพบคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อชนิดตรงประเด็นคำถามในกรณีที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการได้คำตอบหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นคำถามมีส่วนทำให้เกิดคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบกระชับและแบบยืดเยื้อ โดยเฉพาะคู่ถ้อยคำถาม – ตอบแบบยืดเยื้อที่จะพบในการถามถึงประเด็นของความรัก เช่น การเริ่มต้นคบหาดูใจกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การเลิกรักกับคนรักเก่า เนื่องจากคำถามในประเด็นดังกล่าวจะเกี่ยวโยงหรือพาดพิงไปถึงบุคคลอื่นผู้ให้สัมภาษณ์จึงต้องเลี่ยงการตอบคำถาม แต่

ผู้สัมภาษณ์ซึ่งต้องการทราบข้อมูลและรายละเอียดที่ชัดเจนก็จะใช้สิทธิ์ของการเป็นพิธีกรเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ ในขณะที่ผู้ตั้งคำถาม – ตอบแบบกระชับจะพบในการตอบคำถามในทุกประเด็นคำถามโดยเฉพาะประเด็นคำถามที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ามีสมมติฐานที่ไม่ตรงกับความจริงผู้ให้สัมภาษณ์จึงต้องใช้กลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานพร้อมทั้งขยายข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่เห็นด้วยกับสมมติฐานนั้น

นอกจากนี้ยังพบว่าบางประเด็นคำถามผู้สัมภาษณ์ใช้ถามเพื่อเปิดโอกาสต่อผู้ให้สัมภาษณ์ได้อธิบายหรือแก้ไขข้อมูลของประเด็นขานั้น ๆ เช่นกรณีของนักแสดงสาวชื่อดังที่มีข่าวลาออกจากการทำหน้าที่เป็นพิธีกรรายการเกมโชว์รายการหนึ่งเนื่องจากมีปัญหาเรื่องสุขภาพ กรณีนี้ผู้สัมภาษณ์ได้ถามถึงประเด็นที่ตกเป็นกระแสข่าวจนทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ลาออกที่แท้จริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นต้น

ปัจจัยทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลวิธีการตอบมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมด้านอายุ ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในช่วงชั้นอายุระหว่าง 17 – 34 ปี หรือที่เรียกว่า Generation Y เป็นกลุ่มที่เลือกใช้กลวิธีในการรักษามากที่สุด คือ กลวิธีการยอมรับสมมติฐานเนื่องจากลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในช่วงชั้นดังกล่าวเป็นวัยที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และค่านิยมที่แตกต่างระหว่างรุ่นปู่ย่าตายายกับรุ่นพ่อแม่ ลักษณะของคนกลุ่มนี้จึงมักมีนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่กรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอิสระในความคิด กล้าซัก กล้าถามในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงชั้นอายุระหว่าง 69 – 89 ปี (Silent Generation) พบการใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามน้อยที่สุด สอดคล้องกับคำกล่าวของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556: 30) ที่กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การใช้ภาษาต่างกัน ผู้พูดที่อยู่ในวัยต่างกันย่อมใช้ภาษาต่างกันอย่างไรรก็ตามเนื่องจากจำนวนข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มนี้มีเพียงแค่ 1 คน ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดความถี่ในการใช้กลวิธีการรักษาในการตอบคำถามน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ปัจจัยทางสังคมด้านเพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีในการรักษาหน้าที่พบมากที่สุดคือกลวิธีการยอมรับสมมติฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีบทบาททางสังคมแตกต่างไปจากบทบาททางสังคมในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันเพศหญิงได้รับการศึกษา หรือหน้าที่การงานที่สูงขึ้นมากกว่าในอดีตและสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้เท่าเทียมเพศชาย ดังนั้นการยอมรับสมมติฐานจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงไม่ใช่เพศที่จะเก็บตัวอยู่แต่

ในบ้านเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเท่านั้นแต่เพศหญิงสามารถทำในสิ่งที่เพศชายทำได้ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตามลักษณะทางพันธุกรรมที่กำหนดความเป็นเพศชายและเพศหญิงก็ยังคงมีอยู่ดังจะเห็นได้จากเพศชายมีการใช้กลวิธีการถามคำถามกลับในการรักษาหน้าเป็นอันดับ 3 ซึ่งอธิบายได้ว่าความหยาบกร้าน ความก้าวร้าว และความแข็งแกร่งตามลักษณะพันธุกรรมของเพศชายยังมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของเพศชาย

สุดท้ายปัจจัยทางสังคมด้านอาชีพซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีกลุ่มอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงมีการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งสามารถอธิบายสาเหตุที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพในวงการบันเทิงมีการใช้กลวิธีการรักษาหน้ามากที่สุดนั้น เนื่องจากอาชีพที่อยู่ในวงการบันเทิงมีภาวะเสี่ยงที่จะสูญเสียหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบได้ง่ายกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากการเป็นนักร้อง นักแสดง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะมีผลกระทบต่ออาชีพและคะแนนความนิยมที่ประชาชนมีต่อตนเองได้เป็นอย่างมาก

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยที่พบมีทั้งหมด 12 กลวิธี กลวิธีที่พบมากที่สุดคือกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากในการถามจะพบว่าผู้สัมภาษณ์จะตั้งคำถามโดยมีสมมติฐานที่ติดลบหรือข้อมูลไม่ถูกต้องซึ่งส่งผลต่อการสูญเสียหน้าของผู้ให้สัมภาษณ์ การตอบคำถามด้วยกลวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยอมรับและมีความเห็นที่ย้อนแย้งกับคำถามของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิจจาภา วงษ์กระจำ (2545) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย” ที่พบกลวิธีที่นักการเมืองนิยมใช้มากที่สุด คือ การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ และงานวิจัยของ วรวรรณ เพ็ชรกิจ (2549) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง” ที่พบกลวิธีการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้ามากที่สุด คือ การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา การพบว่ากลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานอย่างตรงไปตรงมาในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลสาธารณะหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงการตกอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการเสียหายจึงเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนเองอย่างยิ่งเนื่องจากการสนทนาผ่านทางโทรทัศน์เป็นการสื่อสารที่สาธารณชนได้รับทราบด้วยลักษณะของคำตอบของบุคคลเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันบุคคลสาธารณะเหล่านั้นก็ต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับ ชื่นชอบของผู้ชมรายการ และไม่ต้องการถูกรบกวานหรือลิดรอนสิทธิ

นอกจากนี้บริบทของการสัมภาษณ์ที่เกิดขึ้นในรายการวู้ดดีเกิดมาคอยแสดงให้เห็นรูปแบบที่แตกต่างของรายการสัมภาษณ์ในอดีตกับรายการสัมภาษณ์ในปัจจุบัน กล่าวคือ รายการสัมภาษณ์ในอดีตจะมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ คำถาม – ตอบจะเป็นไปในลักษณะของการบอกเล่าเรื่องราวของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น เรื่องราวชีวิตในอดีต สิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน การวางแผนชีวิตในอนาคต และการถามเพื่อให้เสนอแนวคิด มุมมองที่เป็นประโยชน์ ความรู้ หรือสาระดี ๆ ให้ผู้ชมรายการได้นำไปประยุกต์ใช้ ในขณะที่รายการวู้ดดีเกิดมาคอยบทบาทหน้าที่ของคำถาม – ตอบไม่ได้ถูกกำหนดมาเพื่อนำเสนอข้อมูลคำตอบ หรือนำเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อเท็จจริงแต่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ให้สัมภาษณ์จึงพบว่าบางเทปของรายการมีความเป็นโฆษณาและการประชาสัมพันธ์สินค้าอยู่ในการถาม – ตอบ เช่น กรณีการสัมภาษณ์นักธุรกิจผู้ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเศรษฐีพันล้านจากการทำธุรกิจเกี่ยวกับสาหร่ายทอดกรอบที่ผู้สัมภาษณ์พาไปรับรู้และรับชมเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ของผู้ให้สัมภาษณ์ การถาม – ตอบเกี่ยวกับการเปิดคลื่นวิทยุใหม่พร้อมทั้งการถ่ายทอดเรื่องราวงานเปิดตัวคลื่นวิทยุของนักแสดงลูกครึ่งหนุ่มเชื้อสายออสเตรเลีย – ลาว เหล่านี้เป็นต้นไป จากรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปของรายการวู้ดดีเกิดมาคอยตรงจุดนี้อาจนำไปสู่ความนิยมของรายการที่ลดลงได้ในอนาคต กล่าวคือ เมื่อผู้ชมรายการเลือกรับชมรายการเพราะต้องการรับทราบข่าวสาร ข้อมูล และติดตามผลงานของศิลปินที่ตนเองชื่นชอบแต่เมื่อรายการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้และทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกว่าการถาม – ตอบไม่ได้เป็นไปเพื่อค้นหาความจริง หรือนำเสนอสิ่งที่อยากรู้แต่เป็นการประกอบสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์โดยอาศัยการถาม – ตอบในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ

จากการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคอยซึ่งเป็นรายการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการที่มีรูปแบบการถาม – ตอบหรือการสนทนาระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ซักถามข้อมูล เรียกว่า ผู้สัมภาษณ์กับอีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการตอบคำถาม เรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีการถาม – ตอบ คำถามจากผู้สัมภาษณ์ไปที่ละประเด็นคำถามที่ตั้งไว้จนกว่าจะได้รับคำตอบที่น่าพอใจ ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็จะตอบคำถามเพื่อแสดงข้อมูลทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็นส่วนตัวที่มีเพื่อสื่อผ่านผู้สัมภาษณ์ไปยังผู้รับชมรายการ อย่างไรก็ตามในการสัมภาษณ์ย่อมต้องมีลักษณะคำถามที่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้สัมภาษณ์หรือเกิดความลำบากใจในการตอบ เช่น ประเด็นเรื่องราวของความรักที่ไม่ต้องการเปิดเผย สถานะทางการเงินที่ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือการให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อาจเชื่อมโยงไปสู่การพาดพิงถึง

บุคคลอื่น คำถามลักษณะนี้เรียกว่า “คำถามคุกคามหน้า” แม้ว่าในบริบทของการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะได้รับสิทธิในการถามและมีสถานะเหนือกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องตอบคำถามที่มีลักษณะของ “การคุกคามหน้า” ดังกล่าว ดังนั้น การเลือกใช้กลวิธีการรักษาในการตอบคำถามดังที่ปรากฏในงานวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการสัมภาษณ์เพื่อรักษาภาพลักษณ์โดยเฉพาะเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลสาธารณะหรือเป็นบุคคลซึ่งภาพลักษณ์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการประกอบหน้าที่การงาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยยังมีประเด็นอื่นที่น่าสนใจศึกษา เช่น

1. กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามโดยการเก็บข้อมูลจากภาษาจริงที่ใช้ในชีวิตประจำวันแยกตามปัจจัยสังคมอื่น ๆ เพื่อให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และเข้าใจถึงวัฒนธรรมในการตอบคำถามเพื่อรักษาหน้าของคนไทยในปัจจุบัน
2. การสร้างวาทกรรมของรายการสัมภาษณ์ในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบรายการสัมภาษณ์ และการครอบงำความคิดของผู้ชมรายการ

บรรณานุกรม

- กฤษดาพรรณ หงศ์ลดารมภ์; และธีรณัฐ โชคสุวณิช. (2551). *วจนปฏิบัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กอบกาญจน์ วงศ์วิสิทธิ์. (2551). *ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- คมสัน รัตนะสิมากุล. (2555). *หลักการเขียนบทวิทยุกระจายเสียงและบทวิทยุโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตต์สุขุม พวงเพชร. (2548). *รูปแบบและลีลาการสัมภาษณ์ของพิธีกรรายการประเภทสนทนาเชิงสาระทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (วาทวิทยา). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2523). *สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ดาราเดลี. (2551). *เสียงสะท้อนถึงรายการ "วัดดีเกิดมาคุย"*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.daradaily.com>
- เดโช สวานานนท์. (2545). *พจนานุกรมศัพท์การเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). *แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติสรณ์ ศรีธาดา. (2542). *การใช้ภาษาในการแสดงตลก : การศึกษาวิเคราะห์*. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดารัตน์ น้อมมนัส. (2546). *กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. (2547). *เอกสารการสอนชุดวิชาการเขียนบทวิทยุกระจายเสียง*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นฤพร สันตมนัส. (2547). *การตอบรับคำชมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทญา ประจงจิต. (2553). *การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นิจจาภา วงษ์กระจ่าง. (2545). *กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย*.
 วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิเวศน์ กันไทยราษฎร์. (2553). *พูดให้ดีเป็นพิธีกรให้เก่ง*. สำนักพิมพ์ประพันธ์สาร.
- บุญศรี ปราภณศักดิ์. (2539). *สู่พิธีกรมืออาชีพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2535). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและ
 ภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปานทิพย์ แสงสว่าง. (2546). *กลยุทธ์การสร้างควมบันเทิงในรายการสนทนาบันเทิงทาง
 โทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2554). *เจาะลึกวลี “เคมีตรงกัน” รู้ให้ทันรับ “วาเลนไทน์”*. สืบค้นเมื่อ 2
 พฤษภาคม 2557, จาก <http://www.manager.co.th>
- ภัสวดี นิตเกษตรสุนทร (2549). *แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ในงานนิเทศศาสตร์*. เอกสารการสอน
 ชุดวิชาการสร้างสรรค์ในงานนิเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช.
- มดิชน. (2547). *พจนานุกรม ฉบับมดิชน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- เมตตา กฤตวิทย์. (2534). *หลักการสัมภาษณ์ในวงการบริหาร การสื่อสารมวลชน และการวิจัย*.
 พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา วิวัฒนากุล. (2545). *หลักการสัมภาษณ์ในวงการบริหาร การสื่อสารมวลชน และการ
 วิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โมรี ชื่นสำราญ. (2530). *เอกสารประกอบการสอนไทย 101 : ทักษะและความรู้ทางภาษา*.
 กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิต.
- . (2549). *ศัพท์ต่างประเทศที่ใช้คำไทยแทนได้*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- . (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิต.
- ลักษณ์ สตะเวทิน. (2537). *หลักการพูด*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ลัดดา แพรภักดิ์พิศุทธิ์. (2552). *การพูด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วิทย์ เทียงบุญธรรม. (2551). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย & ไทย-อังกฤษ ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ที่สุด*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิภาพรรณ แจ้งจร. (2547). *การศึกษาวิธีการหลีกเลี่ยงการใช้คำไม่สุภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตบนกระดานสนทนา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันดี ชวดนุช. (2556). *การพูดในอาชีพสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัดดีเกิดมายุ. (2555). *สัมภาษณ์ สุจินดา เขิตชัย*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ วิทยากร สุขพิมาย*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ กรภาพ จันทรเจริญ (โจ๊ก โชกุล)*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ อารักษ์ อมรศุภศิริ (เป้ อารักษ์)*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ อนันดา เอเวอร์ริ่งแฮม*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ เชนนิจ จามิกรณ์ (แพนเค้ก)*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ พิชญ์นาฏ สาขากร*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ นงผณี มหาดไทย (จ๊ะ ค้านุ)*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ ตรีนุช เทียนทอง, เอ็ม พีระพงษ์*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). *สัมภาษณ์ ศรिता เจนแซ่*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>

- วัดดีเกิดมาคุย. (2555). สัมภาษณ์ มารี เบิร์นเนอร์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ เจน ญาณทิพย์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ ชานนท์ เรื่องกฤษฎา. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ อิทธิพัทธ์ กุลพงษ์วณิชย์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ กรณ์ ณรงค์เดช, ณพวรรณ โพธิ์รัตนังกูร. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ นิชคุณ หรววกุล. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ จิรายุ ละอองมณี. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ อารยา เอ ฮาร์เก็ต. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ สุธีวัน ทวีสิน (ใบเตย อาร์สยาม). สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ คณาธิป สุนทรรักษ์ (ครูกอล์ฟ). สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ สันต์ ภิรมย์ภักดี. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ มยุรา เศวตศิลา (1). สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>

- วัดดีเกิดมาคุย. (2555). สัมภาษณ์ มยุรา เสวตศิลา (2). สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ พชรศรี เบญจมาศ. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ บุญชัย เบญจรงค์กุล. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ ชญาดา ลีเฉลิมวงศ์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ วรณช ภิรมย์ภักดี. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ บงกช คงมาลัย, บุญชัย เบญจรงค์กุล. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ ดัน ภาสกรนที. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ เขมนิช จามิกรณ์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- (2555). สัมภาษณ์ เมอมาลย์ บุญยศักดิ์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.youtube.com>
- วรวรรณา เพ็ชรกิจ. (2549). กลวิธีการตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง. ใน *พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน*. หน้า 187-214. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภธิดา เทียมสมบุญ. (2541). *กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน*. วิทยานิพนธ์. อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สยามดารา. (2554). *เรยา "พีเวอร์"*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2557, จาก <http://www.siamdara.com>
- สารานุกรมเสรี วิกีพีเดีย. (2551?). *วัดดีเกิดมาคุย*. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2555, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.

- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2553). กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในการสัมภาษณ์สื่อมวลชน. ใน *วรรณวิทัศน์*. หน้า 54 – 93. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกัญญา สมไพบูลย์ และปอรัรัมย์ ยอดเนร. 2550. *ออกทีวีให้ดูดี TV Performance การปรากฏตัวทางโทรทัศน์ในหลากหลายรายการ*. โครงการสุนทรียนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวาทยวิทยา และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุจริต เพียรชอบ. (2539). *ศิลปะการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. (2549). *วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม.
- สุชาดา เทวะผลิน. (2531). *คำสแลงในภาษาไทยจากหนังสือพิมพ์รายวัน*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาสินี โพธิ์วิทย์. (2547). *กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนันทา คงประโคน. (2544). *กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เสนาะ ดีเยาว์. (2533). *กลยุทธ์การสัมภาษณ์คนในงานบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมใจ เสรีวงษ์. (2526). *ภาษาสแลงในกรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. (2529). *หลักการพูด*. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เสาวคนธ์ วิทวัสโอฬาร. (2550). *Gen Y จับให้มันคั่นให้เวิร์ค*. กรุงเทพฯ: เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกธิดา เสริมทอง. (2552). *การเขียนบทวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

เอกรัตน์ อุดมพร. (2547). *2,000 อุปมาอุปไมย*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

Brown, Penelope; & Levinson, Stephen. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล นางสาววิมล งามยิ่งยวด

เกิดวันที่ 5 กรกฎาคม 2523

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 220/23 หมู่ 4 ถนนโฉลกรัฐ 18 ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	ประถมศึกษา โรงเรียนเรืองตรุณีวิทยา
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย (ศิลป์ภาษาฝรั่งเศส) โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา
พ.ศ. 2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ. 2556	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ